
Res. 4
Jes.
313
33

13 June
33

Bibliotheca Palatina

~~E. 644.~~

~~Heal. April.~~

yes

313 (33)

GRETSE RV S REVIVISCENS
CONTRA
AUREA MONITA
RELIGIOSISSIMÆ
SOCIETATIS IESV,

In gratiam Politicorum & Religioforum:

PER
R. P. IACOBVM MASENIVM
luci restitutus pristinae.

R
CUM
BREVI MONITORVM EXCVSSIONE
& Censura,
AC TESTIVM CONFICTORVM SUBORDINATORVM
que examine, perque veros testes, & iudicia convictione.

COLONIAE AGRIPPINATUM
Apud WILHELMUM FRIESSEM sub signo S. Gabrielis Archangeli
in platea vulgò Trandgass. Anno 1661.
Cum permissu & facultate Superiorum.

S. Gregorius super Ezechielem Hom. 9.

Linguas detrahentium, sicut nostro studio excitare non debemus, ne ipsi pereant: ita per suam malitiam excitatas debemus æquanimiter tolerare, ut meritum nobis accrescat: aliquando autem etiam compescere; ne dum de nobis mala disseminant, eorum, qui audire nos ad bona poterant, corda innocentium corrumpant.

Errata typographica hæc corrige.

PAg. 3. lin. penult. lege: manus deferatur. p. 5. l. 6. Antyricis. l. Anticyris. p. 6. l. antepenult. Ey. l. Ex. p. 11. l. 25. lege Satanas. p. 12. l. 26. esse l. esset. p. 17. antepenult. l. lapicidinarumque. p. 18. l. pen. l. Prussiam. p. 21. l. 17. dignitatem l. dignitatum. Ib. l. ult. illis l. illic. p. 22. l. 5. prohibet l. perhibet. p. 27. l. 21. menstruas. Ib. l. 31. Medicus. p. 32. l. 20. lege & NB. comminiscatur apud eos. quæ verba ex sequenti linea huc transferenda sunt. p. 33. l. 11. ut l. & dictis. p. 41. l. 21. speras l. sperat. Ib. l. 31. exper- l. aperiā. p. 52. l. 8. testem l. testes. Ib. l. 18. nostris l. nostram.

DEDICATIO
PERENNI ATQUE INCORRUPTÆ
VERITATI.

Tuas, ô Regina Veritas, Tibi exhibeo vindicias, & exarmatam victam-
que Tuos ante pedes Calumniam. Nosti, qua illa vi injuriâque jam du-
dum, per Europam penè universam, audacissimo *Monitorum Societatis* (ita
Tuis nostrisque hostibus placuit appellare) in famam innocentium gra-
fata sit: non ignoras, quo fonte hoc venenum hauserit, quo artificio in Romanæ
Ecclesiæ viscera venaſque ſparſerit, ut quorum vitæ institutum non poſſet, everteret
exiſtimationem. Tibi igitur, & teſti certiffimæ, & Judici hujus cauſæ integerrimæ,
quam neque invidentia tangere, neque affectio quævis corrumpere, neque favor
partium tranſverſam rapere poterit, ſupremam agitatæ jam dudum controverſiæ
ſententiam, patrociniumque æquitatis committo: ut quæ temporum hominumque
iniquitate diu jactata eſt, Te duce atque aſpice, tuto denique in portu acquieſcat.
Non me later erudita illa nobilique diſceptatione, inter aulicos Darii Regis & præ-
toriæ cohortis juvenes, de Rege (apud Eſdram) & Veritate concertatum eſſe, eo
eventu, ac definitione Procerum, ut Veritas ſupra Reges excellere, ac dominari judi-
cetur. Quæ me etiam ratio impulit, ut ad Veritatis tribunal ſententiamque, hac in
cauſa, quæ mihi contra hos Monitorum artifices ſuſcepta eſt confugere, quàm cu-
juſquam in Europa Principis favorem ſubſidiumque maluerim implorare: cum
neque in innocentibus deeſſe veritatis ſuffragium debeat; neque hominum
gratia nocentibus opitulari. Age igitur ô ſuprema animorum domina Ve-
ritas, denſas illas calumniantium nebulas, quibus Tuum ſubducere Adverſarii
mundo vultum conari ſunt, & effulgentem illuſtrium hominum luce Societatem
objectis involvere tenebris, affuſo lumine diſjice, ut ſuis res quæque coloribus eni-
reſcat, ficta evaneſcant, nativa ſuo in vultu Societatis indoles fulgeat. Tu ipſa om-
nium oculis, Tua in dignitate, occurras, in majeſtate agnoſcaris. Cujus ego vene-
rationi hoc qualecunque eſt calami famulantis officium, do, dico, æternumque con-
ſecro.

Devotiſſimus Tibi è Soc. JEſu ſervus,
I. M.

UT inimicis non minus, quàm amicis nostram consecremus operam, damus Monita hac aurea, quondam suo titulo privata, non Societatis, verùm amulorum occulto stylo typisque, per clandestinas machinationes, sparsa; quæ nunc publica, jurisque communis, iisdem verbis, quibus cusa recusaque ab Adversariis sæpius sunt, facimus. Quæ re inimicis hanc præstamus gratiam; ut deinde, nostrâ etiam operâ, propalam atque in luce hominum, & reperire; & legere liceat, quæ hætenus tenebrionum more, non nisi in angulis venari ac volvere, conscientia damnant & comperti sunt: amicis verò suspicionem timoris, quo nos in hac causa versari nonnulli existimabant, adimimus, quando publicâ facili defensione, ac levi brachio quidquid tanto studio intortum est repellimus, fraudes hostium, sine fraude, pandimus.

Quæ in causa, licet putrescentia nonnunquam vulnera aceto ac sale prius defricanda, quàm oleo diluenda sint; mansuetudinis tamen amor animum calamumque, quantum fas erit, diriget, ac quidquid pro veritate adversus imposturas nefariorum hominum differemus, ad illorum non minus salutem, quàm famam nostram pertinebit. Innocentia Societatis demonstrata, eorum, vel malitiam detegit, vel ignorantiam; alterutram etiam, nisi obstent, emendabit. Vt iccirco quantò salus æterna præsentis fama est potior, tantò majus ad inimicos nostros emolumentum, quàm ad nos ipsos, hac apologia perventurum sit. Tu Lector, si æquus es, arbitrato tuo hanc controversiam absolute, & auditis utrimque partibus, justam tuo in animo sententiam pronuntia.

Dabo operam, ne te longis teneam ambagibus. ideoque gemino utar dicendi compendio. Primum erit, quòd paucis, verùm solidis rationibus, iisque ex Scioppii capitalissimi Adversarii nostri oratione petitis, Monita hac subversurus sim: ut quidquid universè dictum fuerit, id deinde singulis Lector partibus, dictisque Monitorum infringendis valere intelligat. Alterum tamen, præter hæc præstiti, & singulis Monitis discutiendis strictam manum adhibui; ut non minus partium, quàm totius fabula vanitas innotesceret; sed ubique brevis, & causæ integerrimæ fiducia, & tot in illa scriptorum disertissimorum fultus adminiculo: ut eandem toties cramben taderet Lectori obtrudere; cum jam olim ante annos quadraginta, professo studio, adversus recentem Monitorum partem Iacobus Gretserus, è Societate nostra Theologus, has easdem calumnias manifesta veritate discusserit; ac tanta sit amulorum nostrorum perversitas, ut in spongiam incubuisse malitiosè dissimulent, ac parte suppressa altera, hanc orbi judici obtrudant sæpe publicatam Monitorum fabulam. Dedit igitur Reviviscentem, tibi Lector, Gretserum; sed in persona loquentem alia, & Laconicè magis, quàm Atticè; ut siquid in tenuiori hoc apparatu desideres, à lautiori petendum esse noveris.

Accessit ad rubiginosa illa veteris Impostoris Monita, recens alterius heterodoxi Illusoris Epistola, quæ tanquam Morio in scena risum captat, ironico Societatis præconio. Qui licet solo possit silentio & Monitorum (quorum spumam colligit) responsione confutari; tamen ne se neglectum, vel suo robore, vel nostra imbecillitate existimet, Sapientis hac in re Monitum sequemur: responde stulto, juxta stultitiam suam, Prov. 26. Audi, mi Lector, æquitatem, & fave.

EXCVSSIO INTRODVCTIONIS & fundamenti

AVREORVM MONITORVM.

CAPUT I.

Aurea Monita vanissimum Apostata hominis commentum esse, universè demonstratur.

§ I.

Origo, causa, & progressus Monitorum.

Alumniam Sophista Lucianus, ab Apelle Pictorum principe, hoc apparatu in emblemate propositam memorat. Mulier eximie compta, furiali vultu, audacique & minaci gestu, efferam rabiem iramque æstuantem conceptam pectore haud obscurè prodebat; sinistrâ flammivomam jactabat facem, dextrâ innocentem juvenem manus supplices cælo obtendentem per crines raptabat. hanc livor pallescenti ore, obliquis distortisque, velut in fontico morbo, oculis anteibat. Hinc cæca stipabat Ignorantia, inde lusca Suspicio. Suspensio post tergum gradu pedissequæ Fallacia atque Insidiæ, tum denique pullâ laceraque veste Pœnitentia, quæ prementem à tergo Veritatem cum lachrymis ac pudore respiceret; Hoc comitatu incedentem Calumniam Homo defluentibus per humeros auribus, Midæ Regi non absimilis, porrectâ blandè manu excipiebat, dignam hoc Paride Helenam. Scitè ista, ad hujus quoque ætatis ingenium, Apelles commentus est. Nam planè tragico inter Christianæ etiam professionis homines apparatu grassatur Calumnia: Jam dudum illa conculcata lex est, *non facies Calumniam proximo tuo: Lev. 19.* Sed hæc proborum fors est, contra hos æternâ dissensione pugnabit improbitas. *quæ enim potest esse societas luci ad tenebras? quæ conventio Christi ad Belial? 2. Cor. 6.* Hoc dissidium implacabile est. *Contra malum bonum est & contra mortem vita. sic & contra virum justum peccator. Eccli. 33. 15.* Contrariorum contraria est disciplina.

Expertum illud sunt, non sanctissimi solû viri Athanasius ac Chrysostomus, aliique, sed clarissimi jam dudum nominis ordines quantumvis æquis muniti legibus virisque lectissimis instructi essent. Testantur hoc etiamnum Apologetici D. Thomæ Aquinatis libri, testatur justâ defensione pro suo susceptâ ordine D. Bonaventura, Ipsæ illorum regulæ, ad Christianæ perfectionis normam conceptæ præscriptæque malevolorum damnationem subterfugere non potuere. Ut si hodie dum Societas
A nostra

nostra, si illius institutum, si vita progressusque, invidorum hominum obtreccationibus pateat, nihil admirationis mereatur. Præsertim cum nova hæc militia, illius Nomen vexillumque præferat, cui illud ab Apostolo stipendium promissum est, *omnes qui pie volunt vivere in Christo Iesu persecutionem patientur. Mali autem homines, & seductores proficient in pejus. 2. Tim. 3.*

Et duplici quidem contra nos hominum genere hostis communis armatur. quosdam hæresis transversos rapit: alios desperatæ vitæ malitia. In hos enim cum telis pugnemus diversis, linguâ moribusque contrariis: nil non inimicum ab his nobis expectandum est. Hæresis Marte aperto, Malitia, quam pauci profitentur, occultis machinationibus fraudibusque concreditur.

Ex hoc genere scriptum illud est, quod fallaci insidiosoque in nos procusum calamo, *Monita Societatis Jesu privata*, inscribitur, ac mutato aliquantum nomine idem locis sæpius diversis prodiit. Juverit Lectorem obiter illius originem autoremque scripti cognoscere. Natalis illi locus Polonia est. Ubi homo dyscolus à Societate nostra eliminatus, malignâ fraude commentus est, se arcana Societatis nostræ penetrasse mysteria, quæ occultis privatisque continerentur Monitis, non nisi paucis eisque Senioribus per Superiores tradi solitis. Hæc à regulis decretisque vulgaris diversa, Monita esse privata, quæ nunc orbi ipse, ad latentes Jesuitarum machinationes in lucem protrahendas, vulgaturus sit. Quâ fraude tantò facilius rudiori vulgo, illisque hominibus, qui ut Apelles finxit, Midæ auribus omnem captarent famam, persuasit; quantò hæc Monita ex suo procusa cerebro majori similitudine veritatis adornavit. Nihil itaque aliud egit, quàm ut pleraque instituti nostri leges, communemque vivendi rationem per hæc Monita depravaret, finemque potissimum à S. P. N. præscriptum, atque à tota hæctenus Societate intentum, totque decretis Congregationum, aliisque etiam in regulas commentationibus illustratum inculcatumque everteret, ut si augendarum opum, honorisque atque existimationis in aulis Principum inprimis captandæ, illa toto jam orbe diffusa sub Jesu nomine Societas putidâ perversâque mente deserviret. Hæc lucifuga iste in gurgustiiis Cracoviensibus Racoviano plerumque Zytho madidus, inter quosdam Societatis inimicos, tam idoneo ad fallendum scriptio- nis genere commentus est, ut plusquam humana fraude confectum videri pos- set.

Verùm perspicacioribus sua hominem prodebat vita & vitæ socii, exiguâ probitatis famâ & fidei zelo commendati. Quare illius ipsiusmet fallendi artis, quam de Societate tam scitè comminiscabatur, omnino rudis, fallere simulatâ pietate omnes non potuit, quibuscum hanc fallendi disciplinam communicabat. In lucem tamen hic Scriptor nominis sui professione pertrahi nunquam potuit, facile suæ impietatis inter æquos testes ac Judices convincendus. Primò igitur manuscriptor hic libellus inter plures sparsus est, deinde typo vulgatus Anno 1612. hoc titulo, *Monita privata Societatis Jesu*, prodiit, neque intra Poloniæ limites substitit, sed Germaniam, Galliam, Italiam, atque ipsam demùm Hispaniam,

ut non ingratum humanæ Curiositatis alimentum penetravit. Sed unum crassioris fili contextum figmentum, quod Monitum quartum de Confessariis Principum in scripto claudebatur, à typis expunctum est. His illud constat verbis. *Sirebelles Dominos contingat esse, clam per satellites, aut pharmaco tollendos suggerant Principi, scrupulique, qui hinc oriri possent, anticipentur sano consilio.* Desperabant huic tam immani tragicæque fabulæ fidem haberi posse. Quanquam & in reliquis plura ejusmodi sint, quæ nullo verborum fuce satis queant à prudentum oculis occultari.

Hæc igitur Monita, cum in plurimum sapientum etiam æquorumque hominum, incidissent manus, ab Illustrissimo D. Andrea Lipski Episcopatus Cracoviensis administratore atque Episcopo, publico diplomate proscripta, atq; in numerum damnatorum Scriptorum relata sunt, Anno 1615. Julii mensis die 11. Quâ eadem nota Varsoviæ 14. Novembris iniusta fuere. Romæ verò à sacra Indicis congregatione idem scriptum, ut calumniosum & diffamationibus plenum ab usu fidelium Anno 1616. die Mensis Maji 10. Apostolica auctoritate mandatoque submorum est. Verùm invidiâ malitiæque hominum divinæ humanæque justitiæ & charitatis leges conculcatae sunt; quando, sub damnato jam titulo adversarii, religionem multis legendi vendendique injectam conspexere, aliis aliisque eadem Monita cœpère titulis vulgari. Scioppius juratissimus Societatis Jesu hostis, *secreta instructionis*, in sua Anatomia & Arcanis Societatis, nomine publicavit. alii *singulares & secreta admonitiones*, sive etiam *Mysteria Patrum* dixerunt. Quæ illis larva rursus & in Italia, & in Hispania detracta est, atque iterata damnatione eodem Anno 1634. fulminata sunt; illic quidem cum Actione perduellionis, Anatomia Societatis. Mysteriis, & Jesuita exenterato 23. Augusti, à sacra Congregatione Cardinalium: hic à sancta Inquisitione Generali, tanquam impia & calumniosa publicis etiam ignibus per manum Carnificis 30. Junii adjudicata sunt. Quorum ubique judiciorum sententiarumque copiarum etiamnum extant, & pleræque in Apologeticis P. Gregeri ac Foreri scriptis proponuntur. At nondum Ecclesiæ fulminibus terribilibus hostes, mentem manumque criminatricem à tabula submovent. Vigilat idem contra nos veterator, aliosque post alios insidiatores famæ nostræ, suæque atque alienæ salutis profligatores educat. Titulo novo jam in lucem emergunt, eadem toties cocta & recocta secreta. Nempè *Aurea monita religiosissima Societatis Jesu in gratiam politicorum, & omnium qui Jesum amant, pro studio edita*, à Theophilo Eulalio Catholico Bohemo. excusa Placentia Typis Eusebii Agarbandri Veronensis, qui modò in Germania sparsus; primò quidem per Religiosi alterius Ordinis Apostatam, deinde & alium sub pelle ovina lupum, qui infestis Societatem latratibus morsibusque, casto tamen hiatu, ac dente nequicquam petit; citius mordaces ipse genuinos fracturus, quam ut robur viresque Societatis, altiori virtute nixas, elidat. Quod scriptum cum missis passim sine autore literis per communes Vedentarios in plurimorum, etiam Societatis, hominum, qui ad Rhenum inferiorem morantur, deferatur, in officinis quoque librariorum, præsertim hæreticorum vaneat, atque antiqua reficeret

fricet calumniarum vulnera. Fraudem hanc detegere placuit, ut tam salutem aliorum, quam nostrae integritati, qua par est defensione consulatur.

Et satis quidem apud quemvis prudentem fuerit, ad eisdem ablegare Lectorem Apologeticos libellos, quibus dudum tot mendaciorum fuci coloresque absterfi sunt, cum praeter P. Gretzerum luculentissimo Societatis famam scripto vindicantem, P. Adamus Tannerus 1. parte singularis Apologiae, P. Laurentius Forerus in Antanatomia sua & Grammatico Proteo adversus Scioppium, P. Gregorius Rossetius contra Monita Osiandri de falsa Jesuitarum practica, & P. Mattheus Bembus privatorum Monitorum oppositione, vanissimas has umbras sceleratorum hominum jam dudum discussserint, ut non nisi cœcutientes ad manifestum veritatis solem tam comperta falsitas latere possit.

Tamen ut quorundam amicorum desiderio satisfiat, qui silentio nostro aliorum improbitatem animari armarique insolentius, quorundam etiam mentes suspicione iniquitatis affari, odioque Christianae religionis imbui sentiunt. Brevissimè primò occurram novi hujus impostoris Epistolae; deinde reliqua Monitorum figmenta, universè principio, ac denique sigillatim omnia, at pari, qua institui, brevitate excutiam, quae tamen possit ingenio minimè depravato ad æquum hæc in causa iudicium sufficere.

§. II.

Epistola ad Lectorem breviter expensa.

Prima frons libri rude perversumque hominis, cum ingenium, & fingendi imperitiam, tum malevolentiam ex occulto spirantem aperit. Inscriptio hæc est. *Aurea Monita Religiosissima Societatis Iesu*. Hic suo se prodit indicio forex. Nam Impostorem sese cumq; crassæ admodum Minervæ hominem esse demonstrat. Velenim ex mente sua loquitur, & ita destruit, quidquid postea calumniarum molitur, dum religiosissimum culpat ordinem; vel contra mentem sensumque suum præfatur: & sic aperitissimè mendax est, quod ab omni ingenuo scriptore debet esse alienum: vel certe ironico hæc titulo inscribit; & grāmaticè prorsus delirat, qui librum, quo seriò quicquam persuasum mortalibus cupiat, per ironiam venditet. nisi fortasse, & ipsam totius libri architecturam ironicam esse velit, ne vulgariter ac triviali more desipiat. Quidquid sit, dignum patella operculum reperit. Ut insulso huic oëtori ac coquo dicere liceat, quod olim Prophetarum filii ad insolens olusculum invitati, *Mors in olla*. Societas nondum sibi hæctenus *religiosissima* titulum vendicavit. *minimam* se potius, & inter plures Ecclesiæ filias *ultimò natam*, non diffitetur. mavult factis, quam præconiis religionem suam probare, & si laude digna gerat, exemplo Ducis sui à mundo contumelias potius, quam laudes expectat.

Audi mi Lector quam nobis panegyricum hic autor instruat. *Politicorum, ait, omnium canones, & præcepta, ingenio, solertia & doctrina, rerumque maximarum usu diuturno & probato nos excedere. Quis enim inquit (ne sine ratione loqui videatur) est hodie cæcus Academicorum,*

rum, five ceterorum Sapientum, quos oculus solis intuetur, qui sanctitate, & prudentia, & celeritate crescendi amplificandique eos homines vincat, quos Iesaitas vocamus? qui admiratione operum suorum ed prorecti sunt, ut maximorum Regum & Principum opes, non modo aequent, sed eorundem aulas, respub. & magistratus orbis terrarum, soli propemodum regant, ac quasi totius religionis, & sapientia Christiana apex ac regula perhibeantur.

En Graphicum nugatorem & dignum Antyricis. Si enim seriò loquitur, quàm præposterus est, qui sapientiæ & sanctitatis laudibus dignos oppugnatum eat; si ironicè (ut facere videtur) in Jesuitarum famam grassatur, & quos ingenio, solertia, sanctitate, & prudentia extollit, hos stupidos, ignavos, profanos, imprudètes facit, neq; ullius politia capaces jam Principes omnes arguit & resp. qui Jesuitarum operã in tam diversis artibus ac disciplinis tradendis adhibent, qui Theologicas & Ecclesiarum cathedras eisdẽ credunt, qui suas his conscientias vitæq; rationes salutis studio explicant, qui iisdem toto orbe propagandis opem consiliumq; communicant: aut si idoneos muneribus, favoribusq; autumat, quid est quod de illorum solertia ac prudentia illusoriè cavilletur? Num fortassè in ironia etiam serius est, & politia regulas imprimis callere Jesuitas existimat? verùm cujus obsecro? Machiavellicæ? id nunquam probabit, quos tot calamos in hanc acuisse intelliget. Christianæ? hanc laudamus, & quantum fas est, religiosis moribus, & humanæ conversationi idoneã non averfamur, exemplo illius qui *omnibus omnia factus est, ut omnes Christo lucrificaret*, nec Diogenes, nec Aristippos inter Societatis homines probamus; quorum ille impudentia, hic adulatione sanam politiam corrumpit, ut uterque diverso titulo, ille acutis dentibus, hic blandiore lingua canis nomen mereretur. *Foris canes.* illud Christi amplectimur Monitum, *estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae.*

At Principum opes nos æquare; eorundem aulas regere dicitur. illud asseveratione planè audaci, hoc etiam invidiosa, ne dicam utraq; e mentita. Quas Principum opes Jesuitæ cumulant? an aula, an purpuram & sericum? an splendida ædificia? an aurum argentumque? In templis, dices, magnificis hæc intueor. Ergo quod piorum hominum Principumq; liberalitas suæ indulget devotioni, divino tribuit honori, id tu Jesuitis ad invidendam opulentiam impensum dicitur? Quo hæc illorum commodo, si domi ex more parcè frugaliterq; cœnent, si lectus & sponda, si mensa & libri, si una alterave domi ad usum imago, supellex censeatur universa? Hos doce limites excedere, doce in luxū splendidumq; habitum effundere opes, doce superfluis redditibus implere æraria, & gazas acervare, nosq; merito in reprehensionem vocabis. Ego tibi veritate certa affirmare possum, me jam supra 30. in Societate annos, ad diversa collegia officiaq; destinatum, nusquam non maiorem paupertatis quam opum apparatus reperisse; neq; verò pro singulis tales personis redditus, quibus in seculo, vel infimus trivialium scholarum magister tutò acquiesceret. Sed magnificos quorundã collegiorũ parietes obliquo designat carpitque livor oculo. Hi plerũque, mi homo, aliorum, non nostra voluntate extolluntur, & surgunt quandoq; altius (amplitude ad terram deficiente) quàm gratũ incolis. Necessitas ferè, non luxus tam elata persuadet. Verùm quid leges fundatoribus scribimus; si non temporariũ illi munus, sed

æternum largiri cupiant, si lateritios densosque parietes, quàm fragiles lapsantesque malint, si centenos una habitatione coire, quàm vicanos præoptent? his tu limites suæ figas liberalitatis? Tam fateor infani opum olores non sumus, ut hanc ubique invidentium vulgo deferamus gratiam, & nos amplitudine collegiorum, proximum fructu laboris nostri destitutum velimus.

At Principum nos in aulis regere, moderari magistratus orbis terrarum, idque prope modum solas jactitat. Ne quid nimis, mi homo. In tales viros tantosque, hanc tu fabam cudas, & tuo non metuas capiti? eorum quos supra Reges & orbem elevas, auctoritatem ac potentiam non reformides? an fortè hic rursus ludis ironicè & nos in postremo inter lixas & calones subsellio collocas, quos impunè queas hoc lixivio perfundere? Quò quò te verteris, ineptè loquax es. Aulas Principum ac Magistratum favores, nec putidè captamus, ut importunè dominari libeat; nec tetricè averfamur, ut opportunè liceat impetrare. Illud vitæ institutum suscepimus, quod summorum juxta Principum, & plebis infimæ saluti devotum est, at illorum favore potissimum nititur, ut secundis ubique successibus provehatur. In aulis Magnatum igitur si postulemur, si religionis & sapientiæ Christianæ, quam in nobis tantoperè extollis, præcepta inculcamus. si Sanctissimos videmus nasci Principes Ferdinandos, Leopoldos, Ludovicos, Maximilianos, in Austriaca, Gallica, Boica familia, quid est quod ringaris animo, scripto cavilleris? Certè tales à seculo hi visi sunt, ut Societate in aulis educationi illorum adstitisse, Christianæ tradidisse præcepta disciplinæ, conscientias optimorum Principum moderatam esse, nec pigere, nec pudere possit. Inter Magistratus verò ceteros ita nostra familiaritate versamur, ut probi nos rarò oderint, im. proborum salutem impensè cupiamus. Nullum utrobique Societatis imperium, obsequium passim incolumitati omnium præsens deprehendes. Si anxia hanc vita, si fluctuans conscientia, si morbus corporis animæque postulet, illius solum auctoritate adsumus, pro quo legatione fungimur, quæ non imperat, sed servit omnibus, non venit ministrari, sed ministrare, nisi fortasse impetrare à bonis quod æquum est, censor hic noster vocet imperare. Quod si hoc labore suo quicquam Societas proficiat, si politicorum canones vincat, imitentur Momi ac Mimi isti, non invideant.

Pergit inemptus laudator, suumque apertius toxicum miscet. *Sua, inquit, in Deum admirabili pietate, atque in orbem univèrsam charitate mirificè accensi, stupendo mentis acumine eò penetrarunt, quo vix unquam sapientum unus penetravit: ea deprehenderunt, quæ antea oculatissimi quidem Argi lynceis luminibus cernere, aut perspicere non potuerunt.* Adstate arrectis omnes auribus, res profectò gravissima oratoris in labris versatur, cui tanta admiratione ac suspensione animorum præluditur.

Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?

Metuendum sanè, ne hic alio nobis occurrat versu Horatius, dicatque,

Parturiunt montes nascetur ridiculus mus.

Loquatur, ætatem habet. Ey tinnitu intelliges, an dolium vacuum sit. De maximorum, at, Pontificum divinitate, inque omnes Reges absoluta perpetuaque potestate, &c. ea vident, prensantque, quæ nemo alius. Tibi enim, tibi soli Petro, inquit, Christus successoribusque tuis,

de lumbis tuis prodeuntibus, dabo claves cælorum, imò etiam terrarum, ut tu, atque illi oves meas, hoc est, omnes Christianos pascatis &c. & quibuscunque compedes in terris alligaveris, isti etiam in cælis pro captivis & vinctis assumentur.

Nimirum, latet anguis in herba, & tandem promicat. Pontificis auctoritatem supremamque in omnes Christianos jurisdictionem perstringit. Cui illud dictum est. *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, eidem de eadem Ecclesia claves promissæ sunt, neque quisquam à Christo alius hac honoris prærogativâ donatus est, non dixit, super te aliosque ædificabo, sed *super te: non tibi aliisque claves dabo, sed tibi: non partem Ecclesiæ, sed Ecclesiam meam.* quid vis disertius? cerebrum citius mentemque tuam omnem, quàm clarissima hæc verba everfurus es. Quid deinde apertius est, quam *quacunque ligaveris super terram, erunt & ligata in cælis, quacunque solveris, erunt soluta, &c.* An iccirco ringeris, quia hanc tot seculis propagatâ Romanæ Ecclesiæ potestatem extorqueri nequicquam moliris, Iesuitis contra ad omnem defensionem armatis? Frustra es, petram quatis, citius tuum in hac caput allisus franges, quam loco dimoveas. Quod Iesuitas verò ad ejusdem cum Pontifice dignitatis fastigium con-nitiingas, hyperboreo aquilone frigidius commentum est, atque ultro ad manifesti solis veritatem evanescit, nec aliam confutationem, quam tacentis meretur. Quamquam Societatem Clemens VIII. Pont. dextrum sedis Apostol. brachium appellavit. *Suar. l. I. de Soc. c. 7.*

Sarcasticus noster encomiastes his verbis progreditur. *De veritatis autem & mendaciorum distinctione, in qua una re omnis sapientia consistit, quis unquam argutior est visus inter Philosophos veteres, Ecclesiæ Patres atque Doctores omnes, quàm isti in nuper inventa subtilissima nominum & verborum equivocatione, in decipularum, Veneficiorum, latrociniorumque in Tyrannos, Reges nempe atque Principes contumaces usu? ut nimirum hi Sanctissimis dolis atque fraudibus, non minus, quam ursi, lupi, leones, ceteraque humani generi fera bestia, solertissime pervestigantur, capiantur, & extirpentur.* Hoc denique plaustra est convitiis effundere, & ex blandiente vulpe, de repente in lupum rapacem commutari. Sed clavam adversus hanc feram dudum nobis innocentia suppeditavit.

Vetus hæc nimium cantilena est, jam ad hanc velut Nili Catadupas Jesuitarum aures occalluerunt, rident etiam, dum insanè ringuntur alii, & miserantur spumantes magis epilepticos, quàm suo aliquo dolore dolent. secunda conscientia super omnem incedit metum, ipsumque novit contemptum contemnere.

Verum, quid inquis *equivocationem à Jesuitis inventam.* Itaque te iudice ante seculum primum reperta æquivocatio est. Mira res! quomodo igitur, ut exemplo te refellam antiquissimo, Patriarcha Abraham Saram uxorem suam apud Regem Ægyptium, usitato consanguineis vocabulo, sororem dixit? an hanc per æquivoca celandæ veritatis artem à Jesuitis hauserat? Augustinum iisdem quoque vetustiore de hac loquendi facultate audiamus. in singulari libro contra mendacium. cap. 10.

Quamvis omnis, inquit, qui mentitur velit celare, quod verum est; non tamen omnis, qui vult celare quod verum est, mentitur. Quando igitur hinc te necessitas ad respondendum; inde ad celandum, quod res est, urget, æquivocatione te prudenter expedies, quemadmodum

modum Abrahamum jure fecisse Augustinus q. 26. super Genes. contendit. Hæc tot seculorum doctrina huic Magistello primùm in Jesuitarum cerebro hoc tempore nata videtur.

Sed quo fine? vide argutam cohærentemque illationem: *ut veneficiis & latrocinis in Reges ac Principes utantur*. Atrocissimum crimen & non fabulosâ Ixionis rotâ dignissimum! nisi hoc ipsum fabulosum esset. Nam qui illi? quo in facinore? quando compertis? quibus denique rem tantam firmas testibus? an Gallica pyramide? illa nempe, quæ majori nostra gloria & innocentiae testificatione, per Regem æquosque regni Procures dejecta est, quàm ignominia per iniquos fuerat excitata? Hæc una fabula & machina, quot architectis ædificata, tibicinibus fulta primùm est, quàm tamen luculenta ruina prostrata jacuit? ut tu tuique ex hæresum officina fabri, frustra ad illius instaurationem coituri sint. Quam porro illa colorem habere veritatis possunt, eisdem esse Jesuitas, quid in Regum Principumque aulis regant, & Christianæ sapientiæ apex perhibeantur: & qui illos, non minus, quam ursos, leones, lupos, ceterasque humani generis feras bestias, solertissimè capiant, Regesque ac Principes contumaces (sic loqui pergit) Ecclesia Romana monstra, tanquam Hercules clava perdomuerunt? &c. per quorum denique prudentiam nisi porro hic steterit orbis, brevi eum collabi necesse sit? Hæc quisquis inter se iisdem in hominibus sociaverit, hic mihi diem cum nocte (verbis rursus loquor in postoris, sed non sensu) tenebras cum luce, calidum cum frigido, sanitatem cum morbo conjunxisse videbitur. Verbo occurram sibi met contradicenti homini, Societatem & novisse, & observasse hæctenus, quod Apostolorum Princeps monuit, Reges etiam dycolos esse honorandos. 1. Petr. 2. Evincat rationibus, non clamoribus Adversarius contrarium; aut ore pressio obmutescat.

Sed ecce novum crimen, ipsa etiam patientia ac virtute sua Jesuitæ peccant. Isti, inquit vertumnus ille, sunt, qui omnium hominum minimorum maximorumque odia, invidiam, iras, castigationes sustinere, infamiam ac dedecus dissimulatione spernere, per omnes hominum cœtus, Ecclesias, fora, compita, tabernas pro fidelibus colligendis ambulare, ire denique & redire, atque ex dispendio qualicunque magnum compendium & lucrum prebendere norunt. Isti sunt, qui exilia & proscriptiones columbinâ modestiâ tolerare, damnaque sui restituti serpentina prudentia facile pensare didicerunt, &c. Hæc si ironicè differit, (nec enim perplexi hominis sensus liquet) seipsum non intelligit; quis enim nos odia & invidiam sustinere, quis per cœtus & compita ambulare pro instructione fidelium abneget, nisi omni talpa magis talpa fuerit? Si verò fieri nō diffitetur à Jesuitis; quid est cur stomachatur? cur in eos hanc fabulam fabamque Monitorum iniquissimam hoc cudit ex nomine? An iam denique huc Jesuitarum sors ac fortuna recidit, ut nec injuriam quidem tolerare sine illusione ac scelere possint? Quid facient, quò se vertent denique, qui sive aliorum odia castigationesque sustineant, sive refellant, semper injuri sunt? Momordit lividum scriptorem gloriosissima illa in regnum Galliarum olim, ac nuper in Venetorum ditionem restitutio. dolet ex ipsis nos damnis lucra colligere, atque ingens, sic loquitur, vectigal his sacerdotibus esse breve exilium. Quin etiam subjicit, qui nunquam minus exulant, quam cum in exilium sunt pulsi. Ex uno Collegio, regno, aut civitate pulsi,

juxta præceptum Salvatoris in aliam Coloniam deducunt. An igitur (nisi & hic fictè loquaris) hoc crimen est? quis ille tam immanis in Jesuitas livor, quo nec his quidem, sine malevolorum obtreptione, exilium conceditur? Si hominum odia, si infamiam præsentis fortiter sustinent, si absentes religionis zelo exilium mitigant, convertuntque in patriam, si dispendium quodvis lucro aliquo compensant, cur magis hoc facto damnantur, quàm Josephus olim, fratribus domi invisus, gratus foris Ægyptiis, minùs futurus inter suos felix, nisi aliorum petitis odiis exulasset? Hæc Societatis nostræ forse est, non humana, sed divina providentia moderante; ut in sua, quæ recepta est, patria durum sæpè exilium, in exilio quo se recepit amantissimam sæpe patriam experiatur. Quam oppressam hostes cuperent, hæc illustrior plerumque ex ipsa clade emergit, ac velut aurum expurgatum ignibus purior rutilat. Nequicquam fremunt, obluçantur, arietant inimici: non est consilium contra Dominum. Neminem rectè agendo formidamus adversariorum. *si enim Deus pro nobis, quis contra nos?*

§. III.

Veritas & fundamentum Aureorum Monitorum per universales aliquas rationes excussum.

Superest, ut de Aureis hisce, seu privatis (ut ait novus hic exoletarum mercium propola) Monitis pauca universè disleram, priusquam ad singula occurrām.

Ut hæc Monita genuinum esse Societatis partem probaret famosissimus contra Societatem scriptor, omniumque ad hanc opprimendam calumniarum scriptorū excussor, & consarcinator Gaspar Scioppius in Anatomia hoc discursu utitur. Nec enim, inquit, dubium esse potest, qui Iesuitis paulò familiarius utitur, quin primores Societatis hujusmodi occultis Monitis, a Generali Præposito instruuntur, cum quæ in isto Monitorum libello continentur, passim Iesuitas factitare constet. Plurimum verò Societatis Regulis, constitutionibus, & typo descriptis instructionibus ea adversari certum est. Ut haud difficulter fides fiat, plerosque superiores Iesuitarum (in nonnullos enim talis non cadit suspicio) duplicem, ut vestem, sic & regulam habere, aliam domesticam & privatam, aliam forensensem & publicam, &c.

His argumentis quibus infelix hic, damnatusque pluribus Ecclesiæ judiciis, suis in libris, homo Societatem accusat, iis ipsis innoxiam esse haud difficulter, apud prudentem æquumque lectorem, evincam.

1. Dicit, quod hi, qui Iesuitis familiarius utuntur, hæc eorum Monita esse facile deprehendant. Hoc vanissimum esse omnes Iesuitarum maximè intimi familiaresque esse testabuntur. Provoco ad amicos testesque vitæ nostræ toto orbe, atque ex hominum omni ordine ac statu repertos. postulo, ut quos ex Societate huic obnoxios hypocrisis, & tam scelerato pharisaismo infectos deprehenderint (cum id facile ipsis adversariis fatentibus possint) postulo inquam, ut coram summis orbis judiciis reos tam nefandi sceleris arguant. Quod cum non faciant hæcenus, videant quantum illis negligentiae crimen adversarius imponat. quod hi neque suâ, neque tot Societatis hominū salute tangantur, neque æquitatem, divinumque, ut par est, in Ecclesia, honorem tu-

éantur; sed nostræ promotores fautoresque malitiæ, pari nobiscum censurâ, pœnisq; atque infamiâ perstringendi sint, pari Dei judicio reservandi. Hæc verò quis de tot Christianorum, & populis, & principibus, qui Jesuitas familiariter norunt, eorum institutione in scholis templisque utuntur, conscientias illis suas salutemq; credunt, sentire poterit, cui vel radius sanæ mentis prudentiæque affulserit? Hi igitur cum tacent, cum in nullo nos judicio arguunt, cum etiam tot calumniantium linguis scriptisque fidem derogant, nihil illos deprehendisse, ex ipsa Adversariorum confessione sequetur; adeoque falsum esse, quidquid nefarius iste Monitorum faber in Societatem nostram Sinonia fraude molitus est.

2. Dicit *Primores Societatis his occultis Monitis instrui; adeoque plerosque superiores Jesuitarum, ut vestem, sic & regulam habere duplicem.* Itane verò, hoc prudenti homini iste Logodædalus persuadeat? Quis enim nescit Primores Societatis, uno Generali dempto, mutari sæpius, & mox subditos esse, qui ante imperaverant? qui igitur fieri poterit, ut hæc monita solis Superioribus communicentur, atque ad totum Societatis corpus non emanent? si emanant; quemadmodum privata manere possunt, & nonnullorū tantum esse Superiorum? quomodo occultari ceteris; & nonnullis etiam Superioribus, quos, ut inquit, hæc non tangit suspicio? Quis itaq; tam à veritate aversus sit, qui persuaderi sibi patiatur, integro seculo rem adeò raram, atque in omni administratione tam civili, quam Ecclesiastica inauditam hæctenus, inter paucos tantum contineri posse? Nam quis familiarius Jesuitis, quàm alter convivit Jesuita, qui indies ad colloquia mutua conveniunt, atque intima quæque amicissimè inter se communicant? an hi tam obelæ omnes naris sunt, qui nihil eorum subodorari queant, quod etiam exteri Jesuitis assueti deprehendunt? O pingue ingenium, quod tam stolidum Falsitatis idolum erigit, & hoc à toto cupit orbe, pro veritate, adorari!

3. *A Generali Præposito hanc instructionem ad superiores manare, asserit.* O phantasma! Quando ab illo primum manare cœpit? Nondum tempus, occasio, persona, tot annorum periodis jam evolutis, quibus hæc Monita ad vulgus hominum prodire, constare potuit? An hic partus sine parente, hæc tam occulta & singularis regendi ars sine inventore est? An S. Pater N. Ignatius repertor est? quomodo hunc igitur Universalis Ecclesia inter sanctos reveretur? quomodo Regulas & Constitutiones planè his adversas condidit adeò ipse sibi repugnans? Hunc opinor nobis auctorem non constitues. Quem igitur? an Layniū ejusdem instituti primum & socium & adiutorem? tam sensu Ignatio conformem, sapientiâ admirandum? An B. Franciscum Borgiam, qui Gandiæ ducatum honoresque in aula summos, opes maximas, & quidquid mundus amat, & admiratur, deseruit, ut Christo Jesu in ejus Societate deserviret, hunc tam abominandæ artis, ad opes honoresque emergendi, & repertorem, & propugnatorē asseres? Non eo per omnes. Claudium Aquavivam omninò consciū, atque ad quosdam sibi subditos Superiores hujus instituti communicatorem fatearis necesse est, cum sub illius Generalatu hæc Monita in lucē protracta sint. Igitur hunc tanti criminis reum facies? An fortè pecuniarum dignitatisque avidum? Nimirum hæc Ducis Atriæ filius, hæc Pio V. Pontifici Max. gratissimus, & ad summa destinatus
aulicus

aulicus, desertâ aulâ, mundo, parentibus, delitiis, opibus, honoribus in Societate nostra sibi duxerit quærenda? Illa etiam, quæ in sæculari vita sine flagitio ac dedecore, hæc in religione, cum tam execrando scelere atque ignominia ambierit? Quis tam væcordem præposterumq; hominis sensum, vel sano animo potest comprehendere, qui à sæculo ad religionem se conferat, nō ut quærat, sed prodigat salutem propriâ: delitias, opulentiam, libertatemque profundat; ut citius certiusq; intereat. An fortè homini ita suæ inter Aulæ licentiam saluti intento, tam subitò inter religiosæ vitæ socios mens omnis, ratio, ac pietas eversa est; ut repentè ex Angelo lucis in satanâ transformatus sit, l. Scoptice convitiator, & tam dissimilia connecte. Nos certè in vita ipsius longè diversa legimus. *Gubernationem* (ait Alegambe, in biblioth. Script. Soc.) *Societatis ab ipso statim initio instituit, quæ Sanctos deceat, per vestigia Spiritus, longè à rationibus secularis* (quæ pietati adversaretur) *politia. quam adeo ipse oderat, ut omnino ferre non posset.* quæ in hujusmodi Monitorum propagatorem non conveniunt.

4. Dicit, quæ in ipso Monitorum libello continentur, passim factitare Iesuitas. Quid hoc rursum est? passim Monita factitari, & quibusdam tantum superioribus innotescere? An more Andabatarum hic homo adversum nos pugnat; cum tam cæco irruat impetu, ac nos Monita passim exequi & simul ignorare contendit? En quemadmodum hic digladiator non nisi cum larvis inter tenebras luctetur, suisque se contradictionibus stolidè conficiat.

5. Monita hæc privata regulis & constitutionibus adversari fatetur. Quænam hæc anarchia? adeone stolidos Iesuitas in tanti corporis per totum orbem divisi administratione facis, ut pugnantibus illud inter se legibus præceptisq; gubernari posse existiment? an fallere nos ipsa experientia æternæ veritatis testimonio confirmata, potest? quia *omne regnum in se divisum desolabitur*? Et si audeat Christus de Satana dicere. *Si autem & Satana in se ipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus*; Luc. II. 17. Tu de Jesuitis ita dispari inter se mente ac regimine certantibus tibi illam, quam cernere viventibus oculis cogis stabilitatem, arque etiam amplificationem pollicearis? Næ tu mihi nimium inruditus calumniator es!

6. In nonnullos superiores negat suspicionem de Regula hac duplici usurpata cadere. Benè habet, quod non omnes Superiores Societatis Dæmoni immoles; quorundam probitatem tanto putes sceleri repugnare. Ergo nec collegia, quibus præsunt superiores illi erunt malo obnoxia. Cū igitur multos adhuc in Societate probos viros agnoscas, in quos non cadat hæc suspicio, atque de Collegiis ad Collegia more nostro transferantur, ideoq; tam perversam regendi ataxiam, quæ Monitis adeo corruptis subnitatur necessario deprehendant; an hos tam suæ alienæq; salutis negligentes esse censes, qui ad tantæ pestis eliminationē non evigilent, sedem Apostolicam ejusq; opem implorent, ut invalescenti malo occurratur? Profectò aut hos omnes extremæ improbitatis reos facis, qui ad hæc scelera conniveant; aut omnes his, ut teneris, absolvis.

7. Jam quinquaginta & amplius voluntur Anni, ex quo hæc primùm in societatem calumnia procusa est. Et tamen interea toties his Monitis ad incudem revocatis, perq; totum orbem sparsis, & innoxii de Societate homines, & exteri, quæ amici,

quâ inimici nullum producere auditi sunt, vel Generalem, qui hæc monita superioribus, vel Provincialem aut Rectorē, qui illa subditis tradiderit præceperitque. Summum est, quod ab Adversariis, illorum tamē fide narratur, in cubiculo Rectoris Paderbornensis tempore belli Germanici hæc Monita reperta esse. Ut si mirum sit, in Rectoris unius illa manibus reperiti, quæ jam tota Europa per ejusmodi tabularum procusores vulgata erant. ego etiam centena eorum exempla in nostrorum hominū manibus id temporis fuisse concesserim, atque eò factum, ut jam neminem penè amicorum ac de Societate fuisse contendam, qui hæc Monita nobis (sed à malevolis) imputari ignorarit; neminem tamen etiam inter eosdem fuisse asseram, qui solertissima quavis investigatione hæc nostra esse deprehenderit. quod luculentissimum nostræ esse debet innocentiae testimonium; quando teste Christo, Matt. 20. 26. *nihil est opertum, quod non reveletur, nihil occultum quod non sciatur.*

8. Multi è Societate nostra viri jam ætate maturi, & quidam Rectorum etiam muneribus functi ab ea dimissi, aut ad alios etiam ordines digressi sunt, quos universos hoc mysterium secretorum Monitorum latere non potuit. Cur ex his non prodeunt alii indignatione, quam erga societatem conceperunt; alii pietate, quâ hoc tantum scelus detestati sint, concitati; qui homines, locum, tempora nominent, quibus his Monitis superiores ad suos pervertendos vsi sunt? Nemone omnium tam vitæ integer salutisq; suæ cupidus in Societate repertus sit hætenus, qui professio nomine zeloque suo, ad hæc Monita provocatus, sese objecerit, excefferit, ad legitimos Magistratus provocarit, tantâ animorum in Societate labem clademq; extirpare conatus sit?

9. Fieri nē potuit, ut Jesuitæ hisce Monitis, & domesticos suos & amicos inimicosque exteros tam diu fallerent? illuderent tot orbis judiciis, Episcopis in Polonia, Inquisitioni Hispaniæ, summæ sedi Apostolicæ? ut horum omnium sententiâ, Monita ista inter fictas haberentur calumnias, proscriberentur, exurerentur; & tamen noceens esse Societas, justa aliorum accusatio, tantumq; orbis flagitium Ecclesiam Orthodoxam protrectricem haberet? O admiranda horum accusatorum cæcitas, quâ non modò seipsos, verum orbem universum conantur involuere!

10. Monita quantum nostro vitæ instituto regulisque præscriptis conformia sunt non repudiamus. dicantur illa si ita adversario libet, aurea; sed toxicum huic passim auro infusum, perversam quam impostor fingit, ad cumulandas opes, potētiamque & honorem Societatis cum aliorum oppressione augendum, intentionem consiliūque, hoc omnino nostrum esse inficiamur. Quis verò tam lynceis hostibus Societatis oculos dedit, quibus non parietes tantum, sed & ipsum penetrant pectus, atq; intima cogitationum nostrarum pervident? An non hoc est, arroganter Dei sibi vendicare officium, ac de animi sensibus judicium instituere? *Ego ait Dominus scrutans cor, & probans renes.* Hoc verò munus conditor Monitorum secretorum, quibus occultam Societatis, & præpositi Generalis intentionem, in consuetis instituti nostri legibus, actionibusque exponit, sibi pleno jure arrogavit: dum optima quæque etiam virtutum opera, perversa mentis nostræ expositione evertit, neque ipsum in nobis patitur salutis alienæ desiderium promotionemque esse incorruptam, quem his denique

Apostol.

Apostoli verbis compello, & dimitto cum omnibus ejusdem pravitatis consortibus: Propter quod inexcusabilis es, O homo, omnis qui judicas: in quo enim alterum judicas, te ipsum condemnas: eadem enim agis, quæ judicas. Rom. 2.

CAPUT II.

Monitorum vanitas sigillatim verbis auctoris proponitur, & brevi censura expenditur.

MONITUM I.

Qualem se Societas prestare debet, cum de novo incipit loci alicujus foundationem?

MONITOR. Ut se gratam & acceptam præbeat incolis loci, quem non ita pridem suscepit, multum ad hoc conducet explicatio finis Societatis præscriptus in reg. 2. Summarii, incumbere ad salutem proximi æque ac suam. Quare humilia obsequia obeunda in Xenodochiis, & fundi jacentes invisendi ad confessiones excipiendas quorumcunque, & ad loca distantia eundum, eleemosynæ conquirendæ, dandaque pauperibus, aliis videntibus, ut edificati facti nostrorum, sint in nos liberaliores. Modestiam exteriorem, ita omnes ediscant, ut illa alios edificent. delinquentes è nostris vel ob id dimittantur.

CENSOR. Os principio hic Sycophanta Lectori oblinat, & aureum promittit monitum, ut tantò occultius venenum propinet. Quis enim erubescat profiteri, se & ad salutem proximi, & ad propriam incumbere? quis culpet humilia in Xenodochiis prestantem obsequia, agrestium fundos instructionis confessionisque gratiæ sectantem. (nisi venenum aliquod hic in cauda scorpius recondat) quis arguat eleemosynas in pauperum solatium colligendis Societatem intentam? modestiæ exemplaris studiosam, dyscolosque à sua communione arcantem? Proba sunt hæc omnia, quæ nec Momus quidem carpserit. Hanc igitur, vel ab hoste confessionem accipimus: vel si virus reconditum his laudibus abdat, ne rumpatur jubemus deponere, Et ecce in ape aculeum, in auro venenum; eleemosynas aliis videntibus conquirendas monet, ut sint in nos liberaliores. Itane verò? tu iccirco hæc fieri asseras? Quis tu es, qui cardio-gnostæ tibi in nos officium arrogas? Res ista cordis est (Augustini verbis utor serm. 234. de temp.) judicem habere non potest nisi Deum. Nemo enim accusator cordis esse potest, nisi inspector. Eleemosynam ab opulenti petere, ut largiaris egentibus, ex natura operis alienæ spectat miseriæ sublevationem. Ex quo igitur capite, nisi tuo, probas Jesuitas tam perversæ mentis esse, qui hanc agendo virtutem destruant, suæque tantum, vel existimationi, vel cupiditati deserviant? An tubam cum Phariseis inflant, ut videantur ab hominibus? an alia ars deest, ex alterius liberalitate ditescendi, quàm publica, atque in usum alienum versa mendicitas? Hebeti nimium dolabra hanc expolis in nobis auri colligendi artem crassus Monitor. Vis scire quod Societatis germanum sit monitum? Vide regulam Sacerdotum xxii. quæ nos sic instruit. Nemi aut petere, aut accipere quicquam liceat, ab iis quorum confessiones audiverit, sive ab aliis, quod vel in pauperes distribuatur, vel alteri satisfactionis nomine restituatur, nisi Superior cum opus esset, secus faciendum judicaret. Hoc monitum nostrum esse agnoscimus. Tuum nulla ætas neque vidit, neque à nobis, ut arbitror, visura est. De Modestia quæ annectis, im-

modeste scriptor, facile patiemur. Sat luculentis illam nobis regulis S. P. N. Ignatius adumbravit: tuis non eget coloribus. Nisi fortè hinc nihil ex illa nobis laudis tribuas, quòd hypocritæ eodem modestiæ schemate ornari possint. Verum illud tibi Augustini (lib. 2. de serm. Dom. in monte c. 19.) regeram. *Oves non debent pelles suas deponere, si aliquando eis se lupi contegant*, Ceterum qui illud Apostoli 1. Cor. 14. repudiavit. *Omnia honestè & secundum ordinem fiant in vobis*, jure à corpore ordinato submoveatur, dignus Babylone incola. Ovium ac luporum nulla est societas.

MONITUM II.

Quid facto opus est, ut Principum & Magnatum intima familiaritate potiamur?

MONITOR. Conatus ad id maximi sunt adhibendi. Experientia docuit Principes tunc affici spiritualibus & Ecclesiasticis personis, quando odiosa facta eorum non asperè reprehenduntur, sed in meliorem partem explicantur. Cernitur id in matrimoniis Principum contrahendis cum sibi affinibus. quæ matrimonia magnam habent difficultatem ob vulgi opinionem, quod tales exaceratur thoros. Itaque dum hæc & similia affectant Principes animandi sunt, assecuturos eos quod volunt: explicentur rationes, quæ illorum desiderium augeant: videlicet matrimonium hoc fore causam majoris vinculi, & gloriæ Dei. Sic dum Princeps aggreditur aliquid faciendum, non a quæ omnibus Dynastis gratum: videlicet bellum si movere vult, tunc ejus voluntas juvanda, & constantia monendus, promovendusque animus. Primoribus regni insinuent, persuadeantque Principis voluntati parendum esse: non tamen ad particularia descendant, ne nobis imputetur. Si tamen objiciatur, citentur generalia monita id nobis prohibentia. juvabit ad contrahendam Principum familiaritatem, obire legationes in materiis illis gratis.

CENSOR. Qualis vitæ, talis oratio. utriusque magna barbaries est. Non vellicabat tibi illud Poëtæ aurem, cum hæc in Societatem cuderet,

Principibus placuisse viris non infima laus est?

Quod Societatis Jesu laboribus aliquid orbis Christianus hoc tempore tribuat: hoc illa non tam suæ industriæ, quàm summorum optimorumque Principum benevolentiae imputat. Hanc igitur negligere, hominis sit, à suo instituto, & communi Reip. Christianæ bono non parum aversi. Doleant invidi, & Dei juxta ac Principum favore Societas gaudeat. D. Bonaventuræ (in regulam S. Francisc. q. 23.) adversus ejusmodi obtrectatores verba sunt. *Qui potentem in bono promoveret, multos juvat: sic è converso ipsius subversio multorum est detrimentum.* Verùm in mediis ad hunc Principum favorem occupandis plusquam bæoticè ineptit noster Monitor. Odiosa nos Principum facta, molli jubet tractare manu. Ut in matrimoniis Principum, cum affinibus lenocinari; bellis fomitem subicere; animare Principem, ut audeat, proceres ut audiant. Quis hujus Sophistæ hebetes non rideat argutias? Ex unius Serenissimi Polonorum Regis facto, affinè sibi Austriacam jungentis, & ad bella generosè animati exemplo, hanc Societati monitorum formulam hic impostor procudit. Sede

Aposto-

Apostolica probante, Superis faventibus, Catholicis plaudentibus Austriacam Rex duxit conjugem. Quid hic Jesuitæ, an illi hunc primo aspirarunt amorem? an thalamos conciliarunt? an ad legationes adhibiti? Qui non sentit hoc matrimonium publicæ per regnum tranquillitati, & orthodoxæ religioni confirmandæ repertum, utriusque est boni inimicus. Bella in orthodoxæ religionis regnique sui hostes suscepit; an Jesuitis concitantibus? Faces illi pietatis ac religionis Regum animis subicere non verentur; Hymenæi Martisque non tangunt. Pro Catholicæ veritatis, atque Ecclesiæ defensione nulla consilia, æquitate nixa, neque etiam legationes, quantumvis difficiles, averfantur. Politicis officiis (nisi quæ conscientiam religionemque spectant) non immiscuntur. Si ad bella vocentur; ut concionatores, & conscientiarum arbitri, & afflictorum subsidiarii veniunt; aliaque quàm precum arma, ignorant. Quare in hoc Monito, quocunque rem verteris, nihil salis aut condimentorum reperio. planè insipidum est. Videamus quem apparatus in reliqua nobis parte ejusdem Moniti hic promuscondus daturus sit.

MONITOR. *Per munuscula vincendi intimi Principum, ut fideliter instruant nostros de moribus & humoribus Principis, quibus rebus oblectetur, quis sit sibi modus placendi (Salvo tamen jure virtutis & conscientie) & occasione habitâ insinuent se in animos Magnatum & Principum. Si careant uxoribus, proponantur illis virgines in matrimonium, quæ cum suis parentibus nostris sunt addictæ, iisque virgines depingantur laudum coloribus, quibus eas depingi velent ipsimet Principes. Sic enim fiet, ut per uxores, aliàs alienos nobis, amicos reddamus. Docuit id experientia per domum Austriacam, in Regnis Polonia, Gallia, cæterisque Ducatibus & ditionibus. Fæmina si mutent animos, aut de suo favore in nos remittant, serio illis inculcerur amor in nostram Societatem, tum per nostros, tum per eas famulas, quæ nobis sunt addictæ, quæ variis officiis & munusculis in amicitia conserventur: sic enim secretiora suæ Domina, & ea quæ nostros scire oportebit, evulgabunt.*

CENSOR. Præclara Monitoris institutio, foro olim Romano digna! Erant hic prensandi falces sæpe consulares, & multorum ad hos consequendos præoccupandus favor. Q. Cicero tamen de petitione consulatus ad fratrem hanc artem, per mulierum favorem ad virorum familiaritatem gratiamque penetrandi, ignorasse videtur. cum hoc in ceteris præceptionibus neglectum sit. Nos illud Comici præceptum longè certius experimur esse:

Virtute ambire oportet, non favitoribus.

Sat habet favitorum semper, qui rectè facit.

Ubi tu, vel munusculis in Principum amicitiam Jesuitas irrepere, vel lenociniis Virginum, iis laudum coloribus depictarum, quibus placere possint, occupasse illorum gratiam convinces? Ubi procorum illis demandatam vicem, & nuptiarum ab his paranymphis tædas esse succensas, matrimonia Regum conflata demonstrabis?

Si in regno Galliarum Rex Henricus, in Polonia Sigismundus, ille Medicæam, hic Austriacam, Societatis amantes Dominas, matrimonio complexi sunt; an iccirco conciliatoribus Jesuitis hæ nuptiæ conflatae sunt, & amo-

rem Societati jam ante exploratissimum, à feminis mutuati sunt, aut hauserunt ex munusculis? Quam frigide hæc commenta à boreali impostore conflata sunt? Nos munusculis sacris puerorum acuimus solertiam, neque humile servientium vulgus averſamur. Principibus digna non ad ferimus, nisi fortè religio pretium faciat. quibus siquam apud illustres etiam feminas gratiam mereamur, quis est, qui jure Job hoc nobis genuinos infigat? Cur Lucinam cum Apostolis, aut Eustochium cum Hieronymo faventem dedignemur, quando non leve ab illis emolumentum religioni speramus? Verum Argus hic Junonæ cohortis diligentissimus observator, Jesuitas per ancillas munusculis delinitas, ad secretiora Dominarum penetrare aſſerit. Itane sentis? unde hæc ad te permanavit cognitio? quis ad secreta hæc te admisit consilia? Ego siquid ad prodigendam gratiam facere putem, id omnino esse existimem. Quis enim credat famularum illam fidem esse, quàm magis constanter extraneo secreta Dominae, quam huic secreta extranei hominis proditurae sint? Hoc igitur si fecerint, favor ille feminarum in furorem abibit; Jesuitæ pro amore execrationibus patebunt. Tam ego illos hætenus nondum comperi amentes, qui adeò perversa industria vitream apud illustres feminas gratiam colligant; quæ ex famularum arbitrio ac levitate suspendatur. Hic itaque Bœotica subtilitate Jesuitas rursum ad familiaritatem Principum occupandam noster Monitor instruxit. sed casus nuces vendidit, nulli facile emptori placituras.

MONITOR. *Sequantur in conscientiis Magnatum regendis eorum authorum sententias, quæ liberiores faciunt conscientiam, contra Monachorum opiniones, ut illis rejectis nostros sequantur, & a nostra directione & consiliis dependeant. Quare tam ad Principes & Magnates, quàm Prælatos conciliandos juvabit, eos facere participes meritorum nostri Ordinis, habere amplas facultates absolvendi à peccatis reservatis, & censuris, dispensandi in j. juniis, debito reddendo, matrimonii impedimentis, & aliis votis: invitentur ad scholas nostras, saluentur carminibus, inscribantur illis theses. Si expedit, in triclinio tractentur, & si qualitas persona exposcat, variis linguis saluentur tempore mensæ à nostris fratribus: inimicitias inter Magnates componant. Quod si Monarcha nobis adducto subserviat vir aliquis primarius, à nobis alienus, promittatur ei favor, & honores conferendi, ad nostrorum instantiam.*

Denique ita societati curent affectos esse Principes & magnos Dominos, tum Prælatos, ut pro eâ contra affines & sibi charos agant, nec dimissos à societate ullo modo promoveant. Deferendos honores primatibus ominentur, delatos gratulentur libellis carminum per studiosos, in primo ingressu loci ubi exercenda erit jurisdictio.

CENSOR. *Multa hic cumulât. Facta atque infecta acervantur, ut densata acie perfringat. Sed in stimulum impinget. Res eventusque in conscientiis Principum moderandis demonstrant aliud. optimos hætenus maximèque religiosos vidimus plerosque Principes, qui Societatis hominibus conscientiarum sunt arbitris usi. Jagellonica nobis domus in Polonia, in Germania (ut Galliam non tangam) Austria-ca, ac Bavaria familia testes esse poterunt. Nam si usque adeo Jesuitæ laxent conscientiarum habenas, cum nostra institutione usi, vitâ ipsâ probant, nihil in discipli-*

na instituentium esse dissolutum? Denique faciamus quempiam ore aut scripto frena solvisse laxius. Una hirundo ver non facit, nec autor unus Societatis format sententiam aut Monitum. Qui in hoc communi lege sapiunt, via trita rursaque eundem statuunt. Vis scire quod genuinum Societatis nostræ sit monitum? Tale est in regulis Professorum Super. facult. reg 6. *Sequantur universi probatos maxime Doctores, & quæ, prout temporum usus tulerit recepta potissimum fuerint, in Catholicis Academiis.* Hæc cum illo figuli commento non consistunt. Oleum operamque Monitor perdidit. Pari a te nititur, quod de censurarum, votorum, jejunii, & matrimonialium impedimentorum laxatione comminiscitur. Una hæc negatione in ventos abeunt quæ mille figmentis stabiliri nunquam poterunt. aut proba, aut resorbe dicta. Cetera quæ de participatione meritorum, de invitatione ad triclinium nostrum, de amicis doctisque salutationibus adjicit, tam frequentia non sunt, ut possint reprehendi, aut hic etiam Sycophanta partem sibi in his aliquam promittere. Salis vice modoque his laxamentis, in condienda humana consuetudine utimur, ut neque intercيدات raritate, neque copia obruatur. Quæ postremo hic rursus loco Monitorum Promuscondus affundit, pipere & aceto mordacia sunt. De inimiciis inter Magnates componendis jubet esse sollicitos: & meritò sumus. Libellis carminum honores oblatos gratulari præcipit: & verò etiam sæpe gratulamur. Si hinc nobis gratia aliqua nascitur, cur obrectatori surgit invidia? Cum denique alienos à nobis proceres oblati per nos honoribus vult demulceri, cum Principes pro Societate adversus consanguineos armari à nobis postulat; nimia super ipsos Principes potestate Societatem extollit, ut quorum honores suo arbitratu distribuat, & amores moderetur. Qui nimium, ô mi homo, asserit, nihil dicit. Fumos itaque tuos vende stultis, sapientes non emunt. Nemo hanc nobis in Principes potestatem favet, aut optat, ne nos ipsi quidem. Si ad hominem virtute & scientia ornatum nostra accedat apud Principes commendatio, justa est, quia non tam uni hominum, quam Principi ipsimet, totique Patriæ consultum imus. qui indignos laude ornat, seipsum denique confusus est. Imperitus est, ne dicam iniquus, quisquis sibi hac via gratiam apud Principes colligit. Hebetes nimium Jesuitas hic Monitor ad has suas institutiones postulat. non obsequentur.

M O N I T U M I I I.

Quid curabunt Domini pro nobis, dum pecunia destituuntur, multa tamen sunt authoritatis in rep. & aliis modis nobis prodesse possunt?

MONITOR. Tales Domini si seculares sint, curanda apud ipsos gratia & auxilium contra adversarios nostros, favor ad lites forenses, authoritas & prudentia ad coemptionem pagorum, domorum, hortorum, lapidinarumque, pro extruendis Societati nostræ domiciliis, in illis præsertim civitatibus, quæ nostros nolunt habere. Fideles Domini conciliandi, ut mitigent, imò compescant furorem hominum notæ inferioris, nobis nihil cooperantibus.

CENSOR. Divinum, mi homo, preſamur favorem, humanum non aſpernamur. Si alterius tamen periculum adeundum ſit, illud Davidicum novimus: *Bonum eſt conſidere in Domino, quam conſidere in homine. Pſ. 117.* An quod omnibus licet, contra adverſarios amicorum implorare auxilia, & lites forenſes eorum opera diſcutere furorem plebejorum compescere, hoc Jeſuitis inconceſſum eſt? Si deinde cujuſpiam nobis, vel authoritas, vel prudentia adſit, ut alienus ager, lapideſque pro extruendis Societati domiciliis, æquo ad nos pretio, & illic quidem tranſeat, ubi ſalus animarum requirit; ut quid cavillator hoc factum traducit? Quò minus Societatem multi, quos hæreſis, quos atheiſmus quos ſclerata vita, aut cauſa alia tranſverſos rapit, poſtulant; hoc magis eſt ingerenda. In hoc nata eſt, ut inter hoſtes illius etiam ſtudium eniteſcat. *Non egent qui ſani ſunt medico, ſed qui male habent. Luc. 5. 31.*

MONITOR. A ſpiritualibus verò, ut Episcopis, Archiepiscopis, pro diverſitate nationum, id exigendum, quod rei opportunitas oſtendet. In quibuſdam partibus curandum eſt, ut Prelati & Parochi ipſius ſubditi noſtros revereantur, nec impediunt ministeria noſtra: in aliis patribus plus. Nam in Germania, Polonia, magna eſt authoritas Episcoporum, qui parvo labore collata re cum Principe, Monasteria, Parochias, Præpoſituras, altarium fundationes, &c. nobis poſſunt attribuire, contentatione quacunque facta Sacerdotibus, quod in iis locis aſſequi poſſumus, ubi Catholicis hæretici & ſchiſmatici ſunt permixti; oſtendaturque Episcopis, magnum fructum eos hac ratione factururos, quem à ſecularibus Sacerdotibus & Monachis tantum exſpectare non poſſint. Laudetur zelus eorum, inculcetur facti memoria perpetua. Tales autem fundationes, ut ſocietas ſuccedat, in beneficia ſecularium Sacerdotum, per eos Episcopos aſſequentur facile, qui & conſitentur noſtris, & à directione noſtra pendent, & ſunt in expectatione ad altiores gradus Episcopatus opulentioris, mediantibus noſtris. Tam autem apud Episcopos, quam Principes curent noſtri, ut dum fundant noſtra Collegia, ad Parochiales Eccleſias noſtri quoque ſoli ſint, qui habeant jus conferendi Vicarium perpetuum, cum cura animarum: ipſe Superior loci pro tempore exiſtens, erit Parochus, totumque regimen Eccleſie noſtrorum ſit per eofdem.

CENSOR. D. Bonaventura ſui quondam ordinis, hac in cauſa, obſectatoribus inq. ad reg. S. Franciſci hiſ verbis reſpondit. *Vocavit nos (Deus) in adiutorium tam cleri, quam populi, ut per officium prædicationis & confeſſionis ſubveniamus animis, & onus Paſtorum ſublevando alleviemus, &c.* Dominus verò ordinavit iis qui Evangelium nuntiant, ex Evangelio vivere. Hæc & noſtræ Societatis vocatio eſt, in ſubſidium aliorum nata eſt. Non evertit, ſed ſubvenit Paſtorum aliorumque Religioſorum ſtudiis. Vaſta hæc curandarum animarum provincia eſt, nec laborantium multitudini nimis unquam anguſta. At hic noſtri Ordinis traductor anxie formidat, ne quid nimis. favet laborem Jeſuitis, alimentum non favet. nollet Eccleſiæ membra in poſſeſſionis ſocietatem admitti. Quod ſi Jeſuitæ paradifiacæ aves eſſent, quæ ſine victu veſtituque, ſolo paſcerentur aëre, nativisque plumis veſtirentur, locus illis apud hunc Oeconomum fortæſſe eſſet: nunc è parochiis, præpoſitis, monaſteriis, aliisque Eccleſiæ fundationibus nullum illis bolum indulget. Cum tot in Europa univerſa per Livoniam, Prusiā, Germaniam, Angliā, aliasque ditiones, Parochiæ, Monasteria, atque Episcopatus integri ab hæreticis occupantur; horum ruinam jaſturamque non deplo-

rat. At ut primum, ex istarum etiā harpyjarū manibus, quippiam, ad Societatis opem operamque adversus hæreticos impendendam traducitur, tum querimoniarū & clamores indignantium audiuntur, ejusmodi ad cupiditatem Jesuitarum exaggerandam cuduntur Monita, instruuntur tam callida artificia, tanquam ē religiosorum hominum officinis prodeuntia; quibus invidiam acuant, calumniam arment, infamiam excitent, salutis in multis studium intercipient, qui ab hominibus & religione tam iniqua averſi, perire malunt, quā sana consulentibus obtemperare; quod eorum non facilē voces ad animum admittant, quorum vitam detestantur. Quidquid igitur hic monitorum fingitur, nostrum non est, nisi ea lege, quā Ecclesiæ concessum ē, suas possessiones idoneis ad functiones requisitas membris tribuere, Societati admittere. Quā in re, si nihil adversus æquitatem peccatum sit, jure ac pede nostro, adversus omnem Dæmonis & calumniarum machinationem, duce atque auspice, perſistemus. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Innocentia, & æquitas firmissima sunt munimenta. &, quæ aliquando nutat, tandem bona causa triumphat.

MONITOR. Curabunt exſtructiones Collegiorum in locis, ubi sunt Academici nobis repugnantes, vel Catholici, aut hæretici cives, fundationes nobis in suis civitatibus prohibentes. Illi idem curabunt pro nobis cathedras concionatorias, in civitatum nobilium præcipuis Ecclesiis. Si quando agitur de beatificando, aut canonizando nostro, magnatum literis promovendum erit negotium apud sedem Apostolicam. Si ex iisdem dominis contingat legationem obire, ne cognitis aliis religiosis, qui nobiscum symbolizant, ad eos affectum transférant, & in provincias inducant, in quibus emanemus. Quare si tranſeant Viri illustres per provincias, ubi sunt nostri, excipiantur ad Collegia, & pro modestia religiosa tractentur.

CENSOR. Cum D. Bonaventura in Apolog. pro Fratribus Min. respondere licet. Non omnia quæ fiunt contra voluntatem alicujus, ad injuriam ejus fiunt. Cum ergo cives alicujus oppidi nos vocant, & locant nos apud se tali loco, ubi etiam possent Iudeos locare, vel aream pro ludis facere, vel horrea, vel stabula, de quibus nihil proveniret Plebano loci, etiam si nos ibi non essemus, non facimus eis injuriam ullo modo. Sumus etiam non deterius conditionis, quam alii Christiani, vel religiosi, quibus conceditur domos recipere, & loca ubicunque dantur ab eis, qui habent jus liberum dandi eis, maxime cum per sedem Apostolicam sit ordo noster approbatus, & in subsidium animarum in Ecclesia destinatus, & hoc bonum per aliorum malitiam non debeat impediri. Si enim nunquam deberemus morari, nisi de voluntate Clericorum, vix unquam in Ecclesia possemus diu morari, dum aut per se, aut incitati per alios, ejicerent nos de parochiis suis potius, quam hæreticos vel Iudeos, &c. Domino etiam terræ, vel villæ non facimus injuriam, si eo in consulto quandoque vocati à civibus mansionem recipimus in villa, ubi liberum esset (si vellent) theatrum facere, vel locare Iudeos, vel locum relinquere vacuum. Hæc aliaque vitæ sanctus, quæ si nos pari libertate usurpemus, quis jure succenserebit? Verum hætenus Societas pluribus in locis petita est, plures ad cathedras, etiam urbium nobiliorum, postulata, quā quibus ipsa sufficeret. Expertique sumus, optimos quosque & Zelosissimos orthodoxæ religionis propugnatores, illic præcipuè, ubi vicina hæresis metuenda esset, nostram impensè operā desiderasse, repudiasse verò potissimum, quos Romanæ religionis aut sedis odium, in averſum à Societate propugnante animum distraxisset. In his igitur

ditionibus, si locum capeffere vili sumus nec defugere adversantium religioni congressum, quam obsecro poterit reprehensionem, aut illusorii Moniti cavillationem mereri? Non diffitebor tamen, nos illic etiam prensare cathedras, ubi frequentior populi concio, atque utilitas expectatur, neque æstimare qualem illæ demum à loco dignitatem trahant, cum non minus Concionatores nostri in vulgo, in rusticorum congressibus, in pauperum grege, quàm Metropolitanis Ecclesiis audiantur. Ex fructu animarum, non pecuniarum, aut honoris, hoc officium nos deligere, nimis quàm compertum est. Si quis aliud ex nobis sequatur, aut spectet, officium suum cōstitutionesq; Societatis deferit, Quas tueri, neque alio fine dispensandis ad vigilare muneribus præcipua Superiorum cura est. Qua de re nostræ tibi leges disertissimè loquentur, quas violare tam gravi neglectu, Societatem evertere est.

De honore Canonizationis solennis, si quis æquam sollicitudinem ex nobis sumperit, fecit, ut decuit de Parentis honore curam gerere filium. Et quem magis id conveniat? actum perversâ aliquâ esse corruptelâ, nemo testis evincet. Magnus præfectò livor, & Tityi dignus vulture, non favere sanctis illam dignitatem viris, qui tam exquisito Apostolicæ sedis examine, non nisi gravissimis certissimisque sanctitatis argumentis, impenditur. Ridiculum porro illud est, quod de legatis à Societate nostris in domibus excipiendis admonet, ut ab æmulorum Religiosorum familiaritate abstrahantur. Quot obsecro illorum domus, ubi nulla sunt nostra collegia, ut frivola atq; inutilis hæc legatorum suscipiendorum ambitio nobis futura sit. familiaritatem Jesuitæ hac arte perquam rarò prensare assolent: plus enim, quàm par est ventrem sapit. Ollarem illi amicitiam, nec sectantur, nec probant. Si quis ad nos spiritualium exercitationum causa divertere cupiat, huic conclavium usum, & hospitalem frugalemque mensam non negamus. Amicos quærimus, sed qui magis sint Dei.

M O N I T U M IV.

Qua commendata esse debent concionatoribus, confessariisq; Principum & Magnatum?

MONITOR. Ut directiones Regum, Principum, Virorumque Illustrium rectè per nostros instituantur, omni modo ita eos dirigant, ut sua directio tendere videatur ad conscientiam, quam ipsi Principes concedunt: non statim autem, sed sensim spectare debet directio ad gubernationem politicam externam.

Quare sæpè inculcent Principibus, distributionem bonorum & dignitatum in Rep. spectare ad justitiam, graviterque Deum offendi si contra eam à Principibus peccetur: Setamen nolle ingerere in nullam administrationem Reip. & hæc se invitos dicere, ratione sui officii. Quod ubi apprehenderint Principes, explicetur ipsis, quibus virtutibus præditi esse debent viri assumendi ad dignitates Reipubl. Commendationis capita sumantur ex amicis societatis nostræ, & iis viris, quos expedit pro bono societatis promovere, quos per se non nominent Principi sed per intimos amicos societatis nostræ & Principis.

Quare

Quare Confessionarii & concionatores informantur à nostris, qui in quavis parte illius domini sint Viri, quâ virtute, potentiâ, divitiis, liberalitate in nos: horum nomina apud se habeant, notitiamque eorundem faciant Principi, dextre eos commendando, ut facilius oblatâ occasione promoveantur à Principibus illi, quos olim sibi laudari à suis Confessariis & concionatoribus audierant.

Meminerint Confessarii & concionatores Principum suaviter eos tractare, nulla ratione perstringere in concionibus, aut privatis colloquiis. Confectiones, aquas distillatas modicè accipient, pro usu privato parva pecunia sint contenti.

Dum sunt in palatii, ad abjectiora se cubacula conferant. Prudenter inculcent suis Principibus, ne vel lato ungue discedant à consilio spiritualium Patrum. Curent sibi significari quamprimum officialium Reip. mortem, & de substituendis mature agant. Ut suspicione se eximant attentati regiminis, nec amicorum causas apud Principes promoveant per se, aliis potius committent.

CENSOR. Totum produxi simul monitum, ut una spongia lituras abstergerem. Conscientiam rectè monet spectandam, ex qua gubernationis politicæ librandæ sunt pondera. Non tamen hic finis ultimus, sed Deus, publica que, & privata salus Principis esse debet. Si aliud suadet, pessimus consultor est. De justitia quoque in dignitatem bonorumque distributione, ita rectè per Confessarios admonentur, ne in partem administrationis ii sese ingerant. Non tamen ille anguis in herba regendus est: ut amicorum Societatis gratia hic tantùm labor sumatur, eorum catalogus in charta & mente sit, indigni habeantur quantumvis digni, satisque ad illorum neglectum sit, à Societate ignorari. Nimio tu opere hic Societatis amicitiam extollis, quam hoc secreto tuo, jam in orbem evulgato, omnibus honores in aula ejusmodi Regum prensantibus capeßendam suades. Pro quo tibi studio non vulgarem debemus gratiam, qui tot nobis procerum aulicorumque animos concilias. At vereor ut hic tibi nobisque fides à plerisque præstetur: cum non experiamur passim tam amicè nobiscum tales versari. Sunt quorum ingenia cum Jesuitarum moribus nimium pugnant, quibus difficile est, cum iisdem amicitiam consuescere. Et quid si, his præteritis, integræ quisquam perspectæque nobis vitæ homo Regibus commendetur, an cujusquam id fiet injuria? an non cum Principis rei que publicæ emolumento talis potest conjungi commendatio? Verùm neque Jesuitæ tam fungi sunt, ut pro quibuslibet amicis Regum captent gratiam, ne suam temerè prodigant: neque Principes tam obesæ naris credunt, quibus subolere non possit, quo fonte hæc promanet intercessio. Ceterum errores Regum, neque palpandos molli adulatione existimamus, neque publica castigatione perstringendos acerbius; præcepti Apostolici non immemores *Regem honorificate. 1. Pet. 2.* Privata Confessariorum admonitio, plus emolumenti atque emendationis semper attulit.

Quod de aquis distillatis aliisque confectionibus, ac pecuniarum usu cubiliumque tenuitate mones, Jesuitas habebis obsequentes. Ita enim ex illorum instituto fas est, nisi legum præscriptarum violatores haberi velint. Quanquam nulla Professis, citra superiorum facultatem, pecunia, aut scitamenta indulgeantur, vetenturque noctu abesse collegiis, si qua illis, ubi morantur, Societatis domus sit. Non hæc

igitur privata, sed generalia omnium monita sunt, non occulta sed publica: quæ tamen cavillatoris dentes subterfugere non potuerunt. Quæ nos in re lidorus Pelusiotæ in Epist. his verbis solatur. Si nobis quidvis facientibus, atque omnem offendiculi materiam radicibus evellentibus, quidam destinata malitia nos maledictis lacerant, etsi hoc molestum est, tamen eo haud magnopere laborandum est. Nam cum testimonium nobis conscientia prohibet, & iudex virtutem nostram perspectam habet, & boni viri laudes nostras prædicant, spes quoque subest fore, ut improborum maledicentia extinguatur.

De officialium morte, quæ secretorum hic inspector somniat, non nisi somnia sunt, quæ nemo vigilans nostratumque rerum inspector vidit. Et quis credat, alios Regum benevolentiam fretos nostris potius amicis, quam suis hanc gratiam intercessionis delaturos? Nimium hoc crassum figmentum est, quod non minus quam Ægyptiæ tenebræ palpari queat. Nondum Cres iste in fingendi disciplina latis peritus est.

MONITUM V.

Quid agendum cum Religiosis, qui Symbolizando nobiscum, in multis occupationibus multum nobis detrahunt?

MONITOR. Genus humanum nobis animosè ferendum. Proinde inculcandum hominibus, nostrum Ordinem omnium religionum habere perfectionem, & in quo alia Religiones excellent, in eo eminentiore modo societatem lucere in Ecclesia Dei, præter cantum, & victus asperitatem, quibus discrepamus à Monachis: omnia in societate melius haberi, ipsa etiam subiecta. Notentur defectus, ex quibus ostendatur, minus feliciter alios Religiosos satisfacere posse illi occupationi, in qua concurrunt nobiscum. Majore conatu eundum est contra illos Religiosos, qui scholas erudienda juventuti instituire vellent in locis, ubi id cum dignitate & fructu Societas nostra obiit. Ostendatur Principibus, tales homines fore perturbationi Reip. proponatur Academicos externos per illos Religiosos magis, quam nos ipsos in ruinam impelli. suggerant Principibus, sufficere Societatem erudienda juventuti. Quod si literas Pontificum pro se habeant, aut Cardinalium commendationes, agant per Principes apud Pontificem, cui ostendatur, Societatem bene fungi suo munere, procurabunt testimonia à civitatibus in quibus sua collegia habent, bonæ suæ conversationis. His etiam diligenter persuadendum erit, timendas perturbationes accessu diversarum scholarum & Præceptorum, etsi Religiosi sint. Interim nostri pro viribus curent, studia exerceri, & specimina edi, cum applausu aliorum.

CENSOR. In manifesta hic ludibria solvitur versipellis cavillator. Nemo ex Societate tam infans orator, vel scriptor repertus est, qui omnium religionum perfectionem eminentiori modo in Societate lucere jactiraret. Hoc enim esset per stultam arrogantiam illud ipsum verbis destruere, quod assereret. Religio quæ tam inani superbiæ vento intumescit, extra demissionis fossas, ac valla sanctitatis constituta; religio non est, sed vanitas, levi momento & impulsu adversarum rerum disjicienda. Altius, ut speramus fundamentum, jecimus. Minimæ Societatis titulo hæcenus

nus acquirimus. Aliis suam perfectionem ex fine præscripto æstimandam, non invidemus, ad propositum nobis scopum collimamus. Gemmæ plures in eandem Ecclesiæ coronam convenire possunt, neque tamen, una, licet pretiosa, aliarum omnes virtutes eminentiori modo complecti dicetur. Suum alii Religiosi ordines decus in Ecclesia obtinent; suum nostra Societas. Ipsa etiam diversitas ornamento est. Quod si P. Suarez aliique Societatis nostræ institutum, illius quem spectat finis perfectione, pro merito extulere; non eo factum, ut supra depressos aliorum religiosorum ordines efferrent; sed ut ad tanti finis dignitatem, gloriamque non segniter prensandam, Societatis homines excitarent. At quam hic homo delirer, animadvertite. *melius haberi, inquit, subjecta in Societate.* Quid enim? an hic fungus nos in curanda bene cuticula, hanc eminentiorem perfectionem collocare existimat? Nimium profectò nos ad Epicuri sanctitatem facit accedere. Verùm communis omnium mensa habitusque, satis jam vulgo cognita contra hunc Monitorem nimis disertè, etiam tacendo, perorant, errorisque convineunt; si nos religiosæ moderationis fines excedere contendat; intra hos verò consistere aliâ mensurâ alios, prout quisque præfixo sibi vivendi scopo senserit esse convenientius, nemo vitio nobis aliisque jure vertetur. Si tamen de animi cultura hæc afferat; non tam contendimus verbis, quàm conamur opere, ne præ reliquis hoc in studio de inertia condemnemur. Quod si adversarius arguat, ipse arguendus est, Sapientis immemor, qui nos jubet *audire disciplinam, & esse sapientes.*

Æmulationem aliorum Religiosorum quæ sine crimine est, non modò non defugimus, sed multis in locis etiam ambimus. Posterior plerisque hujus ætatis ordinibus Societas est; quæ an ad scholarum & literarum instaurationem opportunè nata sit, quando multorum ignorantia fides ac religio perire cœpit, Europa judicet: certè nullo hanc in loco illam eruditionis æmulationem, quæ ad studiorum profectum contemnenda non est, declinasse, testes erunt nobilissimæ Europæ totius Academiæ, quarum aditum etiam prensavit. Ad erudiendam juventutem instituta Societas est, hunc ambit laborem, & defert operam, non pretio, non honoribus insidiantem, sed gratuitam. Quod si qui recens novo zelo excitati, hoc docendi munus illic captent, ubi nostra scholis opera impenditur; cum his nulla nobis contentio, nisi solâ hætenus docendi diligentia fuit suscepta.

De Pontificum literis, & Cardinalium commendatione, civitatumque testimoniis nimium nos imperitè hic Monitor facit sollicitos. Tam enim obscuram tenuemque nostræ institutionis (quâ juventutem erudimus) famam esse non credimus, ut emendicata hac aliorum testificatione egeamus. Malumus experientiam disciplinæ nostræ toto jam orbe vulgatam, nobis etiam tacentibus, testimonium dicere: quod longè certius evidentiusque fore speramus.

Nisi Romanæ eloquentiæ princeps fallitur, pro Luc. Cornelio, *seculi labes quadam est & macula, virtuti invidere.* Et adversus Catilinam; *invidia virtute parta, gloria non invidia putanda est:* illustrius, quàm ab hac invidentium turba institutionis ac disciplinæ nostræ testimonium accipere non possumus.

M O N I T U M VI.

De conciliandis viduis opulentis Societati.

MONITOR. Deligantur ad hoc opus provecta etatis Patres, colore vivido: visitentur crebro eadem à nostris. Quæ affectum ostenderit in Societatem, vicissim Societatis nostra opera ei offeratur: si acceptat coeperitque frequentare nostras Ecclesias, detur ei talis Confessarius, qui eam benè dirigat, & constantem in viduitate servanda faciat, enumerando bona viduitatis, quibus meritum amplum sit obtentura. Ut res tota melius illi cedat, comitatus famulorum diminuendus suadeatur, ordinentur officiales aule, & præfecti bonorum præscribantur, quæ spectant ad gubernationem domus, habita ratione loci & personæ. Imprimis autem efficiat Confessarius, ut ejus consiliis acquiescat vidua, & directionem sequatur, tanquam fundamentum futuri boni spiritualis. Proponatur usus Sacramentorum frequens, auditus sacri, recitatio Litaniarum. Exhortationes sint bis vel ter in hebdomada, de bono viduitatis, de molestiis matrimonii iterati, periculis, novisque gravaminibus ejusdem: Facetè proponat viros Nobiles, quorum illa vidua, cum qua agitur, non abnueret connubium, iidemque viri ita describantur, declarando mores & vitia ipsorum, ut audiendo vidua, nec cogitationem assumat de matrimonio. Proinde cum sint ita affecta erga viduitatis statum, quam primum eis commendentur vota religiosa, ut emissio voto castitatis omnem sibi aditum præcludant ad secundas nuptias; quo tempore maxime suadendum, vel ex aula abigantur juvenes liberiores in jocis, pauci admittantur hospites, in iisque tractandis mediocritas. Præfecti pagorum, Sacellani, alique officiales tales sint, qui aut ex nostrorum commendatione habeantur, aut à nostrorum nutu dependeant. Huc ubi progressum fuerit, paulatim ad bona opera inducenda erit vidua, quæ tamen præstabit ex directione Patris sui Spiritualis.

CENSOR. Si D. Hieronymus tot olim, & Viduarum, & Virginum sanctissimus instructor, suos Grunnios & Bonafos obrectatores devitare non potuit, si ex illarum etiam consuetudine lascivas calumniantium linguas in suam armavit innocentiam, quid mirum si patria hodie dum experiatur feratque Jesu Societas? Exurge itaque Hieronyme, & quos in illa hominum monstra, pro Marcella, Melania, Asella, Albina, Marcellina, Felicitate, Paula, Blæsilla, Proba, Juliana, Demetriade, Eustochio acuiisti calamos, hos nobis commoda, ut tuis pares Grunnii & Bonasi telis conficiantur. Fecisti enim vero, atque in tuis etiamnum Epistolis calumniatores nostros obruis, nosque adversus omnem maledicentiam tuo exemplo, animoque munis: Maleficum, ait Epist. 99. quidam me garriunt: titulum fidei servus agnosco. Magum vocant: & Iudei Dominum meum: Seductorem, & Apostolus dictus est. Tentatio me non apprehendat, nisi humana. Christi igitur, Apostoli, tuoque exemplo animati adversus omnem calumniantium turmam stamus. Grunnii grunniant, & Bonasi insaniant, nos porro Deo duce subsistemus.

Quænam verò hæc illius Monitoris væcordia est. velle ut colore vivide deligantur Patres, qui crebro visitent, & suadeant viduitatem? An non hoc est una manu aquam, altera ignem ferre? libidinis fomenta, hinc subtrahere, inde subministrare? quin adhibito ad sulphur fomite nolle ut ardeat? Et D. olim Hieronymus, & nos existimamus

namus bonam sanctamque apud viduas gratiam pietate magis, quam vivido oris colore conciliari, *Bono tuo crassus sis*, inquit suo obrectatori Hieronymus, *me macies delectat, & pallor*: hoc oris habitu, tot viduis puellisque, Paulæ, Eustochio Blæfillæ aliisque ad pietatem erudiendis, mirificè placuit. quæ omnes illi Adonides posthabebant. Animi non formæ dotibus hæc gratia concilianda est. Nullus Absalon ad Viduitatem suadendam idoneus est.

Ceterum de visitandi frequentia aliud Monitum ex Ordinationibus A. R. P. Claudii Aquavivæ habemus, quod cum personato nostro Monitore pugnat, quo ejusmodi ille frequentiam vetat. Utrum nobis audiendum putat? lucifugam, an clarissimæ memoriæ Ducem? Et verò ut absit omne Monitum, plerisque tantum otii non suppetit, quod profuturis magis ad salutem proximi ministeriis subtrahant. Neque frequentiam hic, neque infrequentiam probamus; mediocritas optima est. Si viduitatis quispiam suadeat constantiam atque ad hunc finem congruentem vitæ rationem suggerat, quid obsecro mali? hoc Apostolum Paulum cum laude fecisse vidimus, hoc disertissimis S Hieronymum epistolis ad Salvinam & Furiam, hoc Augustinus libro integro in gratiam Julianæ viduæ concepto.

Ut religiosa vota quamprimum affectis erga hunc statum commendentur, Monitoris commentum, non Societatis est monitum. Illud est, quod regula Sacerdotum 23 præscribit. *Etsi, inquit, vota ad perfectionis statum pertinentia, ut sancta laudari debent, & circa ea confessorii consilium, sed magna cum consideratione, dare possint: quia tamen, non humanam, sed divinam vocationem requirunt, nemo ad ea emittenda quenquam inducat; verum ad orationem tales hortetur, ut à Deo adjuti vocationem suam melius intelligant, & exequantur.*

Reliqua Monitoris figmenta ejusmodi sunt, ut, vel nos parum tangant, vel cum tangunt, plus gloriæ, quàm ignominia relinquant.

MONITUM VII.

Quis modus conservandi viduas in viduitate, & de dispositione reddituum quos habent?

MONITOR. Si præter communem affectum testetur vidua clenodiis, aut pecunie non modica summa, suam in societatem liberalitatem, fiat particeps meritorum societatis nostræ. Si emisit votum castitatis, renovet illud more nostro bis in annum, exponatur ordo nostræ societatis domesticus, qui si placuerit, præscribatur pro aula, indicentur confessiones menstrua, tum pro festis Christi Dom. B. V. & Apostolorum: constituantur Syndici inter mares & fœminas, qui defectus notent inter aulicos & famulos, referantque Magnifica: interdicanter nutus, susurri, clandestina colloquia: delinquentes severè castigentur. Sint in aula honesta puella, quæ varia ornamenta conficiendo pro templis, se in pietate exerceant, supra se habeant manu ductricem, quæ laborantibus attendat, & mores edoceat. Visitentur viduæ crebrò, & jucundis colloquiis, spiritualibus tamen, conserventur & foveantur; non tractetur rigide cum ipsis in confessionibus, nisi tunc, cum minor est

est spes aliquid ab eis accipiendi. Proderit quoque ad conservandas viduas, si pleraque fiant in gratiam viduarum, ut ingressus in aedes nostras, colloquia, quando & cum quibus placet è nostris. Non permittantur frigoribus domo exire, aut cum se deterius habere sentiunt. Nuptiae filiarum exornentur carminibus studiosorum externorum: si exequia peragenda sunt, ornatus lugubris, licet splendidus, tamen adhibeatur catafalci non vulgaris structura.

Demum quicquid fieri potest ad viduarum sensualitatem (modo sint liberales, & addictae intimè Societati) fiat; cautè tamen, & secluso scandalo: agendo de dispositione reddituum, quos habent viduae, proponatur ipsis illa perfectio laudata status hominum Sanctorum, quando neglectis amicis sua bona in Iesu Christi pauperes erogant: adducantur exempla viduarum, quae hac ratione brevi in sanctas evaserunt. Quare dum se viduae in nostras manus resignant, parata sequi directionem Patris spiritualis, serio inculcetur, ut majoris mariti sint illarum actiones coram Deo.

Ne religiosi quidem personae dent elemosynas, in scio Confessario: sed adnotatis iis, quae se daturas alicui decreverunt, schedulam exhibeant Confessario, qui detrabere, aut addere potest, prout videbitur. Caveant Confessarii frequentem aditum aliorum Religiosorum ad viduas, ne post se feminas naturam constantes abducant. Dum multa est pecunia ex bonis collecta, ne hinc moveantur viduae ad secundas nuptias, proponant Confessarii, imò suadeant ordinarias pensiones, quibus sublevent necessitates singulis annis nostrorum collegiorum & domorum professorum, præcipuè domus professe Romanae, eandem pecuniam impendere possunt in casulas & paramenta templi, quae pro nostris sacris adibus servire possunt post mortem viduae: exponantur defectus Ecclesiarum nostrarum coram viduis, structura imperfecta collegii: inducantur ad sumptus faciendos pro rebus perpetuam eis gloriam conciliaturis, ut sunt templa, cibaria, aedificia: quae consultò citò perficiantur, ut habeant, in quod suam liberalitatem possint exercere. Id ipsum faciendum cum benefactoribus & Principibus, qui nobis aliquid sumptuosè extruunt. Si Glenodia sint, suadeatur aeternitati ea conservanda. si dentur à viduis ad sepulchra nostrorum Beatorum Romae: comprobetur id exemplis aliarum matronarum, quae id præstiterunt. His de causis ostendetur, illas summam perfectionem affectas, dum terrenarum rerum amore se exuendo, earum Christum Dominum in servis societatis suae possessorem instituerint. Quod si filios & filias Dei obsequio dicare voluerint, non est liberalitas earum spernenda, accipiendo quae offerentur: parcius tamen ab iis viduis accipiendum, quae filios & filias ad seculum dirigunt.

CENSOR. Hic lividos obtorquet in Societatem oculos, nonnullis fortasse viduarum opibus, aut in cibariis, aut in templorum collegiorumque, ut monet, aedificiis sublevatam. Summum Jesuitarum crimen est res illos suas, & cum facultatibus personas, & collegia, ac templa per diversas regiones extendere. qui si commune coelum pro tecto, elementa pro alimento admitterent, fortasse tolerandi viderentur: nunc, quia humanae necessitatis legibus tenentur, quia aliorum liberalitate hominum ad suae alienaeque salutis curam aluntur, quia basilicas Divorum cultu non contemnendo extollunt, Dæmon omnem invidorum vim in illos convertit, & avaritiae cupiditatisque traducit nomine, quidquid ab ipsis in tam compertum universo orbi usum convertitur. Quis thesauros Societatis alibi, quam in hominibus toto mundo sub illius signis propagatis, aut in templis omnium oculis, ad divinum honorem illustrandum depositos reperit? araria domi vacua, vix ad mediocrem pe-

num sufficiunt: pluribus in domibus cum egestate luctandum est: Abundantia res est passim Societati incomperta. nisi alicubi nonnullorum Principum liberalitas in excitandis collegiis suæ aliquam magnificentiae rationem habuerit, quibus modum hac in re præscribere non licuit. Dandi leges, nemo, nisi ingratus præfigit donantibus. Quod si quæ igitur viduæ rebus personisque nostris (nam utrumque ex æquo crescit hætenus) adjecerint, quo titulo vel illæ donantes, vel nos accipientes reprehendimur? Si illis honestum est dare, cur nobis turpe admittere? An fortè nihil detrahendum in locuplete etiam domo liberis est? Sed talis cavillator Hieronymum de S. Paula apud Palladium in Lausiaca hist. audiat. *Quid ego refram, ait, ample & nobilis domus & quondam opulentissima, omnes penè divitias in pauperes erogatas? quis inopum moriens non illius vestimentis obvolutus est? quis clinicorum non ejus facultatibus sustentatus est? quos curiosissime tota urbe perquirens, damnum putabat, si quisquam debilis & esuriens cibo sustentaretur alterius. Spoliabat filios, & inter objurgantes propinquos majorem se eis hereditatem, Christi misericordiam, dimittere loquebatur. Quod exemplum si Jesuita quispiam suo calamo ornaret, hic repentè omnium in se maledicta provocaret. Ubi viduæ hoc tempore, quæ Paulam æquent, Eustochium assequantur, Melaniam utramque æmulentur, quarum ex liberalitate laude tam profusæ apud solum leguntur Hieronymum? nefas sit, modò tales ad hanc disciplinam à Jesuitis formari.*

Demus meritorum Societatis benefactricem participem nonnunquam fieri, an crimen est? demus innovari quandoque castitatis promissæ vota, ordine nostro vivere, confessiones indici monstruas, quod obsecro scelus est? Sint & syndici, & castigatio delinquentium, & honestus puellarum pro templis labor, quod hic vitium est? Verùm ecce scorpionis hujus aculeum: in confessionibus negat rigidè tractandas, nisi tunc cum minor spes est aliquid ab iis accipiendi. Ergo monet Jesuitas, ex auro confessiones ponderandas esse. Improbamens, lingua bifida! quo hæc doces argumento facta? Igitur illam nos jubes violare regulam, quæ Sacerdotibus scripta est. *In audiendis confessionibus, seminarum præsertim, severos potius se, quam familiares exhibeant, in universum tamen paterna quadam & spiritualis gravitas in iis eluceat.* Ab hoc monito, si nos dignis testibus abiisse demonstraveris, jure argues.

Ædes nostræ tam rarò patent feminis, tamque raris, ut dens lividus hic figi non debeat. Quo cœlo sese domi continere fas sit, Nedicus quam Confessarius docebit aptius. Si carmine Hymenæis Jesuitarum plaudant discipuli, vel soli hoc non agunt, vel certè sine crimine.

In sensualitate Viduarum alenda, palmari semetipsum Monitor contradictione ferit, Societatem innoxiam non tangit. Quæ enim utriusque vitæ, vidualis & sensualis ulla potest esse conjunctio? Easdem & castas, & ab opibus domesticoque apparatu submotas velle, & sensualitatis innutrire studiis, monstrum sit, quale nec D. Paulus, nec Hieronymus, optimus Viduarum instructor, reperit. Lenonem hic monitor fingit, qui Viduitatem foveat. Præclara & prudens admonitio: quidquid potest sensualitati indulgeatur, & ad reddituum dispositionem occupandam, perfectio sanctorum hominum, sua bona in pauperes erogantium proponatur, Hoc

est, ædifices una manu, & altera destruas: indulgeas sensualitati, & neges omnia. Ita docet octavus Sapientum, qui Jesuitas ad disciplinā viduarum instruit, *sus Minervam.*

Sed en rursus vertiginem patitur, atque in orbem recurrit, cum religiosis inconsulto confessorio quicquam dandum negat, viduarumque liberalitatem ad nostrum jubet usum derivare. Non desipiunt, mi homo, ita Jesuitæ. Sciunt *varium & mutabile semper esse feminas*, & vela quandoque affectumque, etiam non iniquè, ad alios religiosos confessoriosque vertere. quare hac se lege cohibent, *quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* An insanum non sit, ea dare consilia, quibus tuam prodas apud quemvis prudentem avaritiam, dum alteri suades liberalitatem? quis tam stupido consultori aurem mentemque, nisi stupidus ipse, præbeat? Qui suadet eleemosynas, quibus ipse inprimis diletur, non tam alienæ virtutis, quam suæ cupiditatis fautor deprehenditur, & suadendo etiam dissuadet. Monitum igitur hoc, ut sine veritate, ita absque consilio fictum evanescit. Nos spontaneam multarum liberalitatem magis nobis profuisse sensimus, quam ejusmodi machinationibus provocatam. quas muta virtus Societatis flectere non potuit, ostentata cupiditas nunquam permovebit.

De Syndicis constituendis, quorum oculis intima quæque familiarum lustremus, nimium promissum ridicula. Nam *quis custodiet ipsos custodes?* Malè ministris aliorum tibi minimè obligatis fident. In his semper illud Comici metuendum est. *Plenus rimarum sum, hac, istac illac perfluo.* Argus in aula Jovis (si fabula nugatori placeat) custodiam suscepit, & quamvis centoculus deceptus est. Has excubias non probamus.

Reliqua Monitoris figmenta, quamvis inani procusa cerebro prodeant, nihil tamen Christiano homine indignum continent. Quod parcus ab iis accipiendum. Viduis moneat, quæ filios filiasque ad seculum dirigunt, otiosum frigidumque omnino commentum est. quid enim ab illis speres profusius, quæ ultro parcus largituræ sint? *Frustra moderatio præscribitur, ubi nihil immodicum expectatur.*

M O N I T U M VIII.

De remediis, ut filii & filie nostrarum devotarum religiosum amplectantur statum.

MONITOR. Suaviter & fortiter, id matri viduæ peragendum. Filiabus molesta sit, virgis, minis, abstinentiis, asperius tractando, denegando ornatum muliebrem exquisitum pollicendo majorem dotem, si velit esse monialis, exaggeret futuri mariti furores, gravamina matrimonii: præ se ferat mater ipsa dolorem, se non fuisse monialem. Demum ita agat contra filias, ut tedio vitæ manendi apud matrem, aspirent ad monasterium. Cum filiis conversentur nostri familiariter, accipiantur ad Collegia, in quibus illa ostendantur ipsis, quæ moveant ad ingrediendum nostram Societatem, ut sunt horti vicini collegiis, in quibus fiunt recreationes: in refectoriis ostendatur mundities, & exterior conversatio inter nostros, munuscula, faceta colloquia, ad spiritum tamen non omittantur. Sint penes tales viduarum filios instructores amicissimi nobis, imò futuri de nostris.

Subtra-

Subtrahat mater filiis necessaria ad tempus modicum, exponat intricata negotia ex parte bonorum. Si ad alias provincias iverint studiorum causa, ita illos mater non delicate tractet pecuniâ, ut radio victi in exteris nationibus, religionem ingredi serio meditentur.

CENSOR. Facundus noster in hoc argumento Monitor, sed inconcinnus planè fabulator est, qui asperitate, virgis, minis, divinum religiosæ vitæ spiritum incutendum liberis suadet. Quis hoc Viduis persuadebit, mi homo, plerumque in liberos teneriori affectu, quàm Patres præditis? An Spartanas vis omnes? aut repentè à nobis credis Medæas formari posse? Sed fac, nos tam rigidos Catones, tamque ad metamorphosin Viduarum potentes: quid de spiritu religionis divino tibi fingis, mi Alastor? An hunc facis plagiarium, qui que virgis potissimum incuti possit? Existimarem de exorcismis rectè instituendis Monita hæc facilius te persuasurum prudentibus; de spiritu vocationis cœlestis nunquam persuadebis. Rectius Apostolus monuit Coloss. 3. *Patres nolite ad indignationem provocare filios vestros, ut non pusillo animo fiant.* Quod de nuptiis importunè suavit Plautus in Stichos, hoc de religione virgis minisque inculcata jure dixeris:

Stultitia est pater venatum ducere invitas canes;

Hostis est uxor, invita quæ ad nuptam viro datur.

Vis scire, impostor, quâ rectius via ad religiosam vitam à parentibus ducantur liberi? Voce unica tibi hoc secretum pandam: exemplo.

Audi fabulator Poëtam te in hac causa peritior, quamvis ethnicum, Terent. in Adelp.

Vt quisque filium suum vult esse, ita sit.

Hoc fecit Romana Vidua Paula & traxit filiam Eustochium: hoc Proba Avia & Mater Juliana persuasitque Demetriadi: hoc Melania senior & Melaniæ inculcavit juniore, ut apud D. Hieronymum & Augustinum in scriptis ad easdem Epistolis, ac vitæ historia legere poteris.

Verini carmen est

Castæ refert castæ genetricis filia mores:

Lascivæ nunquam filia casta fuit.

Quare apage tam insulsis tuis Monitis; Jesuitis illa non sapiunt. Colocymbidas hæc in olla coxisti. 4. Reg. 4.

MONITUM IX.

De redditibus Collegiorum augendis.

MONITOR. Serio inculcetur Confessariis Principum, Magnatum & matronarum, ut dum Spiritualia illis conferunt, temporalia pro bono communi Societatis ab iisdem recipiant. Quocirca non omittant occasiones acceptandi, dum aliquid offertur, & si differatur, in memoriam revocent, nimium affectum minime præseferendo. Qui ex Confessariis minus industrii in hac re erant, tanquam bono communi minus affecti, amoveantur à Principibus, domique exagitentur.

Magno dolore audivimus, juvenes viduas, morte maturâ praevenas, culpâ nostrorum, supellectilem templis multum pretiosam nostris non legasse, neque acceptasse, dum superstites viduae offerrent: cum ad talia acquirenda non tempus, sed voluntas offerentis spectari debeat.

Adeant civium domos, aulas nobilium, nec non viduarum, ex quibus omnibus perquirant prudenter, num pro anima suâ bono, vel ipsi, vel eorum amici, aut affines Ecclesiis aliquid sint legaturi. Idem perquirendum à Parochis & Prælatiis, qui prius inducantur ad officia spiritualia facienda, quo tempore multa nostri possunt lucrari: apud hos omnes audeant captare benevolentiam, explicando gratitudinem Societatis, & fidelem executionem ratione locorum, quæ accipiunt à benefactoribus, secus quàm alii seculares Sacerdotes & Monachi. Habeant notitiam hortorum, lapidearum, prædiorum, vinearum, civitatum, in quibus resident, pagorum, à quibus possessoribus, quibus contractibus, quibus cum gravaminibus teneantur, & num illa bona, vel per contractus, vel receptionem filiorum in Societatem, aut donationem habere possint, experiantur.

Devotis & Devotabus Societatis nostræ, quandoque bona sui collegii vendant, cum pacto, quod post breve tempus Societas gratis eadem sit ab ipsis receptura. Si viduas addictas contingat habere tantum filias, eas dirigant ad religionem monialium, dote quacunque eis data. Cetera, uti pagos, clenodia totamque possessionem nostri facile lucrabuntur. Si autem tantum unum filium aut plures Vidua Societati nostræ amica habuerit, nullaque sit spes, filios, sive filium fore in Societate, indicetur matri, sufficere, si integras possessiones filiis, vel filio relinquat: sed collectam pecuniæ summam, & suam propriam dotem, posse legare Societati. Accidit viduas esse unius aut alterius Pagi, ad pietatem propensas, Societatis studiosissimas: hæc inducantur ad inscribenda bona nostris collegiis, ipsæ interim contentæ sint, annuam suscipere contentationem, ut Deo commodius vacent, curâ rerum temporalium libera.

CENSOR. Noster hic Monitor Athenis nobis advenisse videtur, ubi Theophrastus lib. de legibus memorat, Contumeliæ & Impudentiæ aras dicatas fuisse. Utrique enim liberali acerra, fumoque sacrificat. Rectè Diphilus:

Homine impudente nullum animal confidentius est.

Quale, & quam sine omni fronte Monitum est, temporalia pro spiritualibus recipienda? amovendos à Principibus, domique exagitandos, qui minus ad accipiendum fuerint industrii? per civium domos aulasque exploratores mittendos, qui investigent, quid per se quisque, vel amicos nobis largiturus sit? lautiores possessiones redigere in memoriam, iisque obtinendis rationem omnem inire? An igitur Christiani non sumus amplius, quibus Christus dicit: *Nolite solliciti esse dicentes, quid manducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur?* Hæc enim omnia gentes inquirunt. *Quarite primum regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* Ita nos certè experti sumus hæcenus ex studio divinæ gloriæ, & salutis proximorum, liberalitatem erga nos Dei hominumque provocatam esse. Hæc certissima & tutissima nobis via fuit, crescendi & opibus, & numero, in mille millia. Hoc opus ut humanæ artis esse non credimus; Ita porro longè adhuc speramus ampliora, nosque in omnis orbis plagas bonorum hominum liberalitate & Dei unius nutu provehendos, quamvis

Liveat, & junctus Mundus ringatur Avernus.

Sed

Sed alio planè Monito ad has opes enitimur. Tale ex communibus Regulis est. Omnes qui sub obedientia Societatis vivunt, meminerint se gratis dare debere, quæ gratis acceperunt. Quare nec postulanda, nec admittenda stipendia ulla, vel elemosynæ sunt, quibus missæ, vel confessiones, vel predicationes, vel quodvis aliud officium ex iis, quæ Societas juxta nostrum institutum exercere potest, compensari videantur. Ut sic majori cum libertate, & proximorum edificatione possit in divino servitio procedere. Compone hanc legem cum tuo, fîctor, Monito, & vide quàm pugnantia loquaris: quàm ab illorum ingenio ac moribus aliena, qui ex nobilissimis Dynastarum; aut certè opulentissimis hominum familiis ad Societatem, desertis omnibus, transiêre. Certè monstrum videri debeat, ab opibus transire ad inopiam, ut tam sordido quæstu & arte cupiditatis abundes; & in sanctarum ejusmodi legum complexu, repentè velut Circæo poculo ad tantâ impietate deformari.

At secretum nunc prodit pactiorum nostrarum, & reconditam artem ditescendi. Monet devotis & devotibus bona collegiorum ea lege dividendâ, ut post breve tempus gratis redonentur. Quo in consilio miror primò hominis ignorantiam, deinde etiam stupiditatem. Ignorantia, planè crassa est, ut qui notissimas, in vulgus quoque, juris Canonici regulas nesciat, quibus bona Ecclesiastica nullo prætextu secularibus, per venditionem licet transcribere: stupiditatem, quòd non intelligat, multò facilius, ac minori obstantium invidentiumque tumultu, pecunias ad nos, quam vendita quondam prædia transire posse. Quorsum igitur hic paciscendi apparatus, si post breve pactioris tempus, id quod petitur, haberi possit? Ad Viduas identidem hic cavillator impingit. Videtur ab his sua fortasse offa fraudatus Cerberus, ut toties nos illasque allatret. Quod si essent, qui parem ipsi spem possessionum facerent, furorem poneret, atque ab Hieronymo solatium aliquod epistolicum mutuaretur. Sed modò,

Ad vacuum esuriens jejunia transigit ollam.

Quod si quæ Vidua, aut Virgo in nos liberalis sit, cum Hieronymo ad Demetriadem te compellabo: Oro te, quid delectationis præstat invidia, quem secretis quibusdam conscientia ungulis livor ipse discerpit, & alienam felicitatem ejus tormentum facit?

M O N I T U M X.

De disciplinæ rigore ostendendo in Societate.

MONITOR. Testabimur disciplinæ rigorem, ejiciendo à nobis, quandocunque videtur Societati, sint cujuscunque conditionis & status, senes, juvenes, licet consumpserint ætatem & vires, aut morbo calculi, & alio quocunque, postquam ingressi sunt Societatem, affecti fuerint. Causa, præter casus reservatos, ob quos, pollutione excepta, licita erit dimissio, hæ erunt ejectionis: si devotas nostras, & amicos societati utiles, ad alias religiones dirigant, aut parentibus indicant, sive illis, à quibus impediuntur, ne ingrediantur Societatem: si in resignatione bonorum, erga consanguineos affectum ostendunt, non dandum totum Societati. Prius tamen tales per aliquot annos in Societate mortifi-

mortificentur. Fratres in officiis vilibus ponantur, detineantur in scholis inferioribus, ut ibi doceant: altiora studia, præcipue quartus Theologiae annus, non concedatur. Capitula frequentius tempore mensæ dentur. Patres prohibeantur à confessionibus excipiendis, arceantur à conversatione exter-
norum, accipiantur res charæ ex cubiculis, frequentes pœnitentiæ publicè assignentur: hinc erit fa-
cile progredi ad dimissionem. Si tales persona notata in supradictis vitiis, conquerantur coram Pro-
vincialibus, non credatur facile, excusetur factum, dicatur, teneri eos obedire superiori, ubicunque
non est peccatum. Non sint scrupulosi in dimissione Superiores: Cum enim Ordo noster gaudeat
nomine Societatis & Sociorum, non mirum Societati annexam esse dimissionem. Nam Societatis
& Sociorum vincula facilius solvuntur, neque sunt perpetua.

Dimissio coepit cum insti tuto Societatis; id evidenter ex eo patet, quia Societas habet vota sim-
plicia pro scholasticis, coadjutoribusque formata, quæ vota non habent mutuum contractum, ac si
Societas habeat obligationem, personas cum talibus votis in Societate retinendi semper: id enim ne-
quaquam est. Tantum enim obligatio cadit in voventem, non in Societatem, quæ potest cum tali-
bus votis quoscunque dimittere, quando quacunque de causa sibi videbitur. Licet autem in Socie-
tate alii faciant professionem quatuor votorum, alii trium votorum solennium, more aliorum Mo-
nachorum: tamen & tales à Societate dimitti possunt.

CENSOR. Hic autor à manifestis figmentis incipit, p̄r eadem strenuè progred-
ditur, tandem tamen cum aliquo veritatis colore totum commentum obsignat, ne
omnem fidem prodigat. Quam impudens impurumque os est, quod adversus pu-
ritatem exceptionem nullibi præscriptam, comminiscatur, qui in regulis suis An-
gelicæ etiam puritatis studium requirunt: quod aliorum apud eos religionum promo-
tores, quod in consanguineos liberales, quod morbis afflictos, quod senes, quod im-
merito vexatos, sine jure, sine ratione, sine conscientia è Societate deturbari fingit!
causæ itaque dimissionis planè commentitiæ sunt. Has Societas constitutionum
suarum part. 2. c. 2. planè diversas assignat, quas ad quatuor revocat capita 1. Si in qui-
busdam pravis affectibus, aut vitiis quæ divinam offendunt majestatem, ac corrigi non possint, persi-
stat. 2. Si experimento compertum esset, valde inutilem Societati fore, & per quem præpediendæ
magis, quàm adjuvanda sit, damnumque allaturus vitæ exemplo judicaretur. 3. Si non tantum
contra Societatis, sed ipsius simul dimittendæ personæ bonum esse judicaretur. 4. Si cerneretur fore
contra bonum aliorum, ut si detegeretur vinculum matrimonii, aut legitima servitutis &c. quibus
rebus dum initio examinaretur veritatem subticuisset. Quod ad modum verò dimittendi
attinet, Superiori cap. 3 præscribitur; ut ante re Deo per orationem commendata, &
& cum idoneis arbitris communicata, omnem exuendo affectum, majorem Dei gloriam
spectet; tum ut dimittendus recedat ex domo, quantum fieri potest sine dedecore, vel ignomi-
nia, ac omnia sua secum ferat, &c. & quanta cum consolatione in Domino fieri poterit. Nihil hic,
aut alibi eorum quæ adversarius improbè comminiscitur, de exceptione alicujus
impuritatis, de amicorum alienatione, de resignatione bonorum in consanguineos.
Quin imò hoc ultimum etiam pugnat cum cap. 4. Exam. ubi, in imperata distribu-
tione bonorum, tantum pauperibus jubentur distribuere: juxta illud *disperdit dedit*
pauperibus, neque ullus de obligatione Societati debita apex legitur. Ita, ut salvis legi-
bus nostris, & nullo cum periculo dimissionis, quibusvis, etiam aliis externis pau-
peri-

peribus, largiri possit. Qua ex re cupiditatem Societatis, malevolis obtrektoribus æstimare licebit. Quin & consanguineis sine obstaculo largiri poterit, cum pauperum in censu habentur. De mortificatione, ea tantum, quæ ceteris, adhibentur curationis remedia, quibus ipsi alii que hoc exemplo, si omnino impune sit, peccaturi cohibeantur. Quare hoc solum in sua instructione quam de dimittendis reliquit Admodum R.P. Claudius Aquaviva c. 12. Ordinationum n. 5. consultò monuit. *Ut si defectus cum scandalo conjuncti sint, puniantur juxta decretum 43. Congregationis quintæ, curandum tamen sit; ut qui dimittitur, recedat cum integra benevolentia, & quanta cum consolatione fieri potest, atque etiam ut dirigatur, juveturque, prout charitas dederit.*

Quod monet scrupulosos in dimissione Superiores esse non oportere: vanum est, ut dictis Constitutionibus atque Instructioni omnino repugnat. Provincialis igitur l. c. jubetur Rectores non tantum audire, sed rem per orationem Deo commendare, ipse explorare causam, accuratè inquirere; num Superiores erga hunc hominem debita charitate perfuncti sint, remedia omnia, præsertim spiritualium exercitiorum, idque non exiguo tempore (*quod patientia & longanimitate opus sit*) adhibuerint, postremò ipsum Generalem de re tota docere. quæ profectò inanem præcipitis facti curam non ostendunt.

Quod Dimissionem à principio Societatis cœpisse memoret, adeoque nulla obligatione per vota ad retinendum semel receptos obstringi illam asserat, fallitur, ut docebit illum Suarez noster de Religione Societatis tract. 10. l. 3. c. 9. n. 18. Et vi suarum Constitutionum quoque eadem Societas nullum exautorare suoque à corpore potest rescindere, qui suâ culpâ huic pœnæ se non fecit obnoxium. Falsum itaque est, quod hic veneni calumniator telis suis allinit; *quacunque ex causa videbitur*, Societatem posse dimittere. Si ipsos denique trium quatuorve votorum professos nonnunquam à se dimittat, an iniqua est? An non hoc ipsum inter extrema ceterorum Religiosorum remedia concessum est? Siquidem in Regulis S. Augustini cap. 20, & S. Benedicti c. 28. disertè traditur. Religiosum ejici posse, si nolit emendari, tertioque profugum (ut hic reg. 29. traditur) non esse recipiendum, seu quod eodem recidit (ut Less. lib. 2. de Justitia c. 40. dub. 14 docet) reversum expellendum. Qua de re D. Bonaventuram quoque in regulam S. Francisci q. 2. audire licebit. Unde quævis religio illum, de cujus emendatione desperatur, excludere jure communi poterit. Idem sibi S. Ambrosius lib. 10. Epist. 82. in Sarmationem & Barbatianum Apostatas Monachos juris esse voluit. *Fuerunt, inquit, nobiscum, sed non fuerunt ex nobis & c. Abierunt, deinde volentes redire non sunt recepti. Pleraque enim audieram quæ deberent caveri. Monueram, nihil profeceram.*

Postremò, si id Societas sibi peculiare vendicet, quod in delictis gravioribus præsertim cum scandalo conjunctis, liberè & facilius quam ceteri Religiosi Ordines, ob suam integritatem conservandam, membra à se noxia rescindat, Summis Pontificibus à Paulo III. ad Alexandrum VII. usque hoc tempore præsidentem laudabile hoc institutum probantibus, quid obsecro hic est, quod obtrektorum in nos linguas calamosque exacuat? An nefas est ejusmodi leges condere? an qui

illas volens prudensque admittit, queri de injuria poterit, cum juxta has eidem sententia pronuntiatur? Sibi imputer, qui sciens hoc jugum adiit, si deinde sufferendum sit. Volenti non fit injuria. Probus sit, & omne periculum discussit. Hæc necessitas multis salutis fuit. Timor illic, ubi amor deficit, optimus est disciplinæ religiosæ magister.

M O N I T U M X I .

Qualiter se unanimiter præstabunt nostri contra dimissos.

MONITOR. Quoniam tales multum obesse possunt Societati: Proinde obvietur bis modis. Antequam è Societate dimittatur, promittat ejusque rei testimonium relinquat, se de Societate nihil sinistrè dicturum. Præcludant aditum dimisso ad eos spirituales & seculares dominos, quorum ipse aucupari posset gratiam, ibique habere locum.

Dicantur malæ ejus inclinationes, vitia, defectus, quos de se in manifestatione conscientie aliquando superioribus aperuerat, & juxta quam in Societate dirigebatur, cedendo in hoc jure suo. Quod si erunt domini nostris addicti, per viros graves nobis addictos curetur impediri favor dimisso apud eam, qui non est affectus nobis: Et si non potest induci ad avertendum animum à dimisso, saltem inducatur ad non favendum omni ex parte. Scribatur per collegia, quinam sint dimissi, & cum exaggeratione causa dimissionis proponantur: de dimisso in exhortationibus dicatur, quod iterum ardentè petat ingredi Societatem: & externa inserentur causa dimissionis illæ, ob quas vulgus nos odio habet. Sic enim plausibilior erit dimissio quorumcunque. Si dimissus habeat creditum contra nos dicendo, obvietur huic rei à nostris per graves viros, qui dictis dimissi opponant, aut bonitatem Societatis, famam, fructum, quem facit in Ecclesia Dei, bonam existimationem vite & doctrinæ, ob quæ Regibus, Principibus & Magnatibus sunt à confessionibus, concionibusque: explicent æelum nostrum in proximos, multò magis in unumquemque hominem Societatis suæ: Invitentur ad prandia illi, apud quos dimissus videtur habere partes: quibus persuadendum est, ne faveant dimisso, & teneri eos præsumere de religione: quo tempore causas dimissionis exponant, omnem eis probabilitatem ostendendo, & defectus dimissi omnes enucleatè exponendo, nihil omittendo, etsi dubia aliqua sint. Caveant, dimissos promoverè ad nulla beneficia Ecclesiastica, nisi aut dederint non modicam pecuniam, aut sua bona inscripserint, aut singulari modo testati fuerint, se esse amicos Societatis. Id etiam Principi & Regi persuadeant Confessarii, ut collaturi alicui honores, argumentum accipiant ejus bonitatis ex liberalitate & bono affectu ejus in Societatem nostram, fundando ei collegium, aut quid simile ei præstando. Si contingat dimissos habere favores hominum, & diligenter inquiratur in vitam ipsorum, & mores & defectus, qui per amicos & devotas nostras ordinis inferioris divulgantur. Ipse ne dimissis faveant, & apud se conservent dimissos, terreantur censuris, negetur absolutio, si sint pertinaces. Laudes dimissi extenuentur argutis propositionibus, ambiguisque, ita tamen quod possint avertere animos hominum dimisso, & ejus fidem minuire. Successus mali, qui accidunt dimissis, evulgantur, cum magna commiseratione, ut reliqui terreantur, & vel invitimaneant in Societate.

CENSOR.

CENSOR. Hic una texitur à capite ad calcem Moniti fabula, quæ tamen adeò inscitè nequitur, ut suis illa anfractibus implicata, ultro seipsam destruat. Nam in primis dicit promissionem, testimoniumque à dimittendo exigere, quo recipiat nihil sine Societate se dicturum: deinde verò asserit vitia defectusque, etiam occultos & ex conscientia manifestatione Superioribus cognitos, à Societate divulgari. Stupendum planè, crassissimoque filo confarcinatum hominis figmentum: ut hinc silentium à dissoluto exigatur homine; inde omnis loquendi religiosi viri fiat libertas. Is vitia teneatur dissimulare: hi quævis divulgare audeant. Ille favorem & benevolentiam præstet: hi contra odiis & malevolentia respondeant. Ille vitæ jubeatur esse modestus, ac compositus: hi effreni sibi lingua, quidvis indulgeant. Ille charitatis leges servet: hi nec amicorum quidem famæ parcant. Tantam profectò anarchiam, nescio, an Christianus orbis uspiam viderit.

Jam quanta rursus impostoris hujus væcordia est, fingendique imperitia, dum adeò sollicitè apud externos Dominos agendum dicitur, ne dimissi gratiam favoremque illorum occupent; causis dimissionis, quantumvis in dubiis, enucleatè expositis: contraque asserit, ad Ecclesiastica beneficia promovendos, ope nostra, si non modicam pecuniam dederint, aut sua nobis bona inscripserint? Quis enim hæc satis inter se componat? Eosdem Jesuitas instruit, ut obicem gratiæ promotionisque dimissis omni studio ponant; moxque velut sui immemor, ad Ecclesiastica jubet beneficia sternere aditum. Quæ hæc rerum catastrophe est? an solius amor pecuniæ tantam potest everisionem mentis & causæ inducere, ut idem repentinè nolint, velintque, non omnino excordes homines? Quid, quod hujus architectus fabulæ Monito 16 Dimissis nihil è bonis reddendum dicitur, aut certè bene detrahendum. Hoc quemadmodum rursus conciliabimus? Ex vacua profectò crumena, non modica pecunia, frustra expectabitur. Quare epilepticum hunc Monitorem toties in hac fingendi perversitate lapsum, miror homines habere potuisse, qui oculos auresque tam manifestis illusionibus commodarent.

Audi quisquis es, Verum Societatis Monitum praxinque constit. part. 2. cap. 3. n. 7. & seqq. Circa statum vitæ studeat eum (Superior Dimittendum) dirigere, ut aliquam convenientem viam serviendi Deo ineat, vel in religione, vel extra eam, prout divina voluntati convenientius fore videbitur. Demum consilio & oratione, & si quid charitas dederit, juvare curet. Et n. 8. Ut satis fiat aliis domesticis & externis, observetur, & quantum fieri poterit, curetur; ne quid perturbationis in alicujus animo propter dimissionem maneat: ratione reddita, quantum satis erit, quibus reddi opus sit: abstinendo quantum fieri poterit, à defectibus, qui publici non fuerint, declarandis. alterum ne malè affecti maneant erga dimissum, & quantum fieri poterit, ne de eo malè sentiant &c. Hisce Monitis insistit hætenus, & persistit Societas, quidquid livor & calumnia adversum machinentur. quæ si prudens Lector, cum illius Ceriti hominis Monitis composuerit, facile intelliget, quantum in his æquitatis sit, in illis vanitatis.

M O N I T U M XII.

De delectu juvenum pro Societate, modoque eos retinendi.

MONITOR. Summa arte & industria opus est, ut recipiantur Iuvenes ingenii boni, forma non contemnenda, genere nobiles & opulenti. Ut tales pertrahantur, ostendatur illis favor à scholarum præfectis, non permittantur vexari à præceptoribus, laudentur crebrius, dentur ipsis munera, accipiantur ad vineam, tractentur fructibus, in solennitatibus accipi possunt ad Refectorium. Cum aliis ad virgas descendendum, objicienda crimina ex aliquibus conjecturis, iratus vultus ostendendus, acrius compellandi & reprehendi, juvenilis ætas ad omnia mala quod sit in illis proclivis, ostendatur nisi Religiosi fiant, damnatione æterna terrendi.

Dum in Societatem admitti petunt, non statim admittantur, differantur ad tempus, interim foveantur, in colloquiis commendetur illis suave institutum: Ita enim magno desiderio crescente, alacrius instabunt admitti, & si voluerit postea exire aliquis ex talibus, revocetur illi ardens studium, quo ingressum in Societatem urgebat. Quoniam verò maxima est difficultas in alliciendis Senatorum filiis, & hominum ditiorum in patria: si tales sint, mittantur Romam ad novitiatum, prius tamen præmoneatur de ipsis Generalis aut Provincialis Romanus. Quod si in Germaniam, Galliam, Italiam venerint, & Societatem adfectaverint, sine scrupulo suscipiantur in illis dominiis, in quibus Monarcha Societati est addictus: sub tali enim domino hæc & similia erunt per agenda: siquidem illius subditi, cum nostro favore indigeant, non facile contra nos insurgent, & si insurgant, nihil lucrabuntur. Non omittantur occasiones inducendi filios eorum, qui studiorum causa ad nostra Gymnasia ex aliis Provinciis veniunt, maxime tunc, cum incipiunt pecuniam amittere, & partim pudore amissæ pecuniæ, partim metu Parentum aut affinium, ob molestias, quas timent, induci se sinunt. Res habuit bonum successum in Germanis & Polonis. Inconstantia occurrendum, pro qualitate personæ, exhortationibus de malo successu dimissorum, bonoque vocationis.

Ut verò parentes & affines ingredientium ad nos sint contenti, ostendatur excellentia instituti nostri, & tantus applausus mundi, & honor, qui deferitur à Principibus Societati. Insinuent se in intimam familiaritatem ipsorum, reddantque eos contentos, si id necessitas & personæ dignitas postulat.

CENSOR. Fallis & falleris homo veterator, atque in hac tua quam venditas arte decipiendi nimium rudis es. Sanctior te veritatis assertor Paulus 1. Cor. 1. v. 9. ad suos discipulos inquit: Fidelis Deus, per quem vocati estis in Societatem filii ejus Iesu Christi: hujus arte ac favore, non nostro pertrahendi sunt.

In arena, in homo, ruituro brevi fundamento ædificas, quando humano tantum artificio, ingenii boni, nobiletque, ac formæ non contemnendæ adolescentes in Societatem Jesu traducis. Atticum nos ingenium Bæotico præferimus, Julos Mopis, Hippolytos Æsopis; sed & novimus ab ingenio, nobilitate, forma, non leves vanitatis subnasci stimulos, qui nisi divino frangantur Spiritu, Societatis facilius bonum tollere possint, quàm extollere.

Verùm & hoc blanditiarum consilio dementaris. quis enim unquam sensit blan-

dimen-

dimentis juventutem ad bonam frugem educari? An tritum illud ignorabas,

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos?

Verum æquè væcors es, dum mox, velut alter Vertumnus, vultum mutas, & virgis, Catoniana fronte, raptis ex suspitione criminibus, intentatis gehennæ ignibus, alios ad religionem impellendos suades. Nihil sanè hisce Orbiliis apud ingenuam juventutem, qualem Societati auctoratam cupimus, magis invisum esse potest, ubi jam præsertim maturior, ratione antea actam disciplinam remetiri incipit. Nos moderata & honesta correctione nihil hæcenus sensimus esse, ad augendum, bonorum etiam religiosorum ex adolescentibus, numerū efficacius. nec blandimenta ista, nec terri- culamenta novimus. Regula Professorum inter communes 40 sic habet. *Nec in pu- niendo sit præceptum, nec in inquirendo nimius; dissimulet potius, cum potest sine cujusquam damno &c.* Inusitatae autem & majores pœnas, ob ea præsertim quæ extra scholam deliquerint, sicut eos qui plagas recusant, præsertim si grandiores sint, ad Præfectum rejiciat. En legem, quàm impu- nè nostros in puniendo non licet negligere. Et ipsi juventutis apud nos custodes sub custodia sunt. leges corrigendi non præscribunt, sed iisdem præscribuntur.

Quod nec statim, nec temerè admittendi sint Societatis candidati abundè no- vimus. Et illis & nobis *deliberandum hic diu est, quod statuendum est semel.* præceptum hic consilium sine consilio esse solet. Sed cum Senatorum (ex Polonia opinor) filios repentè in Germania, Gallia, Italia suscipiendos dicitur, rursum hic vertiginem fa- bulator patitur. Ante scrupulosos & cunctabundos nos facit, ut desiderium candi- datorum cresceret; nunc sine scrupulo, sui immemor, nos jubet admittere. Quid? an non consultum, & in his desiderium exacuere? an adeò væcordes sumus, qui in propria nobilitate cunctabundi; in aliena & externa præcipites futuri erimus? Si commodum spectemus nostrum (cujus adeo nos ubique appetentes facis) an hoc ex Polonica nobilitate apud exteros luculentius affulgere potest, quàm domestica? quid linguarum ignoratio, peregrini mores, minus explorata indoles, an tibi nullum hic ad justissimos scrupulos momentum adferre videbuntur? En, mi homo, quam hic telam contexas, quos laqueos, quibus ipse deinde, imposturæ reus manifestæ, in- hæreas.

Denique quàm scitè hic ludificator ex prodigis, & desperatæ vitæ decoctoribus, Societatem nostram implere satagit, *cum pudore amissæ pecunie, & metu parentum illis asylum apud nos aperit!* Credo illo inductus dicitur, quod desperatio aut monachum faciat, aut militem: putatque hanc rem bonum *successum habuisse in Germanis & Polonis.* Fortè hic Monitor ex ejusmodi quondam hominum fuit genere, aut grege potius. Talem enim *successum sperare ex ista fæce licebit, qualem ex se ipse ostendit. Mali corvi malum ovum.* nil pariunt tales boni, quos desperatio, aut metus religioni infert; nisi cœlesti aliqua metamorphosi consilium ratioque permutetur.

Cetera quæ fingit Monitor, nihil habent vitii: nisi quod ab atra lividaque men- te profluxerint. Talis ipse est, quales S. Hieronymus Epist. 99. depingit. *qui proprii ocu- li trabe neglecta, in alieno oculo festucam querunt: lacerant sanctum institutum, & remedium pœne suæ arbitrantur, si omnibus detrahatur.* Sed frustra est. invidiâ citius autor ipse ta- bescet,

bescet, quam impetita Societas conficietur. Solâ se ulciscetur innocentia. cum ad vindictam invidorum nullum habeat telum virtute potentius: quo, ut alit, sic opprimit invidiam.

M O N I T U M XIII.

De Monialibus.

MONITOR. Caveant offendere moniales nostri Confessarii, cum tanta sint benefactrices, ut aliqua foundationem juverint Collegiorum, plurimæ mediam dotem dederint, annuente monasterio, & Abbatissa. Quare ob clausuram non eas molestant, relinquunt Episcopis. Conserverint potius favorem monialium, ne contra nos agant, ob dimidiatas dotes, easque exprobrent nostris datas.

CENSOR. Salubre monitum (laudemus enim aliquando hunc hominem) libenter obsequemur. Perquam ingrati esset cuculi, in suas benefactrices rostrum unquesque acueret. Foveantur sanè tales Moniales: nam perquam raræ sunt, tantòque magis fovendæ. Torunienſe in Prussia collegium inter sectarios tam Societati infestis, quàm illius curæ indigos, excitatum Virginibus Culmenſibus sub Regula D. Benedicti plurimum debet, iisdemque favorem omnem rependit. arcet ut potest, à vicinis lupos stabulis, cuperetque magis etiam prodesse omni procul hæresi à Virginum istarum finibus submota. cui operæ se suumque studium consecrat. Dimidiatæ tamen dotis gratia nihil metuit. Iusta enim recti facti non potest esse pœnitentiâ.

M O N I T U M XIV.

De casibus reservatis, & causis dimittendi à Societate.

MONITOR. Præter casus districtos in instructione, à quibus solus superior absolvet, aut ordinarius confessorius, ex ejus licentia, hos casus videlicet, Sodomiam, fornicationem, adulterium, stuprum, tactus impudicos maris aut femine, & si quis quacunque ratione moliatur contra Societatem, qualicunque zelo, sciant esse causas dimissionis à Societate: nec prius absolventur quàm extra confessionem promiserint, se id manifestaturos per se, vel Confessarium, Superiori: qui si advertet peccatum cum complice, aut in grave damnum Societatis, non absolvet, nisi pœnitens promittat, aut seipsum scripturum hac de re Generali, aut dederit facultatem scribendi Confessario, aut Superiori, de tali causa: aliàs nullo modo absolvet pœnitentem. Generalis verò, casu pœnitentis cognito, re collata cum secretario de casu pœnitentis, id concludet, quod pro Societate conducet: pœnam assignabit, quam si acceptare noluerit, nunquam validè poterit absolvi. Id faciendum conclusimus cum Theologis nostris in casibus reservatis. & approbatione Sedis Apostolicæ, frustra quibusdam repugnantibus. Taceat tamen confessorius, ob id dimittendum à Societate pœnitentem: si dixeris

dixerit de se poenitens extra confessionem, dimittatur: si dicere noluerit, servetur cum ipso illa ordinatio scripta contra fictos. Interim tam diu non absolvatur, quam diu noluerit dicere extra Confessionem. Si aliqui ex confessoribus nostris audierint, aliquam externam personam, cujuscunque sexus, cum homine Societatis rem turpem habuisse, non eam prius absolvant, quam dicat extra Confessionem, & si dixerit, dimittatur noster, externa persona absolvatur. Si duo è nostris Sodomiam committent, qui non manifestabit, dimittatur: qui prior manifestabit, retineatur in Societate; sed ita mortificetur, ut velit nolit. post parvâ interjectâ morâ alium sequatur. Poterit etiam Societas, cum sit corpus quoddam, his de causis se exonerare personis, si successu temporis eas deprehenderit esse crassas in moribus & loquela: imò quasunque viderint superiores causas, Generali monito, quemlibet à Societate dimittent. Ut citius dimittantur, vexentur, fiant omnia contra inclinationes eorum, negentur, quæ petunt, & si res parvæ sunt, arceantur à studiis majoribus, dentur sub tales superiores, de quibus non sint contenti.

Nec tales teneantur in Societate, qui vexati insurgunt in Superiorem, de eoque coram fratribus conqueruntur, aut displicere sibi dicunt, quæ fiunt in Societate quo ad viduas & directionem Rerum. laudantque Venetos, à quibus pulsa Societas. Immediatè ante dimissionem, acriter exagitur dimittendus, amoveatur à certo officio, & nunc ad hoc, nunc ad illud officium obeundum mittatur, interim reprehendatur, quod non bene faciat officium sibi commissum: pro levi excessu duriores assignentur poenitentia: ex cathedra tempore mensæ defectus recitentur, ita ut confundatur; & per id tempus dum notabilem impatientiam ostenderit, aliis audientibus & videntibus, tanquam is, quis est aliis scandalo, dimittatur. Prius tamen res ejus revideantur, & aliquo jubeatur ire ad vineam, vel vicinum collegium, interim quo in loco minimè speras, in eo dimittatur.

CENSOR. Prodit ipse suum morbum epilepticus; nam post intervalla per eadem præcipitia relabitur. Ad Dimissos enim revolvitur, quod in casu dimissionis illi cerebrum potissimum læsum videatur.

Quid ergo? Causas dimissionis enumerat. Facile admittimus, qui enim de Societate Jesu esse voluerit, ab horum flagitiorum Societate divellatur necesse est. quæ enim Societas luci ad tenebras, aut Christi ad Belial? Deinde si ad cavendum scandalum hic rigor Confessarii necessarius sit, quis accusabit? bonum enim commune particularis jurè præferendum est. De ista conclusione Theologorum quamvis somniet: nihil tamen turpe somniat. Ego impostori aliquantò certius hoc nostræ Societatis decretum experiam ex Ordinationibus Præpositorum Com. c. 6. Quia Doctores censent Superiorem debere interdum pro ratione sui officii, hujusmodi facultatem (à calibus reservatis absolvendi) negare; attendat is diligenter, ut id raro faciat, & in iis tantum casibus, in quibus docebit discreta charitas licentiam hujusmodi esse denegandam: ut v. g. cum probabiliter timeri poterit scandalum, aut recidivum poenitentis, aut alterius. In hujusmodi enim quæ inducunt necessitatem vitandi scandalum, vel damnum collegii, vel alterius ruinam, manifestum est poenitentem teneri per se, vel per confessarium rem ipsam Superiori manifestare, tanquam illi qui remedium necessarium adhibere potest, salvo tamen sigillo, ut oportet, quod ipsum repetitur n. 3. Vterque, tam Superior, quam confessarius, memores sint obligationis sigilli, & ita se gerant, ut ejus puritati & integritati per omnia consulant. Vanum itaque est, extra confessionem

nem teneri; nam omnia sub sigillo confessionis transiguntur. Vanissimum externam personam de nostro extra confessionem ad referendum per nos obligari. perfrictissimæ frontis de Sodomia relatio est, nec vexatio talis in Societate cognita; neque quicquam mendacius fingi potest, quàm quascunque ob causas, Generali monito, Superiores quemlibet è Societate dimittere; aut tantopere Venetorum laudes odisse. Non diffitebimur quandoque durioris capitis ingenia ad cotem exacui, superbis atque arrogantibus, humilia demandari officia, nimium suorum commodorum amantes, iisdem exui. Verùm hæc remedia Superiorum sunt, non ultiones; his disciplinis ad virtutem erudiuntur. Siqui ad vitium & obstinationem deflexerint: non medici hic error est, sed ægri. Arbori infructuosæ, nunc luxuriantes rami amputandi sunt, nunc radices fimo irrigandæ fovendæque. Novimus illam patrisfamilias patientiam Luc. 6. à Domino ad exemplum propositam, qua *Arborem ficti plantatam in vinea sua neque facientem fructum sustinuit in annum quartum, usque dum cultor vineæ foderet, & mitteret circa eam stercorea.*

Hoc Societatis est studium, neminem ex eis, quos sibi commissos habet, vult perire; neminem eorum, quos sinu suo complectitur, cupit excidere, nisi obluetator pertinax suo se casu præcipitet.

Neque tamen existimandum est, quotquot à Societatis gremio discedunt vitio suo, aut scelere discedere. Sunt quos ingenium, aut vires, ac valetudo destituit, qui cum se pares iis non experiantur muneribus, quibus Societas destinata est, ne oneri magis sint, quam honori, ultrò discessionem & petunt, & impetrant. quibus injuria non fit, cum volentes demigrent. Sunt qui parentum afflictorum gratia, ut his subveniant migrationem obtineant. sunt qui impedimento, antè non satis explorato, sine crimine dimittantur. Sunt qui aliis de causis justis etiam honestisque magis divellantur, quàm discedant: quibus injuriâ hunc discessum ad contumeliam imputes. His omnibus quod Deus & humana conditio tulerit, æquo animo ferendum est. Ille qui, ut Monitor à Societate discedens, matrem suam contumeliis lacerat, maxime indignum hac se parente probat filium. Hoc enim est naturam rerum violare. Rosa spinis honori est è quibus nascitur, lilia horto in quo foveantur,

Arboribus vitis decori est, & vitibus uva.

MONITUM XV.

Quis conservari debet, & foveri ex personis Societatis?

MONITOR. Primum locum tenent strenui operarii, qui non modò spirituale Societatis bonum, sed & temporale promovent, ut sunt opulentarum viduarum Confessarii, qui dum ad decrepitam ætatem accedunt, amoveantur à viduis, alii ipsis, cum recentibus viribus, & ætate, sufficiantur.

His concedantur, quæcunque petent, in cibo, vestitu, aliisque rebus, nec vexentur à ministris penitentiariis: contra tales non sint creduli Superiores. Habeatur & eorum ratio, qui defectus mini-

mas in aliis notatos Superiori deferunt, aut positi in officio ministri Bedelli alios mortificare sciunt, non ex affectu, sed amore disciplinae religiose.

Foveantur juvenes illi, qui sunt affines nostrorum benefactorum & fundatorum. Quare mittendi ad studia Romam: si studeant in propria Provincia, concedantur illis ea, quibus foveri possent. Fiat gratia illis etiam Juvenibus, qui nondum resignationem bonorum fecerunt pro Societate: post factum pane, non lacte, pascendi.

Nec ii postremum locum habeant, qui multos selectos juvenes ad Societatem inducunt, tanquam bene affecti instituto Societatis.

CENSOR. Qui strenuum operarium præ ignavo fovet, rem præstat homine generoso dignam. Rex apum fucos non amplectitur, verum sedulas apes. Sed quod strenuos operarios, Viduarum imprimis confessorios faciat, quodque submota ætate decrepita, viros ævo ac viribus recentes his admoveri cupiat, leve nimis est ac lubricum. quod fronte & mente ingenua Monitor non excudit *Suo*, ut apparet pede ingenioque metitur ceteros. Isidori lib. 8. Soliloq. c. 31. voces sunt. *Sermo vanus vana conscientie judex est. Mores hominis lingua pandit. qualis sermo ostenditur, talis animus comprobatur.* Quare illud Terentii in Andr. sibi dictum calumniator effrons meminerit:

Dehinc ut quiescant porro moneo: & desinant

Maledicere, malefacta ne noscant sua.

De Societate quivis, illâ dignus, cum Paulo dicet. *Mihi autem pro minimo est, ut à vobis judicer, aut ab humano die; qui enim me judicat Dominus est.* 1. Cor. 4. *Nam gloria nostra hæc est testimonium conscientie nostræ* 2. Cor. 1. Quare adversarius hisce monitis aut ventos ferit, aut tangit seipsum. *Suo nimirum forex indicio proditur.*

Sed omnino in hos Viduarum curatores liberalis est, concedantur, ait, quæcunque petunt. Nonne & oleum de saxo, & mel de petra? Nihil enim poterit rarius: Non vexentur, inquit, à Ministris &c. Docuit melius Apostolus, qua hos sibi gratia demereri queant, Rom. 13. *Vis, inquit, non timere potestatem? bonum fac, & habebis ex illa. Dei enim Minister est, tibi in bonum. Si autem malum feceris time: non enim sine causa gladium portat. Hoc præferimus monitum, & cavillatoris inane murmur ridemus.*

Monet demum & syndicos in honore habendos: tum deinde illos in deliciis juvenes, qui vel Fundatoribus affines sunt, vel opum abs se spem faciunt. Verum cupimus, mi Scoptice, cum Christo dicere, ad cœlestem partem: *Quos dedisti mihi custodiri, & nemo ex iis periit, nisi filius perditionis:* Joan. 17. Si quis fortè in ceteris magis foveatur, hunc vel major imbecillitas, vel nobilior virtus, dotesque, seu naturæ, seu gratiæ, vel denique spes eximia, qua Societati Ecclesiæq; adfuturus videatur, non immeritò commendat. quis enim vetet magis amari thesaurum integrum, quam denarium? Et Christus suos delegit, quos in deliciis haberet præ ceteris. expertus hoc ille est discipulus, quem diligebat Iesus, qui etiam supra pectus Domini in cœna recubuit. Amor, qui cæcus non est, ut rectè diligit, ita & deligit.

At cæcus nimium, tam amore sui, quàm odio nostri Monitor est, cum docet, post factam bonorum pro Societate resignationem, juvenes non lacte amplius, sed pane pascendos. Videtur novercales stimulos noster sensisse monitor, cum is jam pri-

vignum magis, quàm filium ageret. Cum nimium degenerant juvenes, cur non ponamus capistrum & frenum in maxilla eorum, ut reprimatur hic impetus? Opum hic rara cogitatio. & sæpe illic vivunt, ubi impensæ non sunt. Una tondentur forfice. Discrimen maximè odiosum est, & plures vulnerat, quàm unum, quem ferit. Æqualitas optima est pacis omnium conciliatrix.

Qui multos selectos juvenes ad Societatem inducunt, quando virtute hoc faciunt, aliam planè gratiam merentur, quàm noster Monitor, qui suis hoc potissimum commentis hætenus agere visus est, ut seducat ab ea quamplurimos; multis suam ad Societatem Jesu vocationem, omnibus amorem erga illam eripiat. Qui cum nihil magis doleat, quàm cum personis opibusque honestis Societatem locupletari videat, illius orationem usurpare videtur, qui Magdalene erga Christum liberalitatem reprehendens dixit, *ut quid perditio hæc?* & denique in fune finem reperit.

MONITUM XVI.

De contemptu divitiarum.

MONITOR. Ne nimium nobis affectum ascribant divitiarum, juvabit mediocres non admittere eleemosynas pro ordinariis officiis, quæ sunt à nostris: negentur sepultura viles in templis nostris.

Cum viduis acrius agant, quæ se exhausserunt dando nostris. Idem faciendum cum personis nostris, qui pro Societate fecerunt resignationem: imò quandoque tales dimittantur, aut nihil eis reddendo, aut saltem bene detrahendo, ob sumptus à Societate eorum causa præstitos.

CENSOR. Auro argentoque nec modico, nec immodico operam nostram vendimus. qui gratis aliorum beneficentia vivimus, gratis officia quælibet aliorum saluti impendimus. Sepulturis aliorum templa nostra consecranda non censuimus; ab iisdem tamen Principes de Societate optimè meritos, fundatores, & summos benefactores non licet excludere. Illud suavitè templorum decor; hoc gratitudo impetrat: utrique ex æquo consultum imus, frustra Momo Sardonicum in nos risum, aut dentes caninos exacuate. Ceterum non parva ad nos opum vis, ex divitum familiis hoc fonte derivari queat, si illorum monumentis sepulchralibus, & sacrificiis ad illa institutis basilicas nostras, vel olim, vel etiam num aperire liberet. Ut, non ficto ironicoque cavillatoris titulo, contemptores opum hoc nomine haberi possimus. Verum perversissimi illa hominis cura fuit, ut totum vitæ genus nostrum ad infamiam, præsertim avaritiæ, impactam, traduceret. Quod mirum videri æquo rerum æstimatori non poterit, qui perfectissima quæque Servatoris nostri opera à Pharisæis invidiosè ad scelerum diversorum opinionem detorta non ignoraverit. Rectè Terentius in Comœd. ultima;

nihil est, Antipho,

Quin malè narrando possit depravari:

Tu id, quod boni excerpis, dicis quod mali est.

Postremo

Postremò hic Monitor, suo rursus tactus ulcere, ad Viduas & Dimissos revertitur, cum utrisque severius agendum dictitans, ubi suis emuncti opibus, nil deinde haberent, quod penderent. Frigidissima hæc calumnia est, ut suprà jam vidimus. Quid enim causæ cur cum his agatur immitius? an quòd profusa in nos liberalitate suas opes impenderint? planè hoc facto omnem vinceremus barbariem. an quòd ab iisdem nihil speretur amplius? at plures cum viduæ sunt, tum in Societate agunt homines, qui nec teruncium ad eandem contulerunt, & tamen humanitatem illius constanter experiuntur: ut quid igitur hæc nos incessit libido vexandi optimè meritos? an fortè nobis ab iisdem spem facit plura hac severitate extorquendi? Verùm hoc esset, è Charonte naulum, ex pumice oleum velle elicere, cum hac inclementiâ erga exhaustos nos instruat.

Nihil reddendum dimissis monet, aut certè bene detrahendum. Id si fiat, non erit injuria. Quod enim semel in pauperes, Monasteria, Ecclesias largitione piâ effusum est, nullo jure repetitur. Ab illo tantum expectare cum fenore retributionem licet, qui dixit: *da pauperibus, & veni sequere me.* Non faller hic fidem creditor, modò constanter sequaris. centuplum offert, & vitam æternam. Verùm tamen qui mittit manum ad aratrum, & respicit retrò, non est aptus regno Dei. Societas verò adeò etiam in degeneres filios non verca non est, ut ex æquo bonoque cum illis non transigat, modò ratione magis, quàm pervicacia contendat. Neque magnopere hic de probatione laborandum, quando exemplis illorum, qui hodiedum supersunt, res compertissima est. Utar hoc loco exemplo Autori Monitorum noto, quod Gretseri verbis, Apolog. l. i. c. 8. adjiciã. Cum, ait, ante paucos annos Sacerdos quidam Polonus in Polonia exautoratus esset (post cujus dimissionem statim hæc Monita, primùm manu, deinde typis scripta apparuerunt, & per detractorum circulos circumvolarent) isque restitutionem rerum, quas Societati donaverat, urgeret, R. P. Argentus, tunc temporis Polonia & Lithuania provinciarum Visitator, hanc conditionem dimisso derulit; ut pro se duos arbitros eligeret, se quoque pro sua parte electurum: quos etiam nominabat N. N. quorum judicio & arbitrio stare, & quidquid reddendum pronuntiassent, reddere, etiam ad novissimum teruncium volebat. Quid verò ille? hanc æquissimam conditionem respuit, linguamque in immanitatem & rapacitatem Iesuitarum passim exercere & exerere instituit; cum tamen illi absolutè loquendo nihil deberetur: quippe ob suam culpam expulso, nec majus jus repetendi aliquid à Societate haberet, quàm habuisset, si sua alicui templo aut Xenodochio Cracoviensi legasset. Quæso quanam Ecclesia, aut quanam domus hospitalis hac lege cum illo pacisci dignata fuisset, cum qua P. Argentus pacisci volebat? Hactenus Gretserus.

Tibi itaque, mi homo, si minus satisfactum sit, tuam nimium cupiditatem prodis, dum culpas nostram: cui aliquid immerenti refunditur, plus redditur, quàm debetur. Illud quoque hoc loco accipe, quod habetur in 6. q. 1. Ex merito S. deter. Deteriores sunt, qui vitam moresque bonorum (detrahendo & calumniando) corrumpunt, his, qui substantias aliorum pradique diripiunt.

MONITORUM EPILOGUS.

MONITOR. *Hæc privata monita diligenter servant penes se Superiores, & paucis, eisque gravibus ea Patribus communicent, ex iisque instruant alios, quando servient cum fructu Societatis, neque ut scripta ab altero, sed ut ex peculiari prudentiâ deprompta aliis communicent.*

Quod si (absit) in manus externorum hæc monita veniant, quoniam sinistrè ea interpretabuntur, negentur hoc sensu esse Societatis, per istos confirmando è nostris, de quibus certò scitur, eos talia ignorare.

Opponantur his privatis monitis generalia monita & ordinationes impressæ aut scriptæ, his privatis contraria; demum inquiratur, an non ab aliquo è nostris prodita sint (neque Superior ullus erit tam negligens in asservandis decretis Societatis) & si in aliquem vel leves erunt conjectura, illi imputentur, & ex Societate dimittatur.

CENSOR. *Ne hæc noctua è tenebris in Solem produceretur, jure meruebat. quare nubem veritatis luci, novo commentandi artificio, obducere conatur. Præcipit diligenter asservanda esse, quæ ipse primus artifex producit, nusquam hætenus in Societate cognita. Monet paucis communicanda, quæ toti, ipse primus buccinator, orbi promulgat. Vult, ut quisque hominum Societatis, tanquam ex sua prudentia, non ut scripta ab altero communicet alteri, cum ipse suum hunc partum typis publicis Cracoviæ subjecerit. Utque hoc factum celaretur, confictum illic est, Hispanico hæc primum sermone vulgata, Patavium (ubi Romanæ linguæ donata sint) advenisse, inde Viennam, atque Cracoviam delata esse. Quas vanissimas strophas fuisse, nemo prudens Lector ignorare poterit: cum suis sese sibilis hi serpentes prodant, suâ hi fabularum architecti prodantur inconstantia. Qui enim fieri potest; ut per Superiorum manus vagetur hoc scriptum, & alteri alter, tanquam non scriptum ex peculiari prudentia depromptum communicet? Non igitur potest, ut Societatis privatum monitum communicari; cum peculiaris hæc monitio Societatis esse non possit. Quæ deinde autoritas hisce inesse Monitis poterit, quam quisque superior sua tantum definit absolvitque fide ac prudentia? Quis concipere potest, ratam stolidam monendi rationem, aut probandam auditori, aut constare inter paucos Superiores posse, qui hodie imperant, cras rursus serviunt? Jam & hoc stupidissimæ mentis est, persuadere sano homini velle, hæc monita in Hispania primum vidisse lucem, totique Societati recepta privatim ad Superiorum instructionem esse, quæ tam multis natale solum Polonicum sapiunt. Unde enim nobiles illi Senatorum filii in Germaniam, Galliam, & Italiam sese inferunt, nisi ex Polonia? ubi illæ tot tamque opulentæ viduæ & magnificæ, quarum aula castiganda, affectu imminuendi, pagorum, civitatumque affectandum Societati dominium? ubi jus patronatus, & Parochiales Ecclesiæ nostris ita curis commissæ sunt, ut totum Ecclesiæ regimen eis cedat, & Episcopi inferioris ordinis ad gradus altiores, eorum adminiculo possint evehi? Hæc aliaque, quibus Monita Societatis universæ malè concinnantur.*

nantur, extra Poloniam parum aptè differas, cum omni hæc poësis colore sit destituta. Nimum igitur hic parrus natales cunas redolet, neque toti Societati, nisi ineptissime, affingitur.

Rectè mones, si in externorum manus veniant, ut Societatis negemus esse hæc Monita. Ejus enim tu veritatis nobis potes esse testis certissimus, in cujus primum cerebro nata sunt, & tot pseudologiis malè confarta, ut suomet cuilibet prudenti sermone prodantur. Immemor legis fuisti mendacibus scriptæ: *mendacem memorem esse oportet.* Quod Sophocles olim monuit, nunc in te verum experimur,

Nullum mendacium procedit ad senectutem avi.

Monita nos jubet generalia his privatis opponere. Paremus, vel te invito. neque enim quod suades, optasti: calamo ac conscientia in te ubique, etiam cum sana mones, dissimili. Qui in plerisque nos tibi minimè obsecuturos videbas; hic potissimum timebas. Quod enim telum potest esse ad tuam vanitatem jugulandam validius, quam Constitutiones Ordinationesque toto jam orbe, etiam A catholicorum typis, vulgatas objicere? Quarum illæ à Summis Pontificibus totaque jam Ecclesia probatæ, tam manifestè cum tuis pugnant Monitis, quàm lux cum tenebris; ut planè adynaton sit, in unum hæc familiæ regendæ corpus velle conjungere. Illud certius cum Sapiente ominamur, hæc in suorum potius autorum exitium Monita, quàm Societatis eversionem procula esse. Quisquis tuæ voles consultum saluti, cum detractoribus ne commiscearis: quoniam repente consurget perditio eorum. Prov. 24. 21. Intellege, bone, Lector, quis qualisque sit, qui tibi hæc Monita in extremis Sarmatum oris procuderit. Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia seminat: huic extemplo veniet perditio sua, & subito conteretur. Prov. 6. vers. 12. Jam, prò dolor, contritus est, & stat etiamnum divinâ benevolentia Societas. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Non timeamus quotquot ejusdem vestigiis insistant, eademque toties Monita regerunt, sua consumentur invidia, suum patientur Judicem, qui sic judicant. Veniet Dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium. 1. Cor. 4. Sed Va vobis qui dicitis bonum malum, & malum bonum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras! Isa. 5.

Et tu quis es, qui judicas alienum servum? Domino suo stat, aut cadis.

Rom. 14.

CAPUT III.

Testimoniorum confictorum manifesta falsitas deprehenditur.

§. I.

De Italorum & Hispanorum quorundam testimoniis.

Hic Proteus iste fabulator alium fingendo vultum habitumque sumit, ut Monitis suis colorem aliquem veritatis conciliet. illud Tullianum secutus in epist. *qui semel verecundia fines transierit, hunc bene & naviter oportet esse impudentem.* Quid igitur molitur? Testimonia, ut ait, Italorum, & Hispanorum, denique & Polonorum inducit: quibus illa, quæ in Monitis asseruit, horum autoritate confirmet. Verum imperitus fingendi artifex suis sese cassibus implicitum, manifestè omnium prudentum ludibrio exposuit. Non enim potuit figmenta sua apertius destruere, quàm sic astruere. Expendite factum, Testimoniis Societatem impietatis convincere nititur. At quorum hominum testimoniis? Attendite ad viri integritatem.

1. Ex Italis, Hispanisque ne hominem quidem nominat; & tamen eorum, ut fingere lubuit, confidenter testimonia recitat.

Rem admirandam! gravissimorum aliquem criminum reum in totius orbis iudicio agere per testes, & nec hos nominare quidem. Si ipsimet adessent, tamen hisce omnibus adjunctis considerandi essent, quæ vulgari disticho continentur:

*Conditio, sexus, ætas, discretio, fama,
Et fortuna, fides. In testibus illa requires.*

Horum aliquo deficiente, testis inutilis est. Et audebit quispiam, nec nominatis quidem cognitisque testibus autoritatem vendicare? Quid si infames hi testes sint? quid si auctori similes apostatæ? quid si inganeis & popinis socii? quid si ceriti aut siderati? quid si Societatis hostes? quid si nec homines quidem? quid si idem ipse (quod verissimum est) & accusator, & testis? An quisquam tam aversus à vero sit, ut his fidem habendam existimet?

2. Tam cæcus hic fuit historię inauditæ architectus, ut Hispanis & Italis, quæ in Moravia & Polonia fierent, testibus stabiliret; ut n. 6. 7. 8. 9. illa quæ ab Italia, Hispania maximè aliena sunt, moventur. Quid enim illi de Campano Moravorum Bernæ Rectore? quid de Rege Poloniæ per Jesuitas regnum administrante? de Monachis & rebus publicis per Societatem regendis, aliisque id genus commentis Itali Hispanique, sine experientia atque exemplo, testentur? Planè hic faber in suum hanc clavam caput fabricatus est, & apparet ex qua officina hæc testium machina prodierit. Ex eadem videlicet, ex qua olim suos Jezabel contra Naboth 3. Reg. 21. produxit. de quibus legimus v. 13. *adductis duobus viris filiis Diaboli, fecerunt eos sedere contra eum: at illi scilicet, ut viri Diabolici, dixerunt contra eum testimonium coram multitudine.* Quem enim
alium

aliū mendaciorum, & mendaciloquorum habemus patrem, & magistrum, præter illum, qui erat mendax à principio?

S. IV.

Singula levi spongiâ manuque testimonia diluuntur.

I. Sine teste testimonium.

Salvo, inquit Monitor, *judicio Summorum Pontificum, qui hoc institutum Ignatistarum approbarunt: voce communi de illis fertur, quod sint Patres arte iniqua, fraude dolosa, dolo maligno.*

Hoc est, mi homo, una manu venerari ac demulcere Summos Pontifices, altera colaphum infringere, exosculari cum Joabo Amasam, & simul pugione confodere. Communem non esse vocem, sed tuam tuorumque gregalium, & in gurgustiiis tenebrionum natam argumento est, quod nec Pontificum, nec prudentum quicumque hac voce concitetur. Tu igitur perge vulpinari cum vulpibus, leones nihil formidabunt.

Sed quid hac arte & fraude sua moliuntur? Post multos, inquit, annos exactos in Societate personas dimittunt, ut Fabius de Fabiis Neapoli, Aquaviva Roma, &c.

Proditur hic testis. Dolet accepto ex vulnere, neque dissimulare potest; cum ad hoc ulcus identidem manum extendat. Si tu, si alii dimissi estis, idque ab hominibus iniquis: quid tantopere quereris? cur non potius tibi aliisque gratularis, quod ab improborum societate divulsi stetis? Nimirum aliud animo, aliud ore & calamo geris. conscientia mille testes. Dum Societatem iniquitatis accusas, te aliosque dimissos, hac querelâ, reos facis. Queri enim probus non solet, se dimissum ab improbis. Lupus dolet, cum ab ovili ejicitur, oves non dolent. Quare si quos hic ejectos de Societate arguis, tuæ esse farinae homines convincis. Aqua pura non effunditur. Fabius vir exploratæ in vita sanctimonie, & integritatis: Aquaviva, Roma teste, Generalis Societatis laudatissimus, si quos à suo dimoverunt corpore, orbe hætenus probante fecerunt, dum tu denique funestum his bubo omen accineres. Sed ad nocturnum cantum columbæ non terrentur.

II. Testimonium fictum.

Deus, ait, benedictus, qui sedavit motus Venetorum, cum Paulo V, vel eo fructu, quod sua Sanctitas vidit, quantum Iesuitis favere debeat, qui blanditiis, & ementio zelo religionis tantorum scandalorum extitere capita.

Si vis Deum benedicere, ô Monitor, noli aliis fingendo maledicere: ne & tu pro tali benedictione referas maledictionem: nam perdet omnes qui loquuntur mendacium.

Pl. 5. & Qui mentitur, testis est fraudulentus. Prov. 30. Quomodo enim æquus Pontifex

emem

ementito religionis zelo per Societatem deceptus est, & si fraudem animadvertit, favorem ab illa non transtulit? Erat sanè & aliis hæc locis submovenda, non fovenda. Fovit tamen, & ipse, & Successores, ac deniq; Sanctissimus Pontifex Alexander VII. pervicit, ut rescissa veteri sententia Veneti Societatem eximia ipsius laude revocarent, totque obtreçantium malevolorum ora obtunderent.

III. Testimonium fictum.

Dolenda, inquit, res est Iesuitas habuisse fautorem sui ordinis Gregorium XIII; à quo privilegia, quæ volebant, impetrabant. Ego de illorum valore dubito. cum data fuerint in præjudicium, & ad petitionem seminarum, quæ, ob antiquas consuetudines, multum apud Pontificem illum poterant.

Nequicquam doles & ringeris, nequicquam dubitas. Pervicimus, obtinuimus, produximus ad hanc ætatem, atque etiam amplificavimus cum Societate, per successores Pontifices, privilegia. Neque solus ille favit, sed planè huc dum omnes. An in cuiusquam detrimentum? Respice ad illius, quæ Societas nata est, ætatis Ecclesias, Pastores, Doctores, Episcopos, Religiosos; & nega, si potes, Societatis juncto studio ac labore, hoc tempore longè omnes, & ampliores, & illustriores esse. Servit illa omnibus, ut omnes fulgeant in domo Dei. An per feminas? impurissimum os! Quis hanc unquam calumniam sanctissimo huic affinxit seni? Si filium juvenis habuit, extra ordines habuit. Consecratus non Veneri, sed Deo vixit. Quod tu redoles, noli aliis oletum tribuere.

IV. Testimonium fictum.

De bonitate Iesuitarum difficile est aliquid affirmare: nam querela de ipsis, quæ veniunt ex omnibus serè regnis, & provinciis convincunt eorum malitiam.

Iesum Salvatorem nostrum pauci laudabant, reprehendebant quam plurimi: an igitur improbus? Cum Paulo dicimus: *Gloria nostra hæc est testimonium conscientie nostræ.* 1. Cor. 4. Laudari ab omnibus, nec cupimus, nec debemus. *non est speciosa laus in ore peccatoris.* Eccli. 15. Cerrè probi, qui tot locis ambiunt, desiderant, amplectuntur, nobis ad omnem commendationem sufficiunt. ab improbis, præter vituperia, nihil exspectamus. Qui quamdiu nos cum illorum pugnabimus vitiis, tamdiu cum nostra illi existimatione opprobriis decertabunt. Quocirca nihil hisce testimoniis probas, nisi tuam malevolentiam. Nos interea cum Apostolo *per gloriam & ignominiam, per infamiam & bonam famam* pergemus ire, quæ cœpimus.

V. Testimonium fictum.

Exponit Monitor Gradus Societatis quatuor, ut Scholasticorum, formatorum Coadjutorum, Professorum trium votorum (quorum pauci sint) & quatuor votorum.

votorum. De quibus ultimis subjicit: *Habent commoditates, quas volunt: conversantur cum viduis, Principibus sunt à confessionibus, Monarcharum demum, qui regimini reip. sunt intenti, pecunia congerenda sunt peritissimi. Talia tamen vota sunt, ut sit penes Generalem facultas, cum talibus votis dimittendi &c.*

Ita hic cuculus eandem semper cantionem repetit. Quin illud Horatianum subjicis:

Cum toties eadem dicam, vix audior ullis

Ravim citius contrahes, quàm persuadebis, nisi tui simillimis. Ab infimo Xenodochio, ad suprema Regum palatia, à caula ad aulam nostra ministeria extenduntur. Regi & rustico aurem eandem, & professi, & spirituales adjutores exhibent. Discrimina ignoramus, nisi quod illic maximè desudandum sit, ubi fructus est maximus. Tales qui id sedulò agunt, non dimittit Societas, sed

Ignavum fucos pecus à præsepibus arcet.

VI. Testimonium fictum.

Primò Iesuitas ait funestas de aliis religiosis historias suis scriptis inferere, præcipuè de Dominicanis: ut fecit Delrio.

Mi homo, una vox non facit musicam. Si Delrio id fecit, cur universè Iesuitas carpis? Et cur exemplis utentem Delrio potius carpis, quam religiosissimum virum Laurentium Surium, qui in Comment. rerum gestarum initio, id, quod Bernæ Helvetiorum Prædicatorum Ordini acciderit, commemorat? Si æquus es arbiter, eodem omnia oculo lustranda sunt: nec alia hirsquis, aut clausis: alia planis oculis æstimaanda sunt.

At Bernæ, inquit (ut par pari reponat) sub Rectore Campano Iesuita à Damone raptus, non amplius comparuit. Quis ille, Titius, an Cajus? quo tempore? qui testes? Multi, ait, post mortem se damnatos confitentur. Jam saltem ex multis nominari aliquis poterat. Sed mutus ubique canis noster est Monitor; mordet & abit. Pergit. Mortui maledicunt diei nativitatis suæ. Etiamne apud hunc calumniatorem mortui loquuntur? an fottè morituros existimat? Cur maledicunt? quod Societatem ingressi sint. Ergo te felicem: qui ab ea digressus es. ut quid igitur tot adversus Dimissores querimoniarum, qui salutem offerunt? Ubique hic homo præposterus est: funes ex arena nequit. struit ac destruit.

Concludit. Adeò autem diuturnis inter se odiis dissident, ut infamando se invicem apud suum Generalem, & Superiores, vix morituri sibi condonent, aut ablatam famam restituant. Nullusne ad omnia autor, nullus reus producit, & omnes accusantur? Quæ hæc obsecro perversitas, ac maledicendi libido est? Jam supra triginta in Societate hac annos vivo, nihilque tale à me compertum auditumque de quoquam esse qui moriensignoscere detrectarit, teste conscientia, Deoque iudice assero. Quod si nonnunquam quædam sententiarum oboriatur diversitas: hanc citra noxam posse consistere, latis est exploratum D. Bonaventuræ in Regulam S. Francisci verbis uti libet.

libet, qui de bonorum dissensione sic loquitur q. 20. dum uterque hoc, quod ipse melius iudicat, vult promovere, & quod nocivum credit, vult impedire, sic dissensio fit inter eos, id est, diversa sensio, non perversa; cum uterque bene intendit, sicut inter Paulum & Barnabam pro Ioanne discipulo Act. 15. Sic orante Daniele Dominum pro populi liberatione de captivitate Babylonica, Dan. 10. Angelus dixit, quod ejus oratio dudum esset exaudita; sed Princeps Persarum, id est, Angelus illius gentis custodia deputatus restitit &c. Quid igitur mirum si boni quandoque pro bono dissentire videntur, ratione diversarum considerationum, si Apostoli & Angeli eadem ratione dissentire inventi sunt? Sed quis tu es, mi homo, qui de odio & convitiis in humana societate noxiis nobis concionaris? Tunc, qui hoc veneno plenus tantum non rumperis? Hypocrita ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui. Matth. 7.

VII. Testimonium falsum.

Venetorum, inquit, resp. ejectis Iesuitis, pace domestica, & externa cum SS. Paulo V. Pont. perfruitur. Hanc invident illis Germani, magis autem Poloni, qui cum sint servi viliores, partim amore privati commodi, partim spe assequendi honores per Iesuitas, qui sunt penes Regem, Iesuitarum dominium patiuntur: eorumque consiliis, ut Rex administret Poloniam, sui maximo odio, permittunt.

Ita scilicet Hispani, & Itali judicant. hi intima Polonorum per dioptram procul explorant. O hominis vanitas & inconstantia! De Venetis supra vidimus. Pax illorum bellumq; à Jesuitis hætenus parum dependere visum est. Per hos neq; bellum ipsis natum, neq; pax impedita fuit. Sedi Apostolicæ, cum iisdem modò intimè sociantur: vinculum sunt, non divortium. Reliqua Camarinam jam suprà motam redolent. Quas enim in Germaniam Poloniamque turbas invehunt, nisi quæ cum hæresi ejusque fautoribus suscipiuntur? quibus omnia velle cedere, ac concedere, quid est, nisi servitutem corporibus, animis interitum conciliare? Adversus hos tamen alia nunquam arma, quam pietatis & religionis induunt. Incruenta pugna est, ore & calamo hæc dimicatio absolvitur. Quisquis hic veritati succumbit, etiam cum vincitur, victor est: triumphatus triumphat.

VIII. Testimonium falsum.

Testatur, & detestatur, quod Iesuitæ Monarchas regant, Dominos in subditos concitent, viduas custodiant, ad vota inducant, bona ipsarum recipiant, affines privent, magnam vivendi licentiam concedant, matrimonia dissuadeant, ut liberius cum iis libidinibus indulgeant.

Hic battologus iste Monitorum quandam Synopsis exhibet, quam sordibus denique suis obsignat. Cui illud Philosophi conveniat. Loquere, ut te videam. Planè ex suo hic sermone innotescit. Eructat malè digestam in stomacho cramben, færentemque omnibus adhalat animam. Si D. Petrum audimus 1. Pet. 2. Deum time, Regem honorificate, si Paulum 1. Tim. 5. Viduas honora, quæ verè sunt viduæ: Si rursus, & Reges, & viduæ sibi fideliter servantibus benevoli beneficique sint: quid hæc ad te, invidiose

diolse obtrektor, pertinent? An nostrum apud Reges officium sine imperio, erga viduas sine libidine nequit consistere? Hæc tu malevole convitiator, vel testibus exemplisque idoneis convince; vel resorbe hanc oris illuviem in famam immerentium egestam. Quam illa sunt pugnancia! ad continentiam, non tantum consilia, sed & vota inducere viduas, simulque persuadere libidinem. Vicit sprexitque ejusmodi calumniatores D. Hieronymus, & nos cum eodem rideamus.

IX. Testimonium falsum.

Non possum, ait, ferre stultiloquos defensores Iesuitarum. Quæ enim consequentia; auxerunt fidem Catholicam, ergo debent regere resp. Ergo recipere & pertrahere ad se juvenes nobiles, eosdemque quando placet ejicere, avidius emungere?

Nec te ferre potuerunt Jesuitæ, ideòque ut purgamentum ejectus es: mirum itaque non erit, si tu eosdem non feras. Ceterum rectè hic philosopharis (quæ tua laus est) nulla enim hæc consequentia est, atque iccirco hanc nunquam admittimus. Conscientias, non resp. moderamur. Non ejicimus quando placet, nobiles, sed cum merentur; reddimus quod debetur. An aliud evincere hætenus, toties iteratis vitiis & convitiis, nunquam verò probatis, potuisti? Crede mihi, nulla ubique tua est consequentia, sed & nulla conscientia. Audiamus conclusionem ultimam.

Certè audeo dicere. qui Iesuitis confitentur, alii sunt ambitiosi, & simoniaci, aut avari, aut subdoli, dolisque malis quippiam in illa rep. ubi Iesuitarum extat regimen, assequi volunt.

Multa, non diffiteor, audes dicere. & quæ neque sunt, neque fuerunt; tu tamen audes dicere. infecta apud te facta, ficta etiam vera sunt: quia audes dicere. Illud exploratæ veritatis est, quod ad nostra tribunalia non semper accedant sancti: dum accedunt peccatores se profitentur. Sed quod improbiore facias, qui nostris adhærescunt, hæc tua est improbitas, ad quam invidia te instruxit, deduxit amentia. Igitur, cum nos Regum & Principum confessarios esse tradas, etiam atque etiam considera, an non eadem improbitatis insignitæ maculas audacissimè iisdem aspergas? Neque probatio tibi alia suppetit, quàm quod audes dicere. O temeritas! Idem in occulto hoc conscientiarum judicio accusator, testis, judex est; quia audet dicere. Ante ab hac audacia præcipitem revocare non potuit vox Sapientis Prov. 16. *Falsus testis non erit impunitus, & qui loquitur mendacia peribit.*

§. III.

Testimonia ficta Polonorum.

NE ubique per innominatos testes in judicio appareat, suo denique cum nomine testes, eosque non de trivio, sed planè eminentes atque illustres producit; quis hic non trepidet: præsertim cum Rom. Ecclesiæ Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos testari audiat? Fulmina erunt, quæ Jesuitas omnes prosternant. Verum quos

quos denique viros in audio? Nullos hic rursus impostor, nisi mortuos producit testes. Deum, immortalem, quænam ista frons & mens hominis, si tamen hominis, est! An nunc denique cum mortuorum nobis umbris certandum erit? an expectandæ è sepulchro voces, quibus testimonium asserant? Nemo apparet, & larvæ nobis obtrunduntur pro testibus?

Utinam Stanislaum nobis Cracoviensem hic aliquis Episcopum, vel certè pari potestate sisteret alium, qui deficientibus ceteris, mortuos è tumulo excitatos testem adduceret. loquerentur coram, seque à fictis testimoniis disertè vendicarent. Sed quid postulo? Satis nobis est eosdem tacuisse; qui nihil loquitur, neminem accusabit. Audiamus interea paucis, quid assumpta illorum persona noster Monitor dicturus sit. fortè pro absentibus Dominis, ipsa Archiva illorum locutura sunt.

I. Testimonium mortui Poloni,

Bernardi Macieronii Cardinalis S. R. E. Archiepiscopi Gnesnensis ad Principem Venetiarum.

Poenitet me Iesuitarum fautorem fuisse: adverti enim, & meo malo, & reip. multa illi infelicia evenisse, quæ nunquam sensisset, nisi Sern. noster Sigismundus Senatorum regni Iesuitarum sententias in regimine reip. amplexus fuisset.

Errasti in persona, Veterator improbe, cum hunc inter mortuos tibi testem delegisti, qui ad extremum usque spiritum Societatem nostris tot amoris testimoniis est profecutus, ut dubitare de integerrima illius ad mortem usque voluntate erga nos omnino non liceat. Suum ille patrimonium adhuc curiæ regiæ vexillifer bona ex parte in foundationem Collegii nostri Lublinensis contulit, ejusque templum An. 1598, & consequentibus pluribus ornavit relliquiis donariisque, ac denique sex eidem millia florenorum pro dote assignavit. postea vero An. 1603. templi Parochialis Cracoviensis S. Stephani incorporationem Episcopus ipse, sua manu atque auctoritate, confirmavit. ut literæ ex Archivis testantur, quas ex parte apud Gretserum Apol. l. 2. c. 10. productas invenies. Denique Patres nostros nominatim P. Justum Rabb, ad extremum spiritum usque, à confessionibus habuit: qui ejusdem expirantis curam peramantem gessit, ultimumque solatium præbuit. Illos & hunc amicum fuisse pernega, eosque improbasse, quorum ductu vitam hanc exigere placuit, & adire immortalem.

Quæ igitur de privilegiis Iesuitarum, & jurisdictione, ac pseudopoliticorum per illos multiplicatione asseruntur, ejusdem figuli testæ sunt, eandemque fidem testantis merentur.

II. Testimonium mortui Georgii Radzivili S. R. E. Cardinalis Episc. Cracoviensis.

Mirum est, quam suaviter Iesuitæ animos hominum subintrent, blandiantur alacriter, pungunt acriter, spiritualibus verbis cor ungunt, sed pecuniam fortiter emungunt. Iesuitas nemo beat sibi nimium familiares &c.

Magis

Magis hic etiam imposturam suam, & excordem planè fatuitatem Monitor prodidit: quod virum Illustrissimum, totaque Polonia, & Europa vitæ suæ instituto notissimum produxerit, qui, si quisquam, multis benevolentiae argumentis Societatem, ad extremum usque mortis agonem, amplexus est. An. 1578. Coadjutor etiamnum Episcopatus Vilnensis, apud Sereniss. Stephanum Poloniae Regem Collegio Vilnensi Academiae titulum ac privilegia obtinuit, Summo Pontifice Gregorio XIII solenni hanc gratiam diplomate confirmante. An. 1581. redditibus ferme mille florenorum Collegium auxit. Episcopus Cracoviensis illic domus professæ fundator esse cupiebat, nisi Sigismundus Rex intercedens, hanc sibi munificentiam vendicasset: auxit vero insigni reditu An. 1594. Lublinense Collegium, sibi quæ à confessionibus semper à Societate nostra Sacerdotem adesse voluit. unde & Romam profectus Jubilæi tempore P. Gasiam Alabianum comitem duxit, qui eidem cum tribus aliis Patribus Romæ morienti, sepulturamque in domo Professa eligenti adfuere, ut vivus mortuusque nobiscum esse voluerit, & hunc personatus noster Monitor, tam dissimili à mente & moribus scripto, hanc in scenam calumniantium audet proterva fronte inducere?

III. Testimonium mortui Petri Miskocoski (alii Myskovvski) Episcopi Crac. ad Xistum V.

IN Synodo ait Provinc. multa Iesuitis concessa, quæ religiosos quosvis inolescere facerent. Tuæ sanctitatis erit visis statutis, eadem confirmare, aut improbare. Ego timeo ne Templariis sint similes, qui plausibilibus modis procurantes ornatum & ordinem Ecclesiarum, in tantam potentiam excreverunt, ut Regibus fuissent graves. Nam qua ratione movere possunt Reges contra subditos, faciliori subditos contra Regem? Utinam falsè dicam, Iesuitas esse subtile malum, pietatis studiis in orthodoxos salutare quid prætere, eventu extremo nescio quo: utinam non ruina, aut tumultu perpetuo reip.

Grave profectò testimonium, virique gravis, de re gravi, idque ad Sanctissimum Ecclesiæ caput. Verùm nimium redolet Monitoris stylum, ingenium, & væcordiam. An non infanum sit, talem tantumque virum in Episcoporum Synodo, cum suis illud collegiis statuere; quod mox apud Summum Pontificem destructum velit? Quale putas ejusmodi hominem à Sapiente Pontifice responsum tali scripto laturum fuisse? Quid enim ait? *an per ornatum & ordinem Ecclesiarum, eversores vestræ fore reip. prudenter metuit? an subtile illorum malum in pietatis studiis abditur?* quænam hæc perversitas sit, ex ordine omnem inordinationem, ex pietate supremam impietatem arguere, Templariisque Societatem confundere, & quos Synodali probarat judicio: hos privato apud Pontificem scripto repudiare? Procul ab ejusmodi inconstantia Præsul ille Cracoviensis stetit. Paucis ego illius sensum de Societate nostra promam. quam, ut diversis benevolentiae argumentis complexus est, & diplomatis ornavit, ita cum S. Barbaræ templi traditionem confirmaret, sic habet, *Cultum Dei non solum tueri & retinere, verùm etiam (quantum in nobis est) augere &*

amplificare cupientes, habentesque perspectum quantum pietate sua, doctrina & vite sanctimonia Societas Iesu, omnibus aliis in locis, ubi commoratur fructus & adjumenti ad gloriam Dei, & Ecclesia Catholica doctrinam propagandam adferat, providendum nobis esse existimavimus, ne etiam civitas Cracoviensis hujus regni primaria, eo fructu & adjumento careat &c.

Plura testimonia apud Gretl. lib. 2. c. xii. reperies. En improbe Monitor Episcopi hujus sensum, quem nequicquam tuis commentis evertere niteris. Apage mulca contra Elephantum.

V. Testimonium mortui Demetrii Sulckovii (alii Solikovii) Archiepiscopi Leopoliensis.

I. *Iesuita, ait, scriptis contra hereticos sunt strenui milites, custodes Rom. fidei: conversatione cum Principibus sunt malorum fabricatores, cum viduis sanguisuga pecuniarum, cum pueris in scholis deceptores, solidè artes non edocendo, ad se pueros boni ingenii alliciendo.*

Ex Russia hic nobis mortuus excitatur, qui compendio quodam Monita hujus Impostoris stringit. cum in nullius illa cerebro adhuc nata fuissent. Ut vel Propheta ante mortem hic Archiepiscopus esse debuerit; vel post mortem hæc esse locutus, quæ solus noster Monitor acceperit. Nimirum suo indicio testis proditur, cum eadem hic de Principibus, viduis, puerisque recinat, quæ in Monitis jam antè murmurasset. Unde eodem illi didactro in præsentia solvimus, ac pingue esse testimonii commentum denuntiamus. Sed confundat hominem ejusdem Præsulis erga nos benevolentia, publico diplomate consignata, quo Societatem Leopolim receptam fundatamque his, inter cetera, verbis amplectitur. Cum publico legationis munere apud Sedem Apostolicam fungeremur, inter cetera nobis præstita à Sanctissimo D. N. Sixto V. Pontifice maximo beneficia, Reverendos Patres Societatis Iesu operarios, in vinea Domini multis nominibus probatos & commendatos, ad hanc partem stationis ac sollicitudinis nostræ, apud eandem sanctam Sedem, & Adm. Rd. hujus Societatis Prepositum Generalem Claudium Aquavivam, impetravimus, tandemque in civitatem Leopoliensem, Deo auspice introductos, in eadem civitate collocandos esse existimavimus &c. Plura hic apud Gretl. c. 13. testimonia legere poteris. nobis non lubet tam manifestæ falsitati, inutili dimicatione immorari. Quorsum enim cum mortuorum umbris luctabimur? De doctrina Scholarum nostrarum disciplinaque juventutis illa non tantum apud Catholicos, sed A catholicos etiam existimatio est, quemadmodum apud Crusium in Commentis Hayanistractat. 4. l. 2. §. 3. aliosque reperies, ut frustra his testimoniorum tuorum commentis oblectari pergas. Una hirundo non facit ver, nec testis unus veritatem.

VI. & VII. Testimonium ejusdem.

VI. *S*chola Iesuitarum reip. Christiana aliquem adferunt fructum, Iesuitis maximum. Nam pro se meliora ingenia deligendo Patres, familiam & patriam hoc bono privant, quo magis exornare potuissent, & se, & suos. Pessimum verò quia blandè deceptos iterum à se ejiciunt, quibus difficilis sit ad altas prelaturas aditus.

Nulla

Nulla sibi satis constant testimonia, cum acervatim sparguntur. pugnant invicem. Nam optima ingenia, & eligere & rursum ejicere, manifesta amentia sit. Nec minor, cum optima habere possis, deteriora seligere. Quid verò dicit Monitor, cum ait spoliari bonis ingeniis patriam? an sat bona ingenia non manent, qui present curiam, ubi ex eruditis hodie plures sunt, quam vacent munia? An spoliatur familia & patria illis, qui pro illa Deum placant, defudant: in excolenda Ecclesia, juventute erudienda, quæ reip. excultæ Seminarium est, ad oque doctrinæ disciplinæque ad salutem necessariæ, in reip. selesum impendunt? Ad hoc munus, credo, fungos ac pepones, sui que simillimos, noster Monitor deposcit, ut videlicet consultum sit patriæ. *Similes amant labra lactucas.*

VII. Mihi persuadere volebant, ne providerem uni ab illis dimisso meæ Diœcesis, & querenti mihirationem, responderunt, ne sit in oculis nostris, aut successu suo alios ad imitationem pertrahat.

Quis iste mihi? an adhuc Sulckovius? Si id vis, jam tibi responsum est, & paulò inferius ab Illustrissimo Comite ab Ostrorog disertius respondebitur. Tu modo, ô Monitor, hoc Terentiano versu contentus esto:

Quod tute tibi intrivisti, tibi omne quoque exedendum est.

VIII, IX, X Testimonia D. Nullius.

Concludit auctor Monitorum in testibus, ut cœperat. A nullo incepit, & in nullo finit. Ipse solus unus est pro omnibus. Quid igitur hic loquitur? Dignum adferet: patellâ operculum. spectemus coronidem.

VIII. Obedientiam se præstare Summis Pontificibus mentiuntur Iesuitæ. Iulius IV, & Pius V Bullis suis præceperant, ut omnes Sacerdotes Societatis Ignatiana fierent trium votorum professi, qui non possent esse quatuor votorum. Contrarium auditur, vix in una provincia tres extare, ut facilius expediantur à Societate.

Vigilantis somnium narras. Julium IV Roma nondum vidit, nondum creatus est, nisi tuo in cerebro. Si de III loqueris, magis etiam deliras, cum is Societatis institutum, ut est, amplissima constitutione prober. De Pio V illud fortè per umbras hausisti, quod is professionem ante Sacerdotium exegerit; sed Gregorio XIII illius Successori aliisque ad hanc ætatem consequentibus placuit, in primo suo instituto Societatem confirmare. Hoc si tibi displiceat, tuo frui delirio.

IX. Scio, ait, librum edendum in lucem in quo fraudulentum describitur institutum Iesuitarum, dixerim ego tyrannicum. Nam penes Generalem unum tota est potestas statuendi, & irritandi, quidquid vult in Societate; uni homini tantum tribuere, quantum sibi ex Christi privilegio in rebus tantum fidei vendicat Christi Vicarius. Claudium Aquavivam multos etiam professos ex Hispanis eiecisse, qui cum ea jurisdictione volebant in Hispania Generalem, cum qua dabatur tempore Ignatii.

Etiā Monitor inter Prophetas! Ita incendiarius non nemo Propheta erat, qui domum arsuram prædiceret, cui ipse flammæ subiecturus erat. Sed qui ejusmodi fumos.

fumos vendunt, fumo solent interire. Verum quid aget hoc libro? *Tyrannicam* describet *Generalis potestatem statuendi & irritandi quidquid vult*. Iterum somnias. Congregatio Societatis generalis, hoc est Societas tota, in delectis ad hoc Patribus, supremo capite major est, dat atque aufert Generali, cum opus est, imperium: decreta & leges tam sibi, quam suo condit capiti. qui Societati toti imperat, sub illius & Pontificis est legibus. Quæ vel ruditer de nostra instituti ratione instructi non nesciunt. Hic tamen Grunnius tot annorum convictor ignorat, & quod stuporem hominis simul & furorem arguit, librum de tyrannide minitatur. In Claudio rursus claudicat, nunquam hac statuendi irritandique arbitrato suo potestate uso. Neque in Hispania, nec alibi Provincialibus S. Ignatius singularem eximiamque hanc, quam fingit, potestatem indulgit. Siquid tamen ab Ignatio concessum, jure illud suo primus Ordinis hujus institutor poterat, Societate nondum omnibus suis legibus circumscripta. Verum huic impostori diligentius historia Societatis tomo 1. fuerat evoluenda, ne ex pharetra vacua has in nos sagittas depromeret.

X. *Iesuita Xistum ideo citò mortuum fuisse ajunt, quod se cucullos flavos induere jussisset. Clementem VIII. ea hora mortuum, qua volebat approbare sententiam Dominicanorum de gratia. Nepotem ejus Petrum multis morbis tabescere: Paulo V. ideo mortuum nepotem quod non statim ad primam petitionem canonizasset Ignatium.*

Pergit vertiginosus homo suos pati lapsus. Ad Jesuitarum narrationes delabatur, quas ipse bene scilicet auritus testis recitat. Sed quid si purgatis non satis auribus, aut crassioribus Midæ adstiteris? quid si de nigro, aut cæruleo cucullo sit actum? Quid si omnino nunquam audita, nunquam dicta hæc sint? quis stipulata hæc fide sanciet? Nosti vetus dictum,

Multa cadunt inter calicem supremaque labra.

Id tu inter madidas combibonum tabernas non rarò expertus es. quid si etiam inter aliorum labra, & tuas aures multa interciderint? Intelligis opinor, qua fide hæc adferas. Nobis fatemur incomperta. Siquis tamen cucullos interminatus esset, lapides ille molares non imposuisset humeris. Bonum adversus hiemem præsidium adferunt. Nos tamen, quæ Dei est voluntas, primo hæc tenus instituto insistimus. *Xistum, & Clementem citò, ob meditata decreta, mortuos asseris.* Quòd ante hæc decreta mortui sint, compertum est; quòd propter hæc, incognitum. Paria illa, quæ de *Nepotibus Pontificum* immurmuras. Aranearum hæc tela est, quam ut ex tuo fingis cerebro, ita ad quemlibet ventum evanescit. Non erant illæ decisiones ejusmodi, quæ ex temporis momento, aut subita penderent sententia Pontificis: magnis illa aguntur deliberationibus. Non solent ita facile mutari instituta Religionum semel probata, definiri sententiæ ancipites, canonizationes ad primam postulationem indulgeri. Qui hæc fingit, suam prodit cum malitia ignorantiam, & suo sese ferit mendacio. *Qui mentitur, est testis fraudulentus. PROV. 12.*

CAPUT IV.

Enthusiasmus Poëticus Monitoris, qui inscribitur: Prosa in laudem Jesuitarum.

Nunc denique Apollineo plenus æstro, & furore poëtico concitatus Monitor, versus pangit rhythmicos, quibus illa quæ ad nauseam sæpius per monita ingessit, hic iterum eructat, spumante, ut apparet, ex taberna Racoviana Zytho plenus. neque enim hic quicquam est, quod sobrietatem sapiat: ita alterni versus inter numeros sine numero claudicant, & acumina quæ vibrantur dictorum, tam obtusa sunt; ut appareat ex Bœotico Parnasso per malè feriatum caput deprompta esse. Audiamus tamen Sarmaticum hunc Cygnum.

*Opulentas semper quarunt Iesuita civitates:
Quia volunt habere immunitates.
Piam adventus sui in regna promunt rationem:
Quia totius Reip. affectant gubernationem.
Confessarii & concionatores curant esse Regum, Principumque virorum,
Ut sint dispensatores Reip. bonorum.
Predicando paupertatem pecuniâ non possunt satiari:
Quare uxores apud maritos jubent furari.
Hoc furtum compellant lucrum, de uxoris dote:
Sic furando fœmina maritis manent, a scrupulis semota.
Divitibus viduis persuadent facere religiosa vota.
Quantum hinc ditescant Iesuita, lector nota.
Non cessant Iesum proponere nudum bonis spoliatum.
Donec sibi videant à viduis thesaurum oblatum.
Divitum Confessarii student esse fœminarum,
Ut sint participes monetarum.
In confessionibus indagandi pollent vena,
Quid lateat non tam in conscientia, quam in camera vel crumena.
Eunt frequenter divites salutatam,
Expiscando quid sit pro se ex pecuniâ paratum.
Ad confessiones si eos vocant incarcerati,
Dicunt: condonate filioli, sumus occupati.
Occupant bona Capituli & fundationes Altarium:
Denegatum est hoc illis à Venetis, dominis marium.
Ius patronatus possident ad multas Parochias:
Quid miraris, si Iesuita regunt Reges & Monarchias?
Querela est de ipsis, quia decipiunt opificem:
Quid mirum, si ad bellum contra Venetos concitant Paulum V. Pontificem.
Non habent sui ordinis certum habitum.*

Vt ad decipiendum homines, & fœminas maxime, habeant facile aditum.

Plus boni fecerunt, faciuntque in Ecclesia Dominicani & Franciscani;

Non tamen ideò sunt jactabundi & vani.

Nec propter fructum devinxerunt sibi Reges,

Qui diligentius sui ordinis servarunt leges.

Facta à se Iesuita, licet parva, amplificant.

Vnde animos hominum mentiendo falsificant.

Plaudite Comico Poëtæ, cecinit, peregit fabulam. Hircus victori debetur, & mandandus est. Etenim *hircum* ubique olet, & imitatur, qui quidquid admordet viride, inficit.

Quis tibi hæc in aurem dictavit Genius? An tu solus ista nosti cordium secreta, quæ ille sibi tantum nota esse voluit, qui est Dominus scrutans cor & probans renes? Jer. 17. Intentionem, finemque operum, quem sibi quisque præfigit Jesuitarum, quis nisi supremus cordium arbiter habet exploratum? quem tota sibi præfigat Societas hunc in ipsis nostri instituti legibus, hunc in familiari symbolo, ad *majorem Dei gloriam*, passim usurpato professa est. An tu aliam evinces mentem esse nostram, quàm vocem, qui hanc solam excipere, illam non potes intruere? Quocirca Societas ad hunc Monitorem, ceterosque ex ejusdem Schola calumniarum fabros, qui cum hoc cuculo eandem toties cantionem recinunt, illud usurpare jure potest, quod adversus obrectatores suos patiens Jobus: *Quare persequimini me sicut Deus?* Job 19. quare illius supremam jurisdictionem arroganter involatis, cordium vobis cogitationumque humanarum arbitrium sumitis, judicatis abscondita, damnatis incognita? *Qui detrahit fratri, aut qui judicat fratrem suum, detrahit legi, & judicat legem. Vnus est legislator & judex, qui potest perdere & liberare. Tu autem quis es, qui judicas proximum?* Jac. 4. An non terret vos illa tam severa Christi prohibitio cum gravissimæ lententiæ interminatione? Matth. 7. *Nolite judicare, ut non judicemini: in quo enim judicio judicaveritis, judicabimini.*

Singula, quæ hic congesta sunt, per Monita sparsim excussi, ut hoc loco repetere otiosum censeam. Illud tamen in primis miror; quod inconditis hisce rhythmis universas penè actiones nostras ad lucri & honoris cupiditatem referat; cum nihil dissimilius vero sit, quàm fingere plurimos, adeò ut fatetur, ingenio præstantes, opibusque in seculo pollentes juvenes, quibus & opes suppetant, & ad dignitates apertus sit aditus, ad Societatis munia, eo consilio accedere, ut hypocrisi tam detestanda, & muliercularum etiam furtis ditentur, atque in vili toga honores, sub aliorum imperio, cum scelere prensent, quos in bysso & purpura, juris libertatisque suæ, sine flagitio poterat obtinere. Nec minus crasso filo contextum figmentum est, quòd in carceratis opem operamque nostram, frigido occupationis prætextu, subtrahamus; cum hoc in ceteris pietatis opus Societas, ex nativo institutionis suæ genio, etiam ultro deposcat ambiatque. Cedò, quæ regio, quæ urbs, quis carcer hujus nos tergiversationis condemnet? Tecum hæc, opinor, obmutescant. De Venetis, nihil ultra expectabis, quando jam ipsimet Societatem verbis factisque tuentur. Habitum cavil-

cavillaris in nobis incertum; sed ipse quoque, reor, habitus, oculis orbis totius à seculo cognitus, nullius nos arguet, aut levitatis, aut inconstantiae. Si is à clero non multum dissidet; cur, obsecro, quorum vitam profitemur, negligimus habitum? aut omnes accusandi, aut nos absolvendi cum omnibus.

plus, ait, boni Dominicani & Franciscani faciunt feceruntque in Ecclesia. Rectè, & diutius vixerunt in Ecclesia. Favemus & emulamur charismata meliora Ipse livor tuus, & malevolorum hominum invidentia, qua Societas perstringitur, nos minimè otari, neque in ultimis desidioforum hominum subselliis hære, testatur. At vanos jactabundosque præ illis nos esse dictitas, Quare? voce? an scriptis? an factis? an his omnibus? nam universè arguere aliquem jactantiae, nec singulari facto dictove probare, est temerè convitiantis, non jure accusantis. Si voces nostras arguis, hæ publicæ sunt, in docentium orantiumque cathedris non inexploratae. Jactantium sese improbè verba tamdiu orbis non ferret. Si historias Ordinis nostri aversaris; respuis vocem veritatis, & orbis judicium, quo teste & arbitro præsentia scribimus, neque ad præterita excurrimus ambiguè secula; sed in oculis posita transmittimus posteris; ut quorum vitæ institutum amplexuri sunt, virtutem quoque imitentur. Quæ ut quique Scriptorum, non in seipsis, extollunt, sed in aliis; ita à jactantiae crimine facile submoventur. Aliorum hic etiam, quos à modestia laudas, Religiosorum vestigia terimus, qui cum res suas absque ulla arrogantiae, aut vanitatis nota scribendo profecuti sint, non est cur Jesuitis, pari in causa, thraconismus possit imputari. Nemo Giezi reprehendit, quod coram Rege Israelis 4. Reg. 8. *Omnia magnalia quæ fecit Eliseus* exponeret. Non hoc ex studio vanitatis, sed veritatis factum. Hoc debitus majoribus honor, hoc provocanda gloriosis aliorum facinoribus virtus, hoc totius reip Christianæ decus, hoc debita Societati à suis filiis reverentia, hoc postremò Dei, heroicis suorum operibus aspirantis gloria, à nobis postulat, ut digna vocis scriptorumque recolamus memoria, quidquid divino nomini ac proximorum saluti egregiè impensum est. Qui hic mendacii, aut indignæ nos amplificationis reos fecerit; hunc profiteri factum nostrum, suumque nomen necesse est: aut si tenebrionum more, cum nocturnis tantum ululisque infaustum convitiantium murmurantumque reperet, lucis aves nunquam expugnabit. Alieno hi vespertiliones adurentur in lumine, sua clade interibunt: *Nam os quod mentitur, occidit animam. Sap. I.* Sed Deus lucis ac veritatis has ab illis avertat mentis tenebras, ne aliquando incendant in tenebras exteriores.

CAPUT V.

Excerpta quedam ex Iudiciorum decretis ac processibus, tum illustrium virorum testimoniis, quibus Monita hac manifestè falsa convincuntur.

SI Domino credimus: in ore duorum aut trium testium omne verbum consistit. Quando igitur Adversarii fatis sese produnt omnis legitimi iudicii declinatione, neque aliter quàm fures latronesque, ex occultis in nos latibulis prorumpunt: quando rursus manifestis ex ratione atque instituto nostro depromptis argumentis refelluntur, & tam nostris, quàm suis telis concidunt; nihil est quod amantem veritatis æquitatisque hominem ambiguum suspensumque, hac in causa, possit relinquere. Ut tamen vel obstinatissimus perfringatur animus nonnullas gravissimorum virorum ac decretorum sententias de his Monitis ac Societate nostra colligam, quæ hanc ultimò controversiam absolvant.

Ex Polonia (in qua primùm hæc Monita nata sunt) sub Episcopatu Cracoviensi, Illustriss. & Reverendiss. Petrus Tylicki, ejus loci Episcopus, hoc dedit mandatum, quod ordine juvat inferere.

Petrus Tylicki Dei & Apostolica Sedis Gratiâ Episcopus Cracoviensis, Dux Severiensis, &c. Admodum Reverendis Dominis Ioanni Foxio Ecclesiæ nostræ Cathedralis, Sebastiano Nucerino Scarbimirensi, & Sadecensi Canonicis, ac Sebastiano Krupka I. V. D. Præposito VVieliciensi, Universalis studii Cracoviensis Rectori, Fratribus in Christo charissimis, salutem in Domino. Insigni Ordinis sacri labe, sparsus est libellus famosus contra Augustum Societatis JESU Ordinem, Monitorum nomine insignitus. De Authore quidem illius certo non constat; famâ tamen fertur, & ex præsumptionibus conjicitur, illum esse editum à venerabili Hieronymo Zaorovvski Parocho in Gozdziec. Ne tantum facinus, quo ordo innocens impiè traducitur, impunitum maneat, vindictamque divinam provocet, Reverendis DD. vestris damus negotium super hujusmodi sacrilegi scripti authore, judiciariam inquisitionem, ad instantiam instigatoris nostri faciant; inprimis verò contra prædictum Hieronymum Zaorovvski, judicialiter, instigatore instante; procedant & quidquid juris & justitiæ fuerit statuunt. Ad ea verò omnia, quæ hujusmodi inquisitionem, & pœnam authoris, si deprehensus fuerit, attinent, plenam potestatem Reverendis DD. vestris damus, ut quidquid juris fuerit, faciant, juramenta quæ necessaria fuerint recipiant: Testes examinent, eosque ad perhibendum testimonium, censurâ Ecclesiasticâ excommunicationis, aliisque juris remediis adigant; omniaque & singula faciant, quæ nos ipsi faceremus, aut possemus & deberemus facere, si ipsimet causam hanc examinaremus. In quorum fidem præsentem manu nostrâ subscriptas, sigillo nostro muniri jussimus. Datum Cracovia die 11. Julii 1615.

Petrus Episcopus Cracoviensis.

Hic de ipso primo autore ex fama, ac præsumptione etiam statuitur, ut quo fonte hæc fluxerint, non leve detur argumentum. Ceterum Franciscus Diotallevius Episcopus.

scopus S. Angeli & Biacciarum, Nuncius id temporis Apostolicus in Polonia, Anno 1615 simili mandato de famosi scripti autore inquisitionem imperavit. ubi in reliquis hæc verba inserit: *cum insigni labe totius Ecclesiastici ordinis, impio & sacrilego conatu, sit sparsus famosus libellus, contra Societatem JESU (Monita privata ejusdem Societatis falsò inscriptus) & Illustrissimus Petrus Tylicki Episcopus Cracoviensis, judicium, sicut accepimus, per viam Inquisitionis, de ejus authore & disseminatoribus, & complicibus vobis demandaverit: Nos pro singulari nostro affectu erga eundem Religiosum Ordinem de Catholica rep. optimè meritum &c. opem nostram adjungendam duximus &c. Warsaviæ 14. Nov. Anno Domini 1615.*

Interea Episcopo Cracoviensi defuncto, Andreas Lipski in administratione sedis successor iteratò recusum libellum mandato suo proscripsit, Anno 1616, atque in ceteris hæc habet. *Cum libellus famosus, seu Monita privata, falsò Societati JESU adscripta, opera quorundam iterum recusum, recens in vulgus spargi cœperit: Nos pro ratione officii, quo nunc fungimur, omnibus & singulis tenore presentium, notum facimus & significamus, esse libellum famosum, esse scriptum injuriosum, calumniis, convitiis, & scommatibus refertum, & omnibus illud legere volentibus noxium, & perniciosum, ac proinde illud autoritate nostrâ, quâ fungimur, damnamus, atque pro injurioso, & a malevolis conficto haberi volumus, & mandamus, &c.*

Polonorum nobis hac in re suffragio potissimum opus est, ut ex natali solo, generis atque originis suæ testimonia his Monitis subjungantur, ne partus hic spurcius pro legitimo, quorundam fraude, nec paucorum delusione, circumferatur. Quare & Illustrissimi D. Episcopi Plocensis, ac demum etiam Cracoviensis Martini Suskovski literas, hac de re videre apud Gretserum lib. 3, aut in Foreri Anatomia sect. 6. licebit. In quibus inter cetera inquit, *meritò commoveor, eò quorundam progressam esse audaciam, ut etiam hominum divino cultui mancipatorum, integritatem, innocentiam, & famam toti huic regno conspicuam, theonino dente proscindere non vereantur; ideòque à Nuntio Apostolico ejusdem libelli damnationem Apostolica S. Sedis autoritate firmari postulat, quod & Romæ solenni examine ac proscriptione libelli factum esse, mox declarabo.*

Quis Senatorum regni sensus fuerit Illustrissimus D. Joannes Comes de Ostrog Palatinus Posnaniensis, & primarius Senator, prolixius in Apol. Gretseri lib. 1. Mon. 2. & lib. 3. c. 6. tum & Foreri l. c. aperit. Pauca delibo, Nullum, ait in Epist. ad filios, *unquam simile scriptum majore nequitia conceptum extitit, quàm quod veterator quidam Anonymus, sive hereticus, sive pseudopolitus, per modum famosi libelli in lucem edidit, atque Monitorum privatorum Societatis JESU (fictò eo quidem nomine) mendaciter insignivit. Non potuit ille in vita sanctæ istius Societatis Sodalium quidquam impurum, quidquam injustum reperire, quod ipsa veritas non statim refelleret. Sed cum à cœpto (urgente Satana & incredibili nocendæ Societati ardore occœcante, & pruritu inflammante) ruendum illi quoquo modo, ad illam subruendam videretur, unius hypocrisis reos agere apud orbem Christianum constituit. &c.*

Audivimus Poloniae sensum, quæ natales cunas his Monitis præbuit; nunc in Italiam paucis transeamus. Libellus ille cum Poloniam permeasset, cupidus peregrinandi in Rom. imperium, ac Italiam denique pervenit. Hic Sacra Indicis Congregatio novum hunc hospitem jussa suscipere, atque inquirere,

Vnde genus ducat, qua nobilitate creatus?

deprehendit suppositum hunc esse partum, ac mali corvi malum esse ovum. Quare concilio & consultatione inita, hæc denique sententia de his Monitis promulgata est.

Die 10 Maji An. 1616. in Sacra Indicis Illustrissimorum S. Rom. Eccl. Cardinalium generali Congregatione, habita in Palatio Illustrissimi & Reverendissimi D. Cardinalis Bellarmini, facta relatione cujusdam libri, cui titulus, Monita privata Societatis JESU, Notobrigæ An. 1612, sine nomine auctoris, Illustrissimi DD. Cardinales decreverunt præfatum librum, utpote falsò Societati JESU adscriptum, calumniosum, & diffamationibus plenum omnino esse prohibendum; prout de facto illum prohibuerunt, & mandarunt, ne cuiquam imposterum licitum esset eum legere, vendere, vel apud se detinere. Cujus rei hanc fidem feci, & propria manu scripsi, hac die 28 Decemb. 1616.

Ego Fr. Magdalenus Capiferreus

Ord. Prædic. dictæ S. Congregationis

Secret. manu propria.

Romæ ex Typographia Camera Apostolica.

Ex regno Poloniæ, ac Romano imperio proscriptus famosus iste monstrosusque partus, aliò sibi commigrandum censuit, & ne vulgatâ jam famâ ac nomine suam proderet ignominiam, deposito Monitorum titulo, alia sese larva, eaque etiam geminata ac diversa induit, ut tectius securiusque falleret. Quare uno hic prodiit libellus nomine, *Singulares & secreta Admonitiones* inscriptus: alius *Admonitiones secreta perspicacibus* &c. appellatus est. Cui & tertius haud multò dissimilis accessit, Magistri Francisci Roales nomine ficto vendidatus, ut hac etiam specie professi auctoris incautos deluderet. Et hi omnes ab Inquisitione primùm S. Fidei in Hispania Anno 1634. 3 Junii, deinde eodem Anno Romæ 23 Augusti, cum aliis famosis libellis damnati fuere. Illius Decreti copia & processus Hispanici relatio, cum apud supra citatos autores non reperiatur, nec inutilis, nec injucunda hoc loco futura est. Unde illam verbotenus subicere placuit; ut intelligant omnes, quanta reip. Christianæ, & judiciorum omnium consensione, hæc Monita jam dudum proscripta, & ut calumniarum plena, omni pio atque ingenuo Lectori interdicta fuerint.

Copia Decreti S. Fidei Inquisitionis Madritensis in Hispania, adversus authores & libros famosos contra Societatem Jesu editos.

EGO D. Ioannes de Mendoza, Canonicus S. Ecclesiæ Cathedralis de Leon, Secretarius Consilii Secreti Sancti Officii Inquisitionis de Toledo, testor ac fidem facio, quod die Iovis, ipso festivitatis SS. Petri & Pauli Apostolorum die vigesimo nono Junii, anni millesimi sexcentissimi trigessimi quarti, ad horam sextam vespertinam, convenimus in adibus D. Licentiatum D. Ioannis Dionysii Fernandes Portuarii, Inquisitoris Apostolici, Regni de Toledo, in via dicta Valverde hujus Civitatis Madri-

Madritensis. D. Ioannes de Sancta Cruce, Praefectus major Custodum dicti Sancti officii Inquisitionis de Toledo, & Ludovicus Malo, item de Sancto officio, itemque supremus Praefectus Congregationis ministrorum dicti officii ejus urbis, cum aliis quamplurimis de officio eodem; & omnibus in equis confidentibus, ac cum dicto supremo Praefecto coram vexillo dictae Congregationis in ordinem dispositis processimus, praecedentibus buccinis, & tympanis, cum mulâ, holoserico peristroma te punicei coloris instratâ, eique impositâ cista magnâ, flammis undique adherentibus depictâ, quâ continebantur Tractatus, qui auctoritate consilii S. M. Sanctae Generalis Inquisitionis 29. die Martii hujus anni sexcentissimi trigesimi quarti flammis exuri jussi sunt: & antequam excederemus adibus dicti Inquisitoris, clarâ & distinctâ voce praconis proclamatum est in hunc sensum:

Notum ac manifestum sit universis, quâ ratione Sanctum officium Inquisitionis contra hereticâ pravitatem & Apostasiam, considerando temerarios quorundam ausus nuper admissos, edendis in publicum libris sine Auctoris, loci, & praeli nomine, contra Religionem Societatis JESU, & ejus sancta instituta imponendo illi falsò leges, & instituta politica, & indigna tam sanctâ religione, idque animo infamandi illam, & apud fideles existimationem ejus traducendi (ut liquidò apparet,) & decerpèdi fructum ab eâdem prolatum in servitio Dei & ejus Ecclesiae; ad extirpandam autem funditus horum memoriam, & ad castigandum in ipsis, quoad fieri potest, horum Tractatum Autores, mandavit, ut Tractatus, cujus titulus est: Singulares & secretæ admonitiones, &c. Et alius cum titulo: Admonitiones secretæ perspicacibus, &c. Similiter is, qui ultimò vulgatus est, qui initium facit à media linea graeca, & statim subjungit: Magistri Francisci Roales, hoc est, Manifestatio & satisfactio in luce totius Ecclesiae sanctae Dei &c. impresso ad calcem nomine, Magister Franciscus Roales: publicè igni exurantur, tanquam impii, contumeliosi, & ab omni veritatis specie alieni, pleni detractionibus contra nonnullos religiosos, & tam sanctam Religionem de Ecclesia universa jam olim hodieque tam benè meritam: Atque ut hæc omnia in universorum veniant notitiam, publicè hæc mandavit mea Praconis voce evulgari, &c.

Hæc ubi publica Praconis voce fuerunt edita, dicto ordine & forma, progressi sumus per viam de Valverde, inde transeundo per viam Euercarral venimus ad viam dictam Red: de S. Luys, indeque ad portam Solis per viam regiam, tandem progressi per portam de Guadalajara, venimus ad aream S. Salvatoris, quæ dicitur Forum Urbis. In hac exstructa extabat è lignis pyra ingens, cui ubi appropinquavimus, voce praconis denuò ut antè proclamatio facta est: qua finita Carnifex exoneravit mulam cista; quam ubi aperuit, imposuit pyra quicquid ibi erat chartarum, & mox istam cistam; quæ omnia simul exusta sunt. Inde eodem ordine regressi sumus usque ad Conventum S. Thomae Aquinatis hujus Urbis, ubi relictum est vexillum, ed quod ibi fundata sit dicta Congregatio, & solutus est conventus noster. Atque ut de hac re tota constet, hoc testimonium exhibeo firmatum mea manu, & signatum sigillo S. Officii. Madriti, trigesimo die dicti mensis Iunii, anni millesimi sexcentissimi trigesimi quarti.

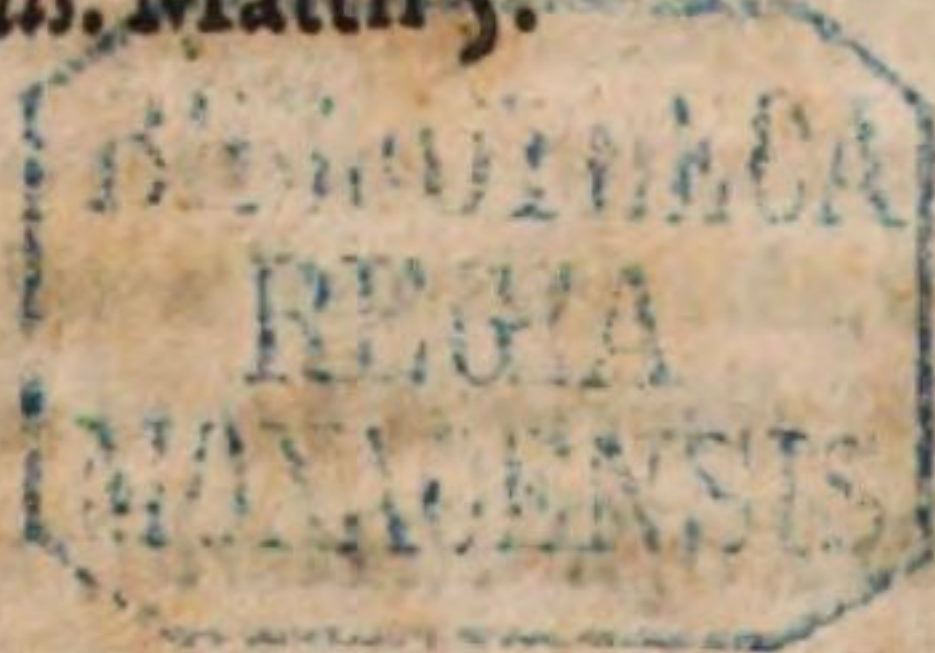
Don Juan de Mendoza.

Concordat cum testimonio, quod dedi Licentiato Sebastian de Huerta Secretario sua Majestatis, & de Consilio sanctae Generalis Inquisitionis, &c.

Rela-

Posthæc sequitur relatio Processus judicialis, cum excommunicationis majoris sententia, quæ in ceteris hæc verba complectitur. *Vsurpantes auctoritatem Apostolicam nobis concessam, tenore presentium statuimus; ut quacunque persona, sive Ecclesiastica, sive secularis, horum regnorum, cujuscunque status, conditionis, dignitatis, præeminentia fuerit, quæ a die publicationis hujus nostri edicti, religiones, aut religiosos injuria affecerit, ea ratione, ut offensa ea, vel injuria redundet in religionem; sive injuria facta sit verbo, propulso, aut cathedra; sive scripto; ut qui autor ejusmodi injuria fuerit, incidat in pœnam excommunicationis majoris. Declarando eum jam inde, sicut & nunc declaramus, privatum quovis officio &c.* Subscriptum est hoc edictum nomine Archiepiscopi Inquisitoris Generalis, & subsignatum à Dominis de Consilio 30. Jun. An. 1634.

Concludam hoc modò defensionem, si rem causamque spectes, minimè necessariam; ut quam ipso fictionis artificio, quæ de occultis animi sensibus potissimum desumpta est, constet esse malevolam ac calumniosam; si tamen obtrectantium vim ac temeritatem, imbecillium verò ac credulorum hominum fragilitatem, consideres, impetratam à nobis, ac quodammodo imperatam: ne puilli scandalizentur, atque ex silentio nostro criminis suspicionem deducant. Habeant igitur quotquot voluerint, jam & ipsa integrè atque incorruptè Monita; habeant quoque brevem eorundem censuram: & utrumque æquo inter se, nullique partium addicto conferant animo: neque futurum existimo, ut deinde quisquam non iniquus arbiter de rei possit veritate ambigere. Quare adversarios his postremum Apostoli verbis convenio: *Nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium.* 1. Corinth. 4. Collegas verò meos, Christoque Jesu in Societate ipsius auctoratos, ejusdem Apostoli ad Hebræos 12. exhortatione compello: *Per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextra Dei sedet. Recogitate enim eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut non fatigemini animis vestris deficientes.* Ingens dant illa Christi verba omnibus, malevolorum obtrectatione convitioque flagellatis, solatium: *Beati estis cum maledixerint vobis homines, & dixerint omne malum adversum vos, inmentientes, propter me, Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* Matth. 5.

F I N I S.

Masen, Jacob,

Gretserus reviviscens contra Aurea monita religiosissimae Societatis Jesu,
in gratiam politicorum et religiosorum luci restitutus pristinae cum brevi
Monitorum excussione et censura ...

Colonia Agrippina 1661

Res/4 Jes. 313,33

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10903718-1

VD17 12:111684G